

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
VIEŠOJO SAUGUMO AKADEMIJA**

LAURITA VERBICKIENĖ

TEISĖS IR IKITEISMINIO PROCESO STUDIJŲ PROGRAMA

**ASMENS DUOMENŲ APSAUGOS BAUDŽIAMAJAME PROCESSE
PRINCIPAI IR JŲ PROBLEMATIKA**

Magistro baigiamasis darbas

Vadovė: doc. dr. R. Jakštienė

.....

Kaunas

2026

TURINYS

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS	3
ĮVADAS	4
1. ASMENS DUOMENŲ APSAUGOS TEORINĖ KONCEPCIJA.....	9
1.1. Asmens duomenų samprata ir požymiai	9
1.2. Asmens duomenų apsaugos ir teisės į privatų gyvenimą koreliacija.....	12
1.3. Teisės į asmens duomenų apsaugą, kaip atskiro instituto, raida ir savitumas	17
1.4. Asmens duomenų apsaugos principų turinys.....	19
2. ASMENS DUOMENŲ APSAUGOS PRINCIPŲ TAIKYMO PROBLEMATIKA BAUDŽIAMAJAME PROCESE.....	27
2.1. Kokybinio tyrimo – interviu įgyvendinimas.....	27
2.2. Teisėto ir sąžiningo duomenų tvarkymo principo užtikrinimas	29
2.3. Duomenų tvarkymo tikslo apribojimo principas teisėsaugos institucijose.....	40
2.4. Duomenų kiekio mažinimo principas	47
2.5. Duomenų tikslumo principo ypatumai baudžiamajame procese	55
2.6. Duomenų saugojimo trukmės apribojimo principo nuostatos	59
2.7. Asmens duomenų saugumo kriterijai ir prevencinės priemonės	64
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI	74
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	76
PRIEDAI	87
1. Kokybinio interviu dalyvių sąrašas.....	87
2. Kokybinio tyrimo (interviu) klausimai	88
SANTRAUKA	90
SUMMARY	91

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS

ADTAI – Lietuvos Respublikos Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas.

BDAR – 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas).

BK – Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas.

BPK – Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas.

Direktyva (95/46) – 1995 m. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (95/46/EB) Dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo.

Direktyva 2016/680 – 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/680 dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, ir kuriuo panaikinamas Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR.

DNR – deoksiribonukleorūgštis.

ES – Europos Sąjunga.

ESTT – Europos Sąjungos Teisingumo Teismas.

EŽTT – Europos Žmogaus Teisių Teismas.

IBPS – Integruota baudžiamojo proceso sistema.

LVAT – Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas.

Pareigūnas – ikiteisminio tyrimo pareigūnas.

Teisėsaugos ADTAI – 2011 m. balandžio 21 d. Lietuvos Respublikos asmens duomenų, tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatymas.

VDAI – Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija.

IVADAS

Baigiamojo darbo temos naujumas. Pasauliui globalizuojantis ir sparčiai tobulėjant technologijoms, išaugo disponuojamų ir tvarkomų asmens duomenų kiekis ne tik žmogaus privačiame gyvenime, tačiau ir teisėsaugos institucijose. Asmens duomenys priskirtini informaciniam privatumui¹, o privatus žmogaus gyvenimas konstitucine prasme aiškinamas atsižvelgiant į visuomenės tobulėjimą, technologijų ir mokslo raidą, kuri suteikia vis daugiau galimybių subjektams kištis į asmens privatų gyvenimą, įskaitant vis didėjančią teisėsaugos institucijų priemonių naudojimą nusikalstamų veikų tyrimui². Nors asmens duomenų apsauga kildinama iš teisės į privatų gyvenimą ir ilgą laiką buvo nagrinėtina jos šėšėlyje, tačiau šios teisės kategorijos turi būti atibojamos. Asmens duomenų apsaugos sistema pradėta formuoti siekiant apsaugoti subjekto teisę į privatų gyvenimą, todėl ji suprantama kaip teisės į privatų gyvenimą užtikrinimo mechanizmas informacijos srityje arba kaip teisės į privatų gyvenimą įgyvendinimo priemonių sistema, kurios pagrindinis dėmesys skiriamas subjektui, inicijuojančiam asmens duomenų apsaugos taikymo priemonės³. Atsižvelgiant į būtinybę stiprinti pagrindinių žmogaus teisių apsaugą, 2000 metais patvirtinta Europos Sąjungos (toliau – ES) pagrindinių teisių chartija⁴, kurioje įtvirtintas atskirų subjekto teisių, įskaitant teisę į asmens duomenų apsaugą, sąrašas⁵, o 2009 metais ratifikavus Lisabonos sutartį – Chartija įgavo teisiškai privalomąją galią ir subjekto teisė į asmens duomenų apsaugą tapo fundamentalia⁶. Vis dėlto, nacionalinės baudžiamojo proceso normos nesutapo su duomenų apsaugos reguliavimu⁷, skyrėsi vykdymo užtikrinimo lygis bei sankcijų griežtumas⁸. Dėl šių trūkumų, nuo 2018 metų visose ES valstybėse

¹ Mindaugas Kiškis ir kt., *Teisės informatika ir informatikos teisė* (Vilnius, Mykolo Romerio universitetas, 2006), 115–116, <https://cris.mruni.eu/cris/bitstreams/1267209f-50ad-4c66-a213-239feed9f139/download>.

² Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, *Oficialioji konstitucinė doktrina, svarbiausios nuostatos 1993–2025* (Vilnius, 2025), 183, <https://lrkt.lt/data/public/uploads/2025/10/konstitucines-doktrinos-nuostatos-1993-2025-web.pdf>.

³ Ilona Petraitytė, „Asmens duomenų apsauga ir teisė į privatų gyvenimą“, *Teisė* 80, (2011): 172–173, <https://www.zurnalai.vu.lt/teise/lt/article/view/158/124>.

⁴ „Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija“, EUR-Lex, žiūrėta 2026 m. kovo 12 d., (8 straipsnis), https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/char_2016/oj/lit.

⁵ Gloria González Fuster, *The emergence of personal data protection as a fundamental right of the EU* (Springer Switzerland, 2014), 1–2, https://www.google.lt/books/edition/The_Emergence_of_Personal_Data_Protection/iqnBBAAQBAJ?hl=lt&gbpv=1&dq=Data+Protection+as+a+Fundamental+Right&printsec=frontcover.

⁶ *Ibid.*, 2–3.

⁷ Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas, „Nuomonė „On the data protection reform package““, 2012: 2–3, https://www.edps.europa.eu/sites/default/files/publication/12-03-07_edps_reform_package_en.pdf.

⁸ Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra ir Europos Taryba, *Europos duomenų apsaugos teisės vadovas, 2018 m. redakcija* (Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2018), 32, https://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_data_protection_LIT.pdf.

pradėtas taikyti Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas⁹ (toliau – BDAR) ir direktyva „Dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo“¹⁰ (toliau – Direktyva 2016/680), imperatyviai perkeltant šių teisės aktų nuostatus į Lietuvos įstatymus. Atsižvelgiant į tai, kad asmens duomenų saugumas ilgą laiką buvo nagrinėtinas teisės į privatumą kontekste, susikūrus naujam teisiniui vienetui, teisė į asmens duomenų apsaugą tapo moderniąja išsivysčiusių valstybių teise¹¹. Direktyvoje 2016/680 įtvirtinti asmens duomenų apsaugos principai iš esmės skiriasi nuo BDAR – jie pritaikyti teisėsaugos institucijų veiklos poreikiams ir duomenų valdymo specifikai, šie skirtumai gali būti vertinami kaip mažinantys bendrą duomenų subjektams suteikiamą duomenų apsaugos lygį ir teisėsaugos institucijoms suteikiantys pernelyg didelę diskreciją, lyginant su kitais vidaus rinkos subjektais, kuriems taikomas BDAR¹². Atsižvelgus į baudžiamojo proceso specifiką ir į tai, kad baudžiamosiose bylose renkamas itin didelis kiekis reikalingų nusikalstamų veikų tyrimui asmens duomenų, mokslininkai teigia, jog teisėsaugos institucijos neretai nepaiso asmens duomenų apsaugos principų, todėl manytina, kad reikalavimų būtų griežčiau laikomasi tuo atveju, jei jie būtų eksplicitiškai įtvirtinti įstatymuose ir plačiau nagrinėjami jurisprudencijoje¹³, nes baudžiamajame procese negalioja įprastos vidaus rinkai taikomos taisyklės. Pažymėtina, jog asmens duomenų apsaugos principų taisyklių taikymas baudžiamajame procese nėra plačiai nagrinėjamas Lietuvos ir užsienio moksliniuose šaltiniuose – Lietuvos lygmeniu išleista vienintelė autoriaus Juliaus Zaleskio monografija¹⁴, tačiau joje nagrinėjami vidaus rinkos principai, kitų literatūros šaltinių nėra. Asmens duomenų apsaugos principų taikymą baudžiamajame procese Lietuvos lygmeniu nagrinėjo Ilona Petraitytė, Justina

⁹ Eglė Štareikė ir Sigitą Kausteklytė-Tunkevičienė, „Pagrindinės duomenų subjekto teisės ir jų užtikrinimas pagal ES bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą“, *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka*, 20 (2018): 294, <https://ojs.mruni.eu/ojs/vsvt/article/view/5597/4793>.

¹⁰ „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2016/680 „Dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, ir kuriuo panaikinamas Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR“, EUR-Lex, 2016 m. kovo 26 d., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L0680>.

¹¹ Radijo byla, „Ar paskyrus valstybės apmokamą advokatą, visas bylinėjimosi išlaidas apmokės valstybė?“, Lrt Radioteka, žiūrėta 2026 m. balandžio 22 d., <https://www.lrt.lt/radioteka/irasas/2000630075/ar-paskyrus-valstybes-apmokama-advokata-visas-bylinejimosi-islaidas-apmokes->.

¹² Koba Grialashvili, „Personal Data Protection in the Activities of Law Enforcement Bodies“, *Journal of Personal Data Protection Law* 1, 2 (2025): 60, <https://heinonline-org.skaitykla.mruni.eu/HOL/Page?handle=hein.journals/jnlopld2025&id=55&collection=journals&index=>.

¹³ Ilona Petraitytė, „Asmens duomenų teisinės apsaugos principai“ (daktaro disertacija, Vilniaus universitetas, 2013), 168, https://www.tf.vu.lt/wp-content/uploads/2016/08/Ilona-Petraityt%C4%97_Asmens-duomen%C5%B3-teisin%C4%97s-apsaugos-principai-.pdf.

¹⁴ Julius Zaleskis, *Europos Sąjungos Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas ir asmens duomenų apsaugos teisė* (Vilnius: VĮ Registrų Centras, 2019).

Dešriūtė ir Rita Urbanovič¹⁵, tačiau moksliniai darbai parengti prieš priimant Direktyvą 2016/680 arba iš karto po jos perkėlimo į Lietuvos įstatymus, todėl darytina išvada, kad nagrinėjamos temos ištyrimas itin fragmentiškas, nes nėra kitų egzistuojančių mokslinių šaltinių nagrinėjama tema. Taip pat, pastebima teismų praktikos stoka – remiamasi pagrindiniais Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ESTT) ir Europos Žmogaus Teisių Teismo (EŽTT) išaiškinimais, o Lietuvoje praktiniu lygmeniu nėra kalbama apie asmens duomenų apsaugos pažeidimus baudžiamajame procese, nes remiamasi bendrais Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso¹⁶ (toliau – BPK) nuostatais, kurie gali turėti sąsajų su duomenų apsauga ir iki šiol nėra aišku kurie duomenų saugos principai patenka į BPK reguliavimo sritį. Be to, teorinę bei praktinę bazę apriboja ir tai, kad užsienio literatūroje egzistuoja vienintelis specializuotas vadovėlis¹⁷, kuris nėra pasiekiamas Lietuvoje. Iš pateiktos informacijos matyti, kad tyrimo problema mažai išnagrinėta praktiniu ir teoriniu lygmeniu, todėl šiame darbe analizuotina asmens duomenų apsaugos principų taikymo praktinė problematika, kylanti ne tik iš Direktyvos 2016/680, tačiau ir iš BPK normų.

Baigiamojo darbo aktualumas. Per paskutinį dešimtmetį priimti svarbūs teisės aktai rodo, jog asmens duomenys suprantami kaip įstatymo saugotina fundamentali vertybė. Lietuvos policijoje 2024 metais užregistruotos 47 195¹⁸ nusikalstamos veikos, o teismų sistemoje gautos 15 472¹⁹ baudžiamosios bylos, ši statistika nuo 2020 metų nėra žymiai kintanti. Baudžiamosiose bylose renkami su ikiteisminio proceso dalyviais susiję duomenys, turintys reikšmės tyrimui: banko operacijų išrašai, sveikatos duomenys atliekant ekspertizę, įtariamąjį charakterizuojanti medžiaga – asmens dokumento kopija, charakteristikos iš psichikos sveikatos, mokymo įstaigų ir priklausomybės ligų centrų, pažymos apie šeimos sudėtį ir kiti asmens duomenys²⁰. Ši statistika rodo, jog teisėsaugos subjektams asmens duomenys atskleistini dideliu mastu. Teismų praktikai ir jurisprudencijai stokojant

¹⁵ Ilonos Petraitytės publikacijos: „Asmens duomenų teisinės apsaugos principai“, daktaro disertacija (Vilniaus universitetas, 2013), „Asmens duomenų apsaugos teisinis reguliavimas Lietuvos teisės sistemoje“, *Teisė* 79 (2011), „Asmens duomenų apsauga ir teisė į privatų gyvenimą“, *Teisė* 80 (2011). Justinos Dešriūtės publikacija: „Esminiai asmens duomenų apsaugos baudžiamajame procese reformos Europos Sąjungoje aspektai ir jų įtaka nacionaliniam teisiniui reguliavimui“, *Teisės problemos* 1, 91 (2016). Ritos Urbanovič mokslinis darbas: „Asmens duomenų apsauga baudžiamajame procese“ (magistro baigiamasis darbas, Mykolo Romerio universitetas, 2015).

¹⁶ „Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas“, E-Tar, žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.EC588C321777/asr?csrt=16619169561299614738>.

¹⁷ Eleni Kosta ir Franziska Boehm, *The EU Law Enforcement Directive (LED): A Commentary* (Oxford University Press, 2024).

¹⁸ Lietuvos Respublikos prokuratūra, „Lietuvos Respublikos prokuratūros veiklos 2024 metais ataskaita“, Nr. 17.9.-2640 (2025): 5-6, <https://www.prokuraturos.lt/data/public/uploads/2025/04/metine-prokuraturos-ataskaita-2024-final.pdf>.

¹⁹ Lietuvos teismai, „Veiklos rezultatai 2024“, 15, <https://www.teismai.lt/data/public/uploads/2025/03/teismu-veiklos-2024-m.-ataskaita.pdf>.

²⁰ „Generalinio prokuroro rekomendacijos dėl ikiteisminio tyrimo dokumentų sudėjimo į bylą tvarkos baigiant ikiteisminį tyrimą“, E-TAR, žiūrėta 2026 m. kovo 1 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0D5BC729E303/asr>.

platesnio asmens duomenų apsaugos principų taikymo baudžiamajame procese ištyrimo, gali kilti pagrįstas klausimas ir visuomenės susirūpinimas dėl teisingo ES nuostatų perkėlimo į Lietuvos teisėsaugos įstatymus. Iš EŽTT ir ESTT išaiškinimų galima suprasti, kad duomenų saugos principų taikymas baudžiamajame procese nėra tik techninis reikalavimas, bet esminė demokratinės visuomenės garantija ir saugiklis – baudžiamojo proceso subjektai negali rinkti visos informacijos apie asmenis²¹, klaidingas asmens duomenų interpretavimas ar netikslių duomenų naudojimas baudžiamojoje byloje gali lemti nepagrįstą laisvių ir teisių suvaržymą²², jei duomenys renkami pažeidžiant BPK nuostatus, galimas teisingo proceso ir teisės būti pamirštam pažeidimas²³. Nagrinėjant temos aktualumą svarbu suprasti ir tai, jog baudžiamajame procese teisės į informacinį privatumą užtikrinimas negalimas pilnu turiniu dėl visuomenės teisės žinoti, saviraiškos laisvės ir teisės privatumą takoskyros²⁴, todėl būtina nagrinėti šią priešpriešą plačiau.

Tyrimo problema. 1. Nors imperatyvios asmens duomenų apsaugos taisyklės Lietuvos baudžiamajame procese integruotos tinkamai, jų praktinis realizavimas išlieka fragmentiškas.

2. Trūksta aiškių teisinių kriterijų, kurie leistų diferencijuoti, kada asmens duomenų rinkimas – būtinas procesinis veiksmas baudžiamajame procese, o kada pažeidžiantis asmens duomenų apsaugos principus.

Tyrimo objektas. Asmens duomenų apsaugos principai baudžiamajame procese.

Baigiamojo darbo tikslas. Atskleisti asmens duomenų apsaugos principų problematiką baudžiamajame procese Lietuvos Respublikos lygmeniu.

Tyrimo uždaviniai. 1) Nustatyti ar asmens duomenų apsaugos mechanizmas nagrinėjant baudžiamąsias bylas yra pakankamai užtikrinantis fundamentalią asmens teisę į duomenų apsaugą;

2) įvertinti ar teisėsaugos institucijose taikoma vienoda asmens duomenų apsaugos taisyklių praktika;

3) identifikuoti atskirų asmens duomenų apsaugos principų taikymo praktiniame lygmenyje probleminius aspektus.

²¹ „2014 m. balandžio 8 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas byloje Nr. C-293/12“, EUR-Lex, žiūrėta 2026 m. balandžio 27 d., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:62012CJ0293>.

²² „2008 m. gruodžio 4 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje S. ir Marper prieš Jungtinę Karalystę“, Hudoc, žiūrėta 2026 m. kovo 17 d. <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-90051%22%5D%7D>.

²³ „2023 m. liepos 4 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje Hurbain prieš Belgiją“, Hudoc, žiūrėta 2026 m. balandžio 27 d., <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-225814%22%5D%7D>.

²⁴ „2018 m. birželio 28 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje M.L. ir W.W. prieš Vokietiją“, Hudoc, žiūrėta 2026 m. balandžio 27 d., <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%22001-183947%22%5D%7D>.

Ginamasis teiginys. Nors asmens duomenų apsaugos principai užtikrina procesinių veiksmų teisėtumą, reguliacinio mechanizmo fragmentiškumas sukuria prielaidas nevienodam ir nenuosekliam asmens duomenų apsaugos taisyklių taikymui baudžiamajame procese.

Baigiamajame darbe naudoti mokslinio tyrimo metodai. **Teorinė metodika** – mokslinės literatūros bei teisės aktų lyginamoji ir sisteminė analizė: remiantis literatūros šaltiniais ir teisės aktais baigiamajame darbe analizuojama teorinė ir praktinė asmens duomenų apsaugos samprata baudžiamojo proceso kontekste, kokius reikalavimus įstatymų leidėjas kelia taikant asmens duomenų apsaugos principus, kokių mastu asmens duomenys atskleidžiami baudžiamojo proceso subjektams ir ar Direktyvoje 2016/680 įtvirtinti duomenų apsaugos reikalavimai tarpusavyje koreliuoja su BPK nuostatomis. Atliekama jurisprudencinė apžvalga, vertinant ESTT, EŽTT, Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos (toliau – VDAI) sprendimus ir kitą teismų praktiką dėl asmens duomenų apsaugos principų taikymo problematikos, analizuojama kaip skirtingi teismai interpretuoja asmens duomenų apsaugos ribas, pateikiant skirtingų baudžiamojo proceso stadijų duomenų tvarkymo ypatumus. Taip pat, vykdomas sisteminis vertinimas, siejant teorines nuostatas su praktiniu jų įgyvendinimu ir naudojamas apibendrinimo metodas skyrių, poskyrių pabaigoje ir kokybinio tyrimo metu surinktos informacijos vertinimui. **Empirinė metodika** – kokybinis tyrimas (interviu): siekiant išsiaiškinti asmens duomenų apsaugos principų problematiką baudžiamajame procese, naudotas baudžiamojo proceso subjektų (ikiteisminio tyrimo pareigūnų (toliau – pareigūnų), prokurorų, teisėjų, advokatų), duomenų apsaugos pareigūno, pagalbą nukentėjusiesiems nuo nusikalstamos veikos teikiančios įstaigos ir informacinių technologijų specialistų apklausos metodas.

Darbo struktūra. Baigiamąjį darbą sudaro santrumpų sąrašas, įvadas, du skyriai – pirmajame apžvelgiama teorinė asmens duomenų apsaugos koncepcija, antrajame vertinamas praktinis asmens duomenų apsaugos principų taikymas baudžiamajame procese, vienuolika poskyrių, išvados ir pasiūlymai, literatūros sąrašas, priedai bei santrauka lietuvių ir anglų kalbomis.

1. ASMENS DUOMENŲ APSAUGOS TEORINĖ KONCEPCIJA

Iš baudžiamosiose bylose renkamų duomenų pobūdžio ir nusikalstamų veikų užregistravimo bei teismo nagrinėjimo statistikos, nurodytos įvade, galima teigti, jog baudžiamosiose bylose renkamas itin didelis kiekis proceso dalyvių asmeninės informacijos, kuri dideliu mastu atskleidžiama baudžiamąją bylą nagrinėjančioms institucijoms, pavyzdžiui prokuratūrai perdavus baudžiamąją bylą nagrinėti teisme, bei skirtingiems teisėsaugos institucijų subjektams – pareigūnams, prokurorams, jų padėjėjams, teisėjams, teisėjų padėjėjams, teismo posėdžių sekretoriams. Įvertinus duomenų rinkimo ir perdavimo kiekius, bei tai, kad proceso dalyvių asmens duomenys pripažįstami itin jautriais arba ypatingais²⁵, kyla neaiškumų dėl jų rinkimo, saugojimo, apdorojimo, atitikties ir sąveikos su asmens duomenų apsaugos principais baudžiamajame procese bei teisės į asmens duomenų apsaugą užtikrinimo. Siekiant tai išsiaiškinti, svarbu atlikti asmens duomenų apsaugos ypatumų baudžiamajame procese apžvalgą teoriniu bei teisiniu kokybiniu vertinimu. Šiame skyriuje, pasitelkiant teisės aktus ir mokslinius šaltinius, analizuojamas asmens duomenų apsaugos reiškinys teorine prasme – ši analizė padės suprasti bendrąjį asmens teisės į duomenų apsaugą kontekstą bei svarbą baudžiamosios teisės srityje.

1.1. Asmens duomenų samprata ir požymiai

Vertinant asmens duomenų jautrumo sudėtingumą, svarbu išsiaiškinti jų terminologiją. Asmens duomenys pirmą kartą moksliniuose šaltiniuose susieti su teise būti paliktam ramybėje²⁶ ir tiesioginis apibrėžimas nebuvo naudojamas, tačiau iš pačio šaltinio turinio galima suprasti, jog privatūs asmens duomenys pateikiami kaip visuomeninė vertybė bei saugotinas privatumas. 1948 metais asmens privataus gyvenimo kontekste priimta Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos Visuotinė žmogaus teisių deklaracija²⁷, kurios reikšmė teisei sistemai fundamentali iki šių dienų – joje įtvirtinta asmens teisė į privataus gyvenimo ir susirašinėjimo slaptumo apsaugą²⁸. Iš dokumento turinio sudėties netiesiogiai suprantama, kad asmens duomenys gali būti tapatinami su asmeniniu ir šeimyniniu individo gyvenimu, komunikacija su kitais asmenimis bei tokio privatumo svarba apsaugoti subjektą teisiniu lygmeniu. Pasauliui globalizuojantis ir tobulėjant technologijoms, didėjo tvarkomų ir perduodamų asmens duomenų kiekis, atsirado reikalingumas įtvirtinti asmens duomenų

²⁵ Ilona Petraitytė, „Asmens duomenų apsaugos teisinis reguliavimas Lietuvos teisės sistemoje“, *Teisė* 79, (2011): 132, <https://www.zurnalai.vu.lt/teise/lt/article/view/175/137>.

²⁶ Samuel D. Warren ir Louis Brandeis, „The Right to Privacy“, *Harvard Law Review* IV, No. 5 (1890), https://groups.csail.mit.edu/mac/classes/6.805/articles/privacy/Privacy_brand_warr2.html.

²⁷ „Visuotinė žmogaus teisių deklaracija“, United Nations, žiūrėta 2026 m. kovo 1 d., <https://www.ohchr.org/en/human-rights/universal-declaration/translations/lithuanian-lietuviskai>.

²⁸ *Ibid.* (12 straipsnis).

apibrėžimą, jų tvarkymo, saugojimo ir naudojimo principus, todėl 1995 metais priimta Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (95/46/EB)²⁹ (toliau – Direktyva (95/46), kuri tapo pirmuoju teisiniu dokumentu, apsaugančiu asmens duomenis³⁰. Direktyvoje asmens duomenys įvardinti kaip informacija, tiesiogiai ar netiesiogiai nustatanti subjekto tapatybę pagal subjekto identifikavimo kodą arba jo fizinę, fiziologinę, protinę, ekonominę, kultūrinę ar socialinę tapatybę³¹. 1996 metais priimtame Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatyme³² (toliau – ADTAĮ) asmens duomenys sietini tik su dalykiniais santykiais ir subjekto išvadomis³³, o ypatingi duomenys – su rasine kilmė, tautiniu ir etniniu priklausomumu, politiniais, religiniais įsitikinimais, partiškumu, teistumu, sveikata, patologiniais defektais ir intymiu gyvenimu³⁴, tad tuo metu asmens duomenų samprata Lietuvoje apėmė itin siaurą duomenų grupę. 2002 metų redakcijos ADTAĮ asmens duomenų apibrėžimas papildytas³⁵, o Lietuvai tapus ES nare kandidate, perkeltas nuostatas suvienodintas su Direktyva (95/46)³⁶. Iš pokyčių matyti, kad Lietuvoje asmens duomenų samprata įstatyminiu lygmeniu buvo suvienodinta su ES ir tapo išsamiau apibrėžta.

Direktyvoje (95/46) ir ADTAĮ asmens duomenų terminologija susideda iš šių elementų:

1) asmens duomenys susiję su bet kuria informacija – rodo įstatymų leidėjo norą nustatyti plačią sąvoką. Tai gali būti objektyvi, subjektyvi, ypatinga³⁷ (rasinė, etninė kilmė, politinės, religinės ar filosofinės pažiūros, asmens sveikata, intymus gyvenimas ar priklausymas profesinėms sąjungoms³⁸) arba bendro pobūdžio informacija, kuri neturi būti teisinga ir įrodyta, paliekant subjektui teisę susipažinti su informacija bei ją ištaisyti naudojantis teisinėmis priemonėmis, pavyzdžiui, teikiant

²⁹ „1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (95/46/EB) „Dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo“, EUR-Lex, žiūrėta 2026 m. kovo 1 d., <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/1995/46/oj>.

³⁰ Hendrik Mildebrath, „Understanding EU data protection policy“, European Parliament, PE 698.898 (2026): 3, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/698898/EPRS_BRI\(2022\)698898_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/698898/EPRS_BRI(2022)698898_EN.pdf).

³¹ „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (95/46/EB“, *op. cit.*, (2 straipsnis).

³² „Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas“, suvestinė redakcija 1998 m. balandžio 1 d. – 2000 m. gruodžio 31 d., E-TAR, žiūrėta 2026 m. kovo 4 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5368B592234C/NkKAYznveN>.

³³ *Ibid.* (2 straipsnis).

³⁴ *Ibid.*

³⁵ „Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas“, suvestinė redakcija 2002 m. liepos 3 d. – 2003 m. birželio 30 d., E-TAR, žiūrėta 2026 m. kovo 4 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5368B592234C/lbFGMSEhtZ>.

³⁶ Raimondas Andrijauskas ir Danguolė Morkūnienė, „Asmens duomenų apsaugos priežiūros institucijos vaidmens pasikeitimai priėmus bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą“, *Jurisprudencija* 27(2), (2020): 299, <https://ojs.mruni.eu/ojs/jurisprudence/article/view/6360/5320>

³⁷ 29 straipsnio duomenų apsaugos darbo grupė, „Nuomonė 4/2007 dėl asmens duomenų sąvokos“, 01248/07/LT, WP 136, (2007): 6–7, https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2007/wp136_lt.pdf.

³⁸ „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (95/46“, *op. cit.*, (8 straipsnis).

apeliacinį skundą³⁹. Asmens duomenys tiksliausia prasme apima asmeninio, šeimyninio gyvenimo ir vykdomos veiklos duomenis, su asmeniu susijusias raides, skaičius, grafinius ar fotografinius vaizdus, garsus, piešinius, elektroninius laiškus, biometrinius duomenis – biologines, fiziologines savybes, subjektui būdingus gyvenimo ypatumus ar veiksmus, elgseną, pirštų antspaudus, veido, kraujagyslių struktūrą, balsą⁴⁰; 2) asmens duomenys yra informacija, susijusi su asmeniu – duomenis susiejant su asmeniu, būtina bent viena iš turinio arba tikslo / rezultato sudėčių: duomenų turinys turi būti susijęs su konkrečiu subjektu arba sietinas su informacija, kuri gali padėti nagrinėti subjekto padėtį, daryti jam įtaką arba galimą poveikį, šiam elementui priskiriami ir anonimizuoti duomenys⁴¹; 3) asmens duomenys apie fizinį asmenį, kurio tapatybė nustatyta arba gali būti nustatyta – tapatybė nustatoma, kai subjektas išskiriamas iš visų grupės subjektų arba gali būti nustatyta tada, kai tapatybė dar nenustatyta, tačiau galima tai padaryti tiesioginiu (pagal vardą ar pavardę) arba netiesioginiu (pagal telefono, paso numerį) būdu⁴²; 4) asmens duomenys apie fizinį asmenį – duomenys susiję su gyvais subjektais, išskyrus duomenis, kurie turi sąsają tarp mirusiojo ir gyvojo: informacija, susijusi su mirusiaisiais privalo būti saugoma netiesiogiai, kai toks saugojimas įtvirtintas taisyklių rinkiniuose, o ne duomenų apsaugos teisės aktuose. Fiziniais asmenimis nelaikomi negimę vaikai bei juridiniai asmenys⁴³. 2018 metais panaikinus Direktyvą (95/46) ir pradėjus taikyti BDAR⁴⁴, asmens duomenų sąvoka išplečiama, pritaikant ją prie moderniojo pasaulio ir įtraukiant interneto identifikatorių bei subjekto genetines ar psichines savybes kaip vieną iš asmens duomenų požymių⁴⁵. Svarbu pažymėti, jog anksčiau nagrinėti asmens duomenų požymiai, kurie buvo įtvirtinti Direktyvoje (95/46), išliko tapatūs ir priėmus BDAR. Lietuvoje priimtas šio reglamento taikymas normine ir sąvokų aiškinimo prasme, perkeliant BDAR nuostatas į ADTAĮ.

Įvertinus asmens duomenų suvokimo imtį, reikšminga išsiaiškinti kuri informacija neturi asmens duomenų požymių. Visų pirma, asmens duomenų apsaugos principai negali būti taikomi juridinių asmenų duomenims – juridinio asmens pavadinimui, teisinei formai ir kontaktiniams duomenims⁴⁶. Visų antra, mirusių asmens duomenys taip pat nepatenka į asmens duomenų apsaugos

³⁹ 29 straipsnio duomenų apsaugos darbo grupė, *supra note*, 37: 6.

⁴⁰ *Ibid.*, 7–8.

⁴¹ *Ibid.*, 9–11.

⁴² *Ibid.*, 12–13.

⁴³ *Ibid.*, 21–24.

⁴⁴ Štareikė ir Kausteklytė-Tunkevičienė, *supra note*, 9: 294

⁴⁵ „Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas 2016/679 „Dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB“, EUR-Lex, žiūrėta 2026 m. kovo 6 d., (4 straipsnis), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679>.

⁴⁶ *Ibid.*, (14 konstatuojamoji dalis).

sritį⁴⁷, nebent tokia informacija susijusi su gyvais subjektais, visais kitais atvejais – duomenys tvarkomi remiantis atskirais medicinos įstaigų nuostatais⁴⁸. Anonimiška informacija, kurios anonimiškumas užtikrintas taip, kad duomenų subjekto tapatybė negali būti nustatyta, taip pat nelaikoma asmens duomenimis⁴⁹. Į asmens duomenų reguliavimo sritį nepatenka ir dirbtinio intelekto informacija, duomenų analizei naudojami suvestiniai ir anonimizuoti duomenų rinkiniai, duomenys apie ūkininkavimą⁵⁰, atvirieji duomenys – kurie naudingi visuomenės švietimui ir gali būti laisvai naudojami bet kokių tikslų: socialiniai, politikos, ekonomikos, teisės, geografijos, aplinkos, meteorologijos, seismingumo, turizmo duomenys⁵¹.

Įvertinus asmens duomenų apibrėžimo kompleksiską sudėtį ir požymius, darytina išvada, kad asmens duomenys – tarptautiniu mastu įstatymo saugoma vertybė ir nors asmens duomenų samprata teorine prasme itin plati, tačiau atibojant informacinio pobūdžio informaciją nuo duomenų, kurie patenka į asmens duomenų saugojimo sritį, pagrindinis atskyrimo elementas – informacijos pobūdis. Asmens duomenys yra informacija apie fizinį asmenį, kurios dėka tiesiogiai ar netiesiogiai – pasinaudojant bendraisiais faktiniais duomenimis arba fizinėmis, fiziologinėmis, genetinėmis, psichinėmis, ekonominėmis, kultūrinėmis ar socialinėmis savybėmis, asmenį galima identifikuoti ir jį išskirti iš kitų subjektų.

1.2. Asmens duomenų apsaugos ir teisės į privatų gyvenimą koreliacija

Nagrinėjant tiriamojo darbo objektą – asmens duomenų apsaugos principus baudžiamajame procese ir norint suprasti jų problematiką, tikslinga atlikti detalesnę teorinę analizę. Iš asmens duomenų apsaugos reguliavimo raidos matoma, jog asmens duomenų apsaugos teisė glaudžiai susijusi su teise į privatumą bei iš jos išsivysčiusi⁵². Žmogaus teisių deklaracijoje⁵³ ir 1950 metais priimtoje Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje⁵⁴ įtvirtinta žmogaus teisė į privatumą ir žmogaus gyvenimo neliečiamumą bei gerbimą tampa pamatine individo teise. Priimti svarbūs teisiniai aktai rodo, jog tarptautinėje teisėkūroje atsirado poreikis apsaugoti asmens privatumą ir nors

⁴⁷ „Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas 2016/679“, *supra note*, 45 (27 konstatuojamoji dalis).

⁴⁸ Zaleskis, *supra note*, 14: 94.

⁴⁹ „Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas 2016/679“, *op. cit.*, (26 konstatuojamoji dalis).

⁵⁰ „2018 m. lapkričio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas 2018/1807 „Dėl laisvo ne asmens duomenų judėjimo Europos Sąjungoje pagrindų“, EUR-Lex, žiūrėta 2026 m. kovo 9 d., (9 konstatuojamoji dalis), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1807>.

⁵¹ „2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2019/1024 „Dėl atvirųjų duomenų ir viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo“, EUR-Lex, žiūrėta 2026 m. kovo 9 d., (8 konstatuojamoji dalis), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1561563110433&uri=CELEX:32019L1024>.

⁵² „A brief history of data protection: How did it all start?“, Sourcing International, žiūrėta 2026 m. kovo 9 d., <https://sourcing-international.org/en/news/a-brief-history-of-data-protection-how-did-it-all-start>.

⁵³ „Visuotinė žmogaus teisių deklaracija“, *supra note*, 27, (12 straipsnis).

⁵⁴ „1950 m. lapkričio 4 d. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija“, Infollex, žiūrėta 2026 m. kovo 12 d., (8 straipsnis), <https://www.infollex.lt/ta/58707>.

minėtuose dokumentuose subjekto teisė į asmens duomenų apsaugą tiesiogiai neminima, tačiau teisės į privatumą plati sąvoka palieka galimą interpretaciją dėl artimos sąsajos su asmens duomenų apsauga, atsižvelgiant į tai, kad asmens duomenys apima jautrius, su subjekto gyvenimu susijusius duomenis.

Asmens teisė į privatumą – viena iš konstitucinių žmogaus teisių ne tik tarptautiniu lygmeniu, tačiau ir Lietuvoje: Lietuvos Respublikos Konstitucijoje⁵⁵ imperatyviai įtvirtintos šios teisės normos. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą išaiškino, jog Konstitucijoje įtvirtintos normos gina asmens teisę į privatumą – privatų, šeimos ir namų gyvenimą, asmens fizinę ir psichinę neliečiamybę, garbę ir reputaciją, asmeninių faktų slaptumą, draudimą skelbti gautą ar surinktą konfidencialią informaciją, savavališkai ir neteisėtai kišantis į žmogaus privatų gyvenimą kartu yra kėsinamasi į jo garbę bei orumą⁵⁶. Įstatymų leidėjų saugomas asmens privataus gyvenimo neliečiamumas apima ir teisę į asmens duomenų apsaugą – kiekvienas asmuo turi teisę nuspręsti, kam ir kiek duomenų apie save atskleisti. Kad niekas nepatirtų savavališko ar neteisėto kišimosi į jo asmeninį ir šeiminių gyvenimą ir subjekto gyvenimas būtų apsaugotas nuo valstybės institucijų kišimosi, informacijos apie privatų asmens gyvenimą rinkimas galimas tik pagal įstatymą⁵⁷. Atvejais, kai informacija apie privatų asmens gyvenimą gali būti renkama, įstatyme turi būti nustatyti tokių duomenų panaudojimo tikslai, tvarka bei sąlygos, siekiant užtikrinti renkamų duomenų apsaugą⁵⁸. Apibendrinant Konstitucinio Teismo suformuotą praktiką, asmens duomenų apsauga yra sudėtinė teisės į privatų gyvenimą dalis, todėl jos pažeidimai gali būti traktuojami kaip kėsinimasis į privataus gyvenimo neliečiamumą.

Subjekto teisės į privatumą turinys sudarytas iš keturių elementų: 1) informacinis privatumas – susijęs su asmens duomenų tvarkymu ir jų apsauga, 2) fizinis privatumas – apimantis fizinę asmens apsaugą ir neliečiamumą, 3) komunikacinis privatumas – asmens bendravimo neliečiamumas, 4) teritorinis privatumas – susijęs su būsto ar teritorijos neliečiamumu: asmens duomenų apsaugą galima identifikuoti kaip informacinį privatumą⁵⁹. Konstitucijoje teisės į privataus gyvenimo neliečiamumą normoje figūruoja *susižinojimo*⁶⁰ sąvoka, skirta susirašinėjimui, pokalbių telefonu ir kitokio komunikacinio susižinojimo neliečiamumui, tokia samprata apimama ne tik bendrinė rašytinė, žodinė ar pašto komunikacija, tačiau ir asmeninės rūšies subjekto bendravimas su valstybinėmis

⁵⁵ „Lietuvos Respublikos Konstitucija“, Lietuvos Aidas, žiūrėta 2026 m. kovo 13 d., (22 straipsnis), <https://www.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm>.

⁵⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, *supra note*, 2: 177.

⁵⁷ *Ibid.*, 184.

⁵⁸ *Ibid.*, 184–185.

⁵⁹ Kiškis ir kt., *supra note*, 1: 115–116.

⁶⁰ „Lietuvos Respublikos Konstitucija“, *supra note*, 55.

įstaigomis, apsikeitimas informacija kitais būdais – gestais, išmaniosiomis programėlėmis⁶¹. Šios komunikacijos metu galimas jautrios informacijos ir identifikacijos apsikeitimas, todėl asmens duomenų apsauga koreliuoja su asmens susižinojimo, teisės į privatų gyvenimą kontekste, sudėtinėmis dalimis. Bene svarbiausias asmens duomenų apsaugos ir privataus gyvenimo neliečiamumo panašumas susijęs su informacijos apie asmenį rinkimo ir skelbimo specifika – netgi viešos informacijos kaupimas ir saugojimas valstybinėse institucijose gali būti pripažintas kaip perteklinis veiksmas, pažeidžiantis subjekto teisę į privataus gyvenimo neliečiamumą, įskaitant informaciją, susijusią su subjekto praeitimi, todėl subjektas turi teisę reikalauti neigiamą arba teigiamą neaktualią informaciją pamiršti⁶². EŽTT konstatavo, jog deoksiribonukleorūgšties (*aut. pastaba* toliau – DNR) paėmimas ir saugojimas teisėsaugos tikslais pažeidžia asmens privataus gyvenimo neliečiamumą, tačiau užtikrina teisingą pusiausvyrą tarp viešųjų ir privačių interesų bei yra proporcingas teisės į privatų gyvenimą apribojimas, laikomas būtinu demokratinėje visuomenėje⁶³, todėl DNR saugojimas galimas suteikiant subjektui teisę būti pamirštam, nustatant konkrečius duomenų saugojimo terminus⁶⁴, kurie neturi būti per ilgi, taip pat, nustatant mechanizmą, leidžiantį nusikalstamą veiką padariusiam asmeniui prašyti ištrinti jo duomenis nepraėjus saugojimo terminui (kai duomenų saugojimas nebetenka prasmės)⁶⁵. Tam tikrų žmogaus gyvenimo įvykių privatumas⁶⁶ taip pat gali turėti sąsają su asmens duomenų apsauga – įvykiai turi būti susiję su subjekto bei jo šeimos gyvenimo reiškiniiais, kurie neturi būti atskleisti visuomenei⁶⁷. EŽTT nustatė, kad mirusio subjekto gyvenimo įvykių atskleidimas tiesiogiai veikia jo artimųjų privatų gyvenimą, todėl šeimos nariai turi teisę saugoti mirusįjį nuo viešo pažeminimo žiniasklaidoje, o jo asmens nuotraukų publikacija be informacinio pagrindo yra lengvabūdiška bei pažeidžianti asmens privataus gyvenimo neliečiamumą⁶⁸. Be to, žuvusio asmens atvaizdo išspausdinimas didelio tiražo leidinyje traumuoja mirusiojo šeimą ir traktuojamas kaip nužudytojo asmens artimųjų teisės į privataus gyvenimo gerbimą

⁶¹ Liudvika Meškauskaitė, *Teisė į privatų gyvenimą* (Vilnius, VĮ Registrų Centras, 2015), 27–28.

⁶² *Ibid.*, 162–163.

⁶³ „2013 m. birželio 4 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje Antonio Peruzzo prieš Vokietiją ir Uwe Martens prieš Vokietiją“, Hudoc, žiūrėta 2026 m. kovo 16 d., <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22%3A%22001-121998%22%7D>.

⁶⁴ „Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje S. ir Marper prieš Jungtinę Karalystę“, *supra note*, 22.

⁶⁵ „2017 m. rugsėjo 22 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje Aycaguer prieš Prancūziją“, Hudoc, žiūrėta 2026 m. kovo 17 d., <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-175007%22%7D>.

⁶⁶ Meškauskaitė, *supra note*, 61: 168.

⁶⁷ *Ibid.*, 168–169.

⁶⁸ „2022 m. sausio 14 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje M.L. prieš Slovakiją“, Hudoc, žiūrėta 2026 m. kovo 19 d., <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22%3A%22001-212150%22%7D>.

pažeidimas⁶⁹. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau – LVAT) paaiškino, kad žiniasklaidai viešinant privačius įvykius naudojantis informacijos laisve, duomenų atskleidimas turi būti susijęs su reikalavimais, sąlygomis, apribojimais ar bausmėmis, kurias nustato įstatymai ir kurios būtinos valstybės bei visuomenės saugumui, konstitucinei santvarkai, viešajai tvarkai, teisminio instituto nešališkumui garantuoti. Toks viešinimas gali būti atliekamas siekiant nusikalstamos veikos prevencijos, apsaugant subjektų sveikatą, gerovę ir jų privatumą⁷⁰. Bet kokia su asmens privačiu gyvenimu susijusi informacija be asmens sutikimo gali būti publikuojama tik esant pagrįstam bei aiškiam visuomenės interesui, o norint sensacingo įspūdžio, pažeidžiama teisė į privatą gyvenimą⁷¹. Paskutinioji asmens duomenų apsaugos sąsaja su teise į privatą gyvenimą – asmens teisė susipažinti su apie jį surinkta informacija: BDAR įtvirtinta duomenų subjekto teisė susipažinti su apie jį tvarkoma bei renkama informacija⁷², kuri įpareigoja duomenų tvarkytoją duomenis tvarkyti sąžiningai, skaidriai ir nenuslepiant informacijos bei naudojimosi ja fakto, o asmenims, kurių duomenys yra tvarkomi, sudaro sąlygas turėti informaciją, leidžiančią nuspręsti, kiek yra gerbiamas jų privatus gyvenimas, taip pat, asmeniui turi būti sudarytos galimybės reaguoti į netinkamą su juo susijusios informacijos tvarkymą numatant subjektui teisę nesutikti su duomenų tvarkymu, reikalauti ištaisyti, sunaikinti duomenis ar sustabdyti jų tvarkymą⁷³. EŽTT nustatė, jog duomenų rinkimas specialių tyrimų institucijose savaime nepažeidžia teisės į privatumą reikalavimų, tačiau subjektui turi būti suteikiama galimybė gauti informaciją apie tai, kad jo duomenys renkami, kai tai nebekelia grėsmės tyrimo kokybei, kitaip subjektas negali pasinaudoti teise kreiptis į atitinkamas institucijas dėl privatumo pažeidimo⁷⁴. Atliekant slapto sekimo veiksmus ir sekamiems asmenims apie tai niekada nesužinant, pažeidžiamos Konvencijos normos, nes institucija privalo informuoti asmenį, kad apie jį buvo renkama informacija kriminalinės žvalgybos tikslais, kitu atveju, asmuo netenka teisės į gynybą ir negali patikrinti ar toks teisėsaugos veiksmas buvo atliktas teisėtai⁷⁵. Be to, subjekto neinformuojant ir slapto sekimo veiksmus atliekant be teismo leidimo, nesuteikiamos pakankamos apsaugos

⁶⁹ „2007 m. lapkričio 12 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje Hachette Filipacchi Associés prieš Prancūziją“, Hudoc, žiūrėta 2026 m. kovo 19 d., [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-81066%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-81066%22]})

⁷⁰ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. gegužės 4 d. sprendimas byloje Nr. A-858-1500-12“, žiūrėta 2026 m. kovo 19 d., ETeismai, <https://eteismai.lt/byla/169921587206803/A-858-1500-12>

⁷¹ Meškauskaitė, *supra note*, 61: 170.

⁷² „Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas 2016/679“, *supra note*, 45 (15 straipsnis).

⁷³ Petraitytė, *supra note*, 25: 169–170.

⁷⁴ „2021 m. gegužės 25 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje Big Brother Watch ir kiti prieš Jungtinę Karalystę“, Hudoc, žiūrėta 2026 m. kovo 19 d., [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-210077%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-210077%22]}).

⁷⁵ „2022 m. balandžio 11 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje Ekimdzhiyev ir kiti prieš Bulgariją“, Hudoc, žiūrėta 2026 m. kovo 19 d., [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-214673%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-214673%22]})

garantijos asmeniui prieš galimą institucijos piktnaudžiavimą valdžia, tokiu būdu, teisinė institucijos kontrolė apibrėžiama tik kaip formalumas jos neįvykdant bei pažeidžiant teisės į privatumą įgyvendinimą⁷⁶.

Vertinant asmens duomenų apsaugos svarbą, šios teisinės kategorijos centrą sudaro Konvencijos ir Konstitucijos nuostatos, kuriose garantuojamas žmogaus privataus gyvenimo neliečiamumas. Mokslininkai teigia, kad duomenų apsauga vertinama per privatumo prizmę, tačiau užtikrinant teisingą asmens duomenų apsaugos veikimą – ją būtina diferencijuoti kaip atskirą teisės vienetą⁷⁷: asmens duomenų apsauga skaidrumo įrankis, nukreipiantis ar reguliuojantis nedraudžiant galios, pačiuose priimtuose teisės aktuose netiesiogiai pripažįstama, jog duomenų tvarkymas glaudžiai susijęs su valdžios palengvinimu⁷⁸. ES Pagrindinių teisių agentūra patvirtino abiejų teisinių kategorijų diferencijavimą – skiriasi jų formuluotė ir taikymo sritis: teisės į privatą gyvenimą kriterijais pateisinamas teisės ribojimas, o asmens duomenų apsauga vertinama kaip aktyvi teisė, kurianti atsvaros sistemą ir leidžianti apsaugoti subjektus kai tvarkomi jų duomenys, dėl šios priežasties, duomenų apsaugos teisės turinio taikymas platesnis⁷⁹. Taikant asmens duomenų apsaugos normas gali būti pažeidžiama teisė į privatumą, tačiau, tokiu atveju, to nebūtina įrodyti⁸⁰.

Darytina išvada, jog asmens duomenų apsauga svarbi teisės į privatumą dalis – su asmens duomenų apsauga susiję pažeidimai turi būti nagrinėjami teisės į privatą gyvenimą pažeidimo kontekste. Duomenų apsauga, kaip informacinis privatumas, patenka į Konstitucijos ir Konvencijos turinį, todėl tokio privatumo pažeidimai traktuotini kaip pažeidžiantys konstitucinę žmogaus teisę. Svarbu paminėti, jog teisė į asmens duomenų apsaugą ir privatą gyvenimą – dvi skirtingos teisės sritys: teisė į duomenų apsaugą aktyvus, privataus gyvenimo neliečiamumo užtikrinimo mechanizmas, kurio pagrindinis įgyvendinimo subjektas yra asmuo, galintis užtikrinti asmens duomenų priežiūros įrankius.

⁷⁶ „2024 m. rugpjūčio 28 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje Pietrzak, Bychawska-Siniarska ir kiti prieš Lenkiją“, Hudoc, žiūrėta 2026 m. kovo 20 d., [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22002-14333%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22002-14333%22]}).

⁷⁷ Maria Tzanou, „Data protection as a fundamental right next to privacy? ‘Reconstructing’ a not so new right“, *International Data Privacy Law* 3, 2 (2013): 96, <https://academic-oup-com.skaitykla.mruni.eu/idpl/article-pdf/3/2/88/2090535/ipt004.pdf>.

⁷⁸ Paul De Hert ir Serge Gutwirth, „Privacy, Data Protection and Law Enforcement. Opacity of the Individual and Transparency of Power“, iš *Privacy and the Criminal Law*, Erik Claes, Antony Duff, Serge Gutwirth (Antwerpen – Oxford: Intersentia, 2006), 78, https://www.researchgate.net/publication/254800085_Privacy_Data_Protection_and_Law_Enforcement_Opacity_of_the_Individual_and_Transparency_of_Power/fullTextFileContent.

⁷⁹ Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra ir Europos Taryba, *supra note*, 8: 21–22.

⁸⁰ *Ibid.*, 22.

1.3. Teisės į asmens duomenų apsaugą, kaip atskiro instituto, raida ir savitumas

Sparčiai vystantis technologijoms ir didėjant asmens duomenų kiekiui, buvo reikalinga suprojektuoti reguliavimo sritį, kuri užtikrintų teisėtą tokių duomenų valdymą. Asmens duomenų teisė turi apsaugoti europiečių teises⁸¹ ir laisves tvarkant su asmenimis susijusią informaciją⁸². Nuo 1981 metų asmens duomenų apsauga teisiniuose dokumentuose pradėta reguliuoti kaip atskira sritis, teisės į privatumą kontekste – priimta konvencija „Dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu“⁸³. Tai pirmasis tarptautinis teisės aktas, apsaugantis subjektus nuo asmens duomenų tvarkymo ir rinkimo piktnaudžiavimo, draudžiantis tvarkyti neskelbtinus asmens duomenis bei nustatantis apribojimus tarpvalstybiniam asmens duomenų keitimuisi⁸⁴. Įtvirtinti esminiai asmens duomenų apsaugos principai, ypatingos duomenų kategorijos, duomenų subjekto teisės ir jų gynimas teisiniu būdu⁸⁵. 1995 metais priimta Direktyva (95/46) buvo siekiama suvienodinti asmens duomenų apsaugos normas, įpareigoti ES valstybes apsaugoti fizinių asmenų privatumo teisę tvarkant asmens duomenis bei užtikrinti, kad valstybės narės nevaržytų laisvo asmens duomenų judėjimo tarp kitų valstybių⁸⁶. Ši direktyva, priešingai nei konvencija „Dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu“, platesnė turinio bei reguliavimo normų atžvilgiu, įpareigojo visas ES nares sukurti nacionalinius įstatymus ir duomenų apsaugos priežiūros institucijas asmens duomenų apsaugos srityje⁸⁷, tačiau buvo taikoma tik vidaus rinkai⁸⁸. Prieš priimant ES Pagrindinių teisių chartiją, subjekto teisė į asmens duomenų apsaugą buvo egzistuojanti kaip teisės į privatumą išraiška arba skirtingų valstybių teisinių normų procedūrinis vienetas, priklausomai nuo to, su kokiais iššūkiais susidūrė ir kokiomis technologijomis jos naudojosi. Vis dėlto, nustatyta tvarka, atsižvelgiant į technologinę raidą, privalėjo būti atnaujinta – didesnis dėmesys turėjo būti skiriamas duomenų apsaugos principams, nes reguliuojant duomenų apsaugos mechanizmą trūko normų suderinimo, be to, nacionalinės baudžiamojo proceso normos nesutapo su duomenų apsaugos reguliavimu⁸⁹, skyrėsi

⁸¹ Albert J. Kostelny, „Emerging Data Protection In Europe; Community Law Through the Cases“, *Fordham International Law Journal* Volume 1, 1 (1977): 72, <https://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1003&context=ilj>.

⁸² Zaleskis, *supra note*, 14: 29.

⁸³ „1981 m. sausio 28 d. Europos Tarybos konvencija „Dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu“ ETS Nr. 108“, TAR, žiūrėta 2026 m. kovo 24 d., <https://www.e-tar.lt/portal/de/legalAct/TAR.A28CF120BC09>.

⁸⁴ *Ibid.*, (3, 7, 12–17 straipsniai).

⁸⁵ *Ibid.*, (5–6, 8, 10 straipsniai).

⁸⁶ „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (95/46)“, *supra note*, 29 (7, 8 10 konstatuojamosios dalys).

⁸⁷ *Ibid.*, (28 ir 32 straipsniai).

⁸⁸ *Ibid.*, (3 straipsnis).

⁸⁹ Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas, *supra note*, 7: 1–3.

vykdymo užtikrinimo lygis bei sankcijų griežtumas⁹⁰. Dėl šių trūkumų nuo 2018 metų visose ES valstybėse pradėtas taikyti BDAR, panaikinant Direktyvą (95/46) – atnaujinti ES duomenų apsaugos teisės aktai pagal skaitmeninio amžiaus ekonominius bei socialinius iššūkius, išplėtoti pagrindiniai asmens duomenų apsaugos principai ir duomenų subjekto teisės, numatytas duomenų apsaugos pareigūno veikimas⁹¹. Šiame teisiniame akte nustatytos taisyklės, susijusios su fizinių asmenų apsauga ir su laisvu asmens duomenų judėjimu⁹², išskyrus atvejus, kai asmens duomenys tvarkomi nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, nustatymo arba baudžiamųjų sankcijų tikslais⁹³, todėl kartu su BDAR priimta Direktyva 2016/680⁹⁴. Direktyvoje įtvirtinamos duomenų subjekto teisės duomenis tvarkant teisėsaugos institucijoms, nustatoma pareiga atskirti skirtingų duomenų subjektų kategorijas, taip pat, numatyta asmens duomenų perdavimo trečiosioms valstybėms arba tarptautinėms organizacijoms tvarka bei išimtis⁹⁵.

Lietuvoje asmens duomenų teisės apsaugos raida vyko tapačiai su ES. Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, priimtoje Konstitucijoje įtvirtinama teisė į privatumą, 1997 metais veiklą pradeda Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija (toliau – VDAI), kuri tuo metu buvo atsakinga už valstybės registrų ir informacinių sistemų duomenų apsaugos kontrolę⁹⁶. Lietuvai tapus ES nare, tuo metu galiojantis ADTAI pakoreguotas, suderinant įstatymo nuostatas su Direktyva (95/46). 2018 metais priėmus BDAR, ADTAI tampa tik papildančiuoju nacionaliniu įstatymu, kurio nuostatuose, kartu su BDAR, įtvirtinama asmens teisė būti pamirštam, teisė į duomenų perkeliamumą⁹⁷, numatomos normos dėl nepilnamečių asmens duomenų, VDAI įgauna didesnę įtaką griežtesniam nuobaudų už duomenų apsaugos pažeidimus skyrimui⁹⁸. Teisėsaugos institucijų reguliavimas asmens duomenų apsaugos srityje pilnai perkeltas į atskirą Asmens duomenų, tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba

⁹⁰ Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra ir Europos Taryba, *supra note*, 8: 32.

⁹¹ *Ibid.*, 32–33.

⁹² Rostyslav Prystai, „Asmens duomenų apsaugos, kaip atskiro teisės instituto, ypatumai“, *Teisė*, 135 (2025): 123, <https://www.journals.vu.lt/teise/article/download/37238/39584/118064>.

⁹³ „Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas 2016/679“, *supra note*, 45, (19 konstatuojamoji dalis).

⁹⁴ „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2016/680“, *supra note*, 10.

⁹⁵ *Ibid.*, (6, 13–16, 35–40 straipsniai).

⁹⁶ Valstybinė asmens duomenų apsaugos inspekcija, „Inspekcijos istorija“, žiūrėta 2026 m. kovo 26 d., <https://vdai.lrv.lt/lt/naudinga-informacija/inspekcijos-istorija/>.

⁹⁷ „Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas 2016/679“, *op. cit.* (19 konstatuojamoji dalis).

⁹⁸ „Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas“, suvestinė redakcija 2019 m. sausio 1 d. – 2019 m. lapkričio 13 d., E-TAR, žiūrėta 2026 m. kovo 27 d., (6, 33 straipsniai), <https://www.teisesakturegistras.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5368B592234C/vPjFXCcKJS>.

nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatymą⁹⁹ (toliau – Teisės saugos ADTAĮ) – teisės saugos institucijos tampa įpareigotos asmens duomenis tvarkyti remiantis pagrindiniais asmens duomenų apsaugos principais, atskiriant proceso dalyvių duomenų kategorijas¹⁰⁰, o kitos normos sutapatinamos su Direktyva 2016/680.

Įvertinus teisės aktų ir mokslinių šaltinių analizę, vertintina, jog asmens duomenų apsaugos teisė ilgą laiką buvo teisės į privatą gyvenimą šešėlyje – nuo 2009 metų duomenų apsauga įgavo teisinio instituto vienetą ir yra viena iš naujausių teisinių sričių žmogaus teisių kataloge. Duomenų apsaugos teisės kūrimosi stadijoje, ji buvo skirta vidinei rinkai ir bendram reguliavimui, tačiau tobulėjant technologijoms ir didėjant duomenų srautui, buvo būtina perkelti asmens duomenų apsaugą į fundamentalių žmogaus teisių sąrašą, siekiant apsaugoti subjekto privataus gyvenimo neliečiamumą. Ilgą laiką ES reguliavimas šioje srityje buvo nevienodas, tačiau priėmus BDAR bei Direktyvą 2016/680, teisinis asmens duomenų apsaugos mechanizmas suvienodintas ir išplėstas nacionaliniu lygmeniu, sukuriant griežtą šios srities reguliavimą, kuris iki šių dienų keičiasi, prisitaikant prie išmaniai besikeičiančio subjekto gyvenimo ir iš to kylančių iššūkių.

1.4. Asmens duomenų apsaugos principų turinys

Išsiaiškinus teisės į asmens duomenų apsaugą ypatumus, svarbiausias dėmesys skirtinas jos principams baudžiamajame procese. Principai teisės teorijoje veikia kaip teisinius padarinius kuriantys elgesio standartai¹⁰¹, atspindintys visuomenines vertybes bei reguliavimo siekius ar tikslus¹⁰², todėl jie itin svarbūs formuojant apsaugos mechanizmą asmens duomenų srityje. Teisinga principų formuluotė padeda asmens duomenų apsaugos sričiai tinkamai taikyti įstatymuose numatytas normas bei netapatinti teisės į asmens duomenų apsaugą su kitais teisiniais institutais, pabrėžiant šios srities savitą vertybių sistemą ir bandomą apsaugoti objektą – asmens duomenis.

Tvarkant duomenis teisėtai ir sąžiningai¹⁰³, laikantis teisės aktuose numatytų reikalavimų, nepažeidžiant ES ir nacionalinės duomenų apsaugos teisės nuostatų bei taikant visus kitus asmens

⁹⁹ „Lietuvos Respublikos asmens duomenų, tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatymas“, E-TAR, žiūrėta 2026 m. kovo 27 d., <https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.299D835159BE/asr?undefined=undefined>.

¹⁰⁰ *Ibid.*, (3, 5, 7–8, 10–16 straipsniai).

¹⁰¹ Giedrė Lastauskienė, „Teisės principai Lietuvos teisės sistemoje: lemia ar nukreipia?“, *Konstitucinė justicija Lietuvoje: trys veiklos dešimtmečiai*, (2023): 345, <https://www.zurnalai.vu.lt/open-series/lt/article/view/34040/32528>.

¹⁰² Raimundas Jurka ir kt., *Baudžiamojo proceso principai* (Vilnius: Eugrimas, 2009), 9.

¹⁰³ „Asmens duomenų, tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatymas“, *op. cit.* (3 straipsnis).

duomenų apsaugos principus pilnu turiniu¹⁰⁴, įgyvendinamas teisėtumo ir sąžiningumo principas. Duomenų valdytojas privalo turėti teisinį pagrindą tvarkyti asmens duomenis bei pateikti informaciją apie duomenų tvarkymo teisinį pagrindą, nenaudoti duomenų tokiu būdu, kuris gali subjektui sukelti neigiamas pasekmes¹⁰⁵. Reikalaujama, kad duomenys būtų tvarkomi pagal duomenų subjekto sutikimą, būtinybę sudaryti sutartį, atliekant teisinę prievolę, esant būtinybei apsaugoti duomenų subjekto ar kito asmens gyvybinius interesus arba atliekant užduotį viešojo intereso labui¹⁰⁶ ir bent viena iš šių sąlygų turi būti taikoma kiekvieną kartą, kai tvarkomi asmens duomenys¹⁰⁷. Teisėsaugos institucijose renkamų duomenų teisėtumui keliami kitokie reikalavimai nei BDAR – duomenys gali būti tvarkomi tik nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo, bausmių vykdymo, apsaugos nuo grėsmių visuomenės saugumui tikslais, kurie nustatomi asmens duomenų rinkimo metu¹⁰⁸. Duomenų rinkimas turi būti būtinas kompetetingai institucijai įgyvendinant viešąjį interesą ir apsaugant duomenų subjekto interesus¹⁰⁹. Atliekant pavestas užduotis, duomenų valdytojas turi galimybę prašyti ar reikalauti duomenų subjekto vykdyti tam tikrus prašymus (*aut. pastaba* pavyzdžiui, pateikti asmeninius duomenis tapatybės nustatymui), todėl duomenų subjekto sutikimas nesuteikia teisinio pagrindo teisėsaugos institucijų vykdomam asmens duomenų tvarkymui, subjektas faktiškai neturi laisvo pasirinkimo neduoti sutikimo¹¹⁰, tačiau teisėsaugos institucijos turi pareigą duomenų subjektui suteikti tam tikras teises¹¹¹, įskaitant teisę susipažinti su apie jį renkama informacija – teisėsaugos funkcijų atlikimui reikalingi slaptumo veiksmai, todėl kiekvienas subjekto prašymas susipažinti su jo atžvilgiu tvarkomais duomenimis turi būti vertinamas atskirai¹¹². Siekiant įrodyti, kad laikomasi teisėtumo nuostatų, duomenų valdytojui kyla pareiga įdiegti duomenų tvarkymo operacijų metodus¹¹³. Kartu su teisėtumu sąveikauja sąžiningumo principas, kuris

¹⁰⁴ Zaleskis, *supra note*, 14: 114.

¹⁰⁵ Zhivka Mateeva Stoyanova, „Principles of personal data protection“, *Audit* 2, 28 (2020): 97, https://www.researchgate.net/publication/342527554_Principles_of_personal_data_protection.

¹⁰⁶ Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra ir Europos Taryba, *supra note*, 8: 121–122.

¹⁰⁷ Zhivka Mateeva, „Conditions for lawful personal data processing by data controllers as per the general data protection regulation“, pranešimas konferencijoje Globalization, the State and the Individual, Bulgarija, 2019 m. birželio mėn., https://www.researchgate.net/publication/341980226_CONDITIONS_FOR_LAWFUL_PERSONAL_DATA_PROCESSING_BY_DATA_CONTROLLERS_CONDITIONS_FOR_LAWFUL_PERSONAL_DATA_PROCESSING_BY_DATA_CONTROLLERS_AS_PER_THE_GENERAL_DATA_PROTECTION_REGULATION.

¹⁰⁸ „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2016/680“, *supra note*, 10 (26 konstatuojamoji dalis).

¹⁰⁹ *Ibid.* (35 konstatuojamoji dalis).

¹¹⁰ *Ibid.*

¹¹¹ *Ibid.* (43, 48 konstatuojamosios dalys).

¹¹² Diana Dimitrova ir Paul De Hert, „The LED’s right of access to one’s data: Loopholes on proper access, legality review and data protection authority Accountability“, *New Journal of European Criminal Law* 15, 1 (2024): <https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/20322844231214484>.

¹¹³ „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2016/680“, *op. cit.*, (56–57 konstatuojamosios dalys, 13 straipsnis).

įgyvendinamas informuojant fizinius asmenis apie su jų asmens duomenų tvarkymu susijusius pavojus, taisykles, apsaugos priemonės bei teises ir kaip jomis pasinaudoti, pateikiant prieinamą bent kažkurią informaciją, susijusia su duomenų tvarkymu¹¹⁴. Duomenų valdytojo elgesys laikomas neatitinkančiu sąžiningumo standarto, jeigu nustatomas piktnaudžiavimas informacija¹¹⁵, o pažeidimai vertinami atsižvelgiant į faktines aplinkybes¹¹⁶. Laikantis šio principo, siekiama sąžiningo asmens duomenų rinkimo, tvarkymo ir kovos su apgaulingu duomenų tvarkymu neteisėtais tikslais¹¹⁷. Pabrėžtina, jog Direktyvoje 2016/680, kitaip nei BDAR, dėl ikiteisminio tyrimo specifikos ir galimo neigiamo poveikio vykstančiam tyrimui¹¹⁸, neįtvirtintas skaidrumo principas, nes jis asmens duomenų apsaugos kontekste ne visada įmanomas¹¹⁹.

Įgyvendinant asmens duomenų tvarkymo tikslo apribojimo principą, duomenys renkami konkrečiai nustatytais, aiškiai apibrėžtais ir teisėtais tikslais¹²⁰, nustatant duomenų naudojimo apribojimus duomenų tvarkytojui¹²¹, būtina apibrėžti duomenų tvarkymo tikslą prieš pradedant juos tvarkyti¹²². Šis principas turi du elementus – tikslo nurodymo ir naudojimo suderinamumo¹²³ – būtent nurodomas tikslas lemia, kada duomenų tvarkymas nebus laikomas minimaliu arba tai, kad duomenys turi būti sunaikinti, nes jų rinkimas neatitinka tikslo¹²⁴. Vadinasi, duomenų rinkimo tikslas turi būti vertinamas atsižvelgiant į kiekvieną atvejį bei pagrįstas būtinybe. Siekiant tikslo suderinamumo,

¹¹⁴ „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2016/680“, *supra note*, 10 (26, 42 konstatuojamoji dalis, 13 straipsnis).

¹¹⁵ Petraitytė, *supra note*, 25: 111–112.

¹¹⁶ Zaleskis, *supra note*, 14: 114–115.

¹¹⁷ Damian Clifford ir Jef Ausloos, „Data Protection and the Role of Fairness“, *Yearbook of European Law* 37, 1 (2018): 138–140, <https://academic-oup-com.skaitykla.mruni.eu/yel/article-pdf/doi/10.1093/yel/yey004/27374007/yey004.pdf>.

¹¹⁸ Mark Leiser, „Directive 2016/680, Personal Data in Law Enforcement“, pranešimas konferencijoje Introduction of the Data Protection Reform to the Judicial System Inform, Nyderlandai, <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/rechtsgeleerdheid/instituut-voor-metajuridica/presentation-leiser-inform.pdf>.

¹¹⁹ M. R. Leiser ir Bart Custers, „The Law Enforcement Directive: Conceptual Issues of EU Directive 2016/680“, *European Data Protection Law Review* 5, 3 (2019): 372–373, https://papers.ssrn.com/sol3/Delivery.cfm/SSRN_ID4014545_code2775333.pdf?abstractid=4014545&mirid=1.

¹²⁰ „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2016/680“, *op. cit.*, (4 straipsnis).

¹²¹ 29 straipsnio duomenų apsaugos darbo grupė, „Nuomonė Nr. 03/2013 „Dėl tikslo ribojimo“, 00569/13/EN WP 203, (2013): 11, https://vdai.lrv.lt/uploads/vdai/documents/files/NuomoneNr_032013deltiksloribojimowp203_29strDG20181116.docx.

¹²² Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra ir Europos Taryba, *supra note*, 8: 127

¹²³ Paul De Hert ir Juraj Sajfert, „The fundamental right to personal data protection in criminal investigations and proceedings: framing big data policing through the purpose limitation and data minimisation principles of the directive (EU) 2016/680“, *Brussels Privacy Hub, Working Paper* 7, 31 (2021): 9–11, https://papers.ssrn.com/sol3/Delivery.cfm/SSRN_ID4016491_code582383.pdf?abstractid=4016491&mirid=1&type=2.

¹²⁴ Ruben Te Molder ir kt., „The principle of purpose limitation in data-driven policing: A guiding light or an empty shell?“, *New Journal of European Criminal Law* 14, 4 (2023): 517, https://www.researchgate.net/publication/375566331_The_principle_of_purpose_limitation_in_data-driven_policing_A_guiding_light_or_an_empty_shell.

neatsižvelgiama į suderinamumo vertinimą – pasikeitus duomenų tvarkymo tikslui, nebūtina vertinti ar pradinis ir antrinis tikslai suderinami tarpusavyje¹²⁵. Nustatomos ribos, kurios neleidžia neribotą laikotarpį kaupti ir naudoti asmens duomenų, tokiu būdu išlaikoma pusiausvyra tarp inovatyvių tyrimo metodų ir asmens duomenų apsaugos užtikrinimo¹²⁶, taip pat, apibrėžiamas teisėto duomenų tvarkymo tikslo mechanizmas, kuriuo siekiama apsaugoti duomenų subjektą ir užtikrinti duomenų tvarkymo teisingumą. Renkant duomenis baudžiamajame procese, duomenų rinkimo tikslas turi būti aiškus ir teisėtas, atitikti ES ir nacionalinius teisės aktus ir būti individualizuojamas pagal nusikalstamos veikos sunkumą, proceso dalyvių duomenų kategorijų ypatumus bei atsižvelgiant į kitus asmens duomenų apsaugos principus.

Ne mažiau svarbus asmens duomenų apsaugos veiksmingumą užtikrinantis principas – duomenų kiekio mažinimo. Šiuo principu duomenų valdytojas ir tvarkytojas neįpareigojamas kuo labiau sumažinti duomenų tvarkymo iki absoliutaus minimumo, tačiau įpareigojamas iki tinkamo lygio sumažinti duomenų rinkimą pagal jų tvarkymo tikslą¹²⁷, tokiu būdu, siekiama sumažinti duomenų rinkimą iki minimaliausio įmanomo lygio, kad būtų pasiekti duomenų tvarkymo tikslai¹²⁸. Teisėsaugos institucijoms, kitaip nei vidaus rinkai, nereikia įrodyti griežto duomenų rinkimo būtinumo, todėl duomenų valdytojai gali veikti mažiau tiksliai, užtikrinant, kad nebūtų tvarkomi pertekliniai duomenų rinkiniai, dėl to palengvinamas duomenų rinkimas ir tvarkymas atliekant kriminalinės žvalgybos ir ikiteisminio proceso veiksmus, tuo pačiu neleidžiant teisėsaugos institucijoms masiškai rinkti ir tvarkyti duomenų¹²⁹. Principo nuostatoje matomas adekvačių duomenų reikalavimas, nustatantis duomenims tinkamumo, svarbumo¹³⁰ ir proporcingos apimties¹³¹ kriterijus, kurių taikymas gali padėti procese išvengti šališkumo ir klaidų¹³². Vadinasi, teisėsaugos institucijose renkami asmens duomenys turi būti svarbūs, ne per didelės apimties, proporcingi duomenų tvarkymo tikslui ir susiję su duomenų valdytojo veikla bei jo tikslais, o duomenys, kurių rinkimas neproporcingai apriboja pagrindines subjekto teises ir laisves, laikomi pernelyg dideliais¹³³.

¹²⁵ Te Molder ir kt., *supra note*, 124: 520–521.

¹²⁶ Paul De Hert ir Juraj Sajfert, *supra note*, 123: 14.

¹²⁷ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2016/680“, *supra note*, 10 (4 straipsnis).

¹²⁸ Paul Voigt ir Axel von dem Bussche, *The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Practical Guide* (Switzerland, Springer International Publishing, 2017), 90, <https://dokumen.pub/the-eu-general-data-protection-regulation-gdpr-a-practical-guide-978-3-319-57959-7-3319579592-978-3-319-57958-0.html>.

¹²⁹ Paul De Hert ir Juraj Sajfert, *op. cit.*, 13–14.

¹³⁰ Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra ir Europos Taryba, *supra note*, 8: 130.

¹³¹ Zaleskis, *supra note*, 14: 122.

¹³² „2024 m. gruodžio 2 d. Europos duomenų apsaugos valdybos nuomonė Nr. 28/2024 „Dėl tam tikrų duomenų apsaugos aspektų, susijusių su DI modeliuose naudojamų asmens duomenų tvarkymu“, EDPB, 20, žiūrėta 2026 m. balandžio 7 d., https://www.edpb.europa.eu/system/files/2025-05/edpb_opinion_202428_ai-models_lt.pdf.

¹³³ Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra ir Europos Taryba, *op. cit.*, 132.

Renkami duomenys turi būti tikslūs bei prireikus atnaujinami¹³⁴, todėl duomenų valdytojui kyla pareiga užtikrinti, kad netikslūs duomenys būtų ištrinti arba ištaisyti¹³⁵ – šie reikalavimai suponuoja renkamų asmens duomenų tikslumą ir atnaujinamumą pagal poreikį, o paaiškėjus, jog duomenys netikslūs – užtikrinama galimybė duomenis ištrinti arba pakeisti, nustatant periodinę duomenų peržiūrą bei duomenų sunaikinimo terminus¹³⁶. Pareiga išlaikyti duomenų tikslumą atspindi įstatymų leidėjo susirūpinimą dėl netikslių duomenų naudojimo neigiamų pasekmių, todėl duomenų tikslumo principo logika aiški – netikslūs duomenys žalingi, o tikslūs pageidautini¹³⁷. Tikslių duomenų apibrėžtis siejama su aktualumu laiko požiūriu bei tikrovės atitikimu¹³⁸ arba su šaltinių patikimumu: patikimiausiu šaltiniu pripažįstamas duomenų subjektas ar registrai¹³⁹. Teisingai informuojant asmenį, su kuriuo asmens duomenys susiję, užtikrinamas neigiamų pasekmių dėl galimo netikslių duomenų pateikimo valdymas¹⁴⁰, be to, tikslūs asmens duomenys sietini su pačiu duomenų tvarkymo kontekstu – numatytais tikslais, teisių ir interesų pusiausvyra ir su galimu neigiamu netikslių duomenų tvarkymo poveikiu duomenų subjektams¹⁴¹. Daugelyje šaltinių šis principas nagrinėjamas per duomenų kokybės prizmę: teisėsaugoje renkamų duomenų panaudojimo sėkmingumas ir pritaikymas priklauso nuo jų kokybės, nes tik tikslūs, išsamūs ir patikimi duomenys gali būti naudojami veiksmingam sprendimų priėmimui¹⁴². Siekiant užtikrinti duomenų kokybę, duomenų valdytojas privalo imtis tvarkomų duomenų pobūdžiui ir tikslui proporcingų priemonių: jeigu pagal pirminį tikslą surinkti teisingi ir patikimi duomenys, valdytojui vėliau nekyla pareiga užtikrinti šių duomenų patikimumo¹⁴³.

Duomenų saugojimo trukmės ribojimo principo turinys apima asmens duomenų sunaikinimą arba anonimizavimą kai tik jų nebereikia tiems tikslams, kuriems jie buvo surinkti¹⁴⁴ – duomenų

¹³⁴ „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2016/680“, *supra note*, 10 (4 straipsnis).

¹³⁵ *Ibid.*

¹³⁶ Štareikė ir Kausteklytė-Tunkevičienė, *supra note*, 9: 305.

¹³⁷ Jiahong Chen, „The Dangers of Accuracy: Exploring the Other Side of the Data Quality Principle“, *European Data Protection Law Review* 1, (2018): 36, <https://heinonline-org.skaitykla.mruni.eu/HOL/Page?handle=hein.journals/edpl4&id=42&collection=journals&index=>.

¹³⁸ Zaleskis, *supra note*, 14: 124.

¹³⁹ Petraitytė, *supra note*, 13: 119.

¹⁴⁰ Dara Hallinan ir Frederik Zuiderveen Borgesius, „Opinions can be incorrect (in our opinion)! On data protection law's accuracy principle“, *International Data Privacy Law* 10, 1 (2020): 2–3, https://www.researchgate.net/publication/344634065_Opinions_can_be_incorrect_in_our_opinion_On_data_protection_law's_accuracy_principle.

¹⁴¹ *Ibid.*, 4.

¹⁴² Matthias Leese, „Towards systematic data governance in law enforcement“, *CURATE Working Paper*, 5 (2026): 1–2, https://www.researchgate.net/publication/400430051_Towards_systematic_data_governance_in_law_enforcement_-_CURATE_Working_Paper_No_5.

¹⁴³ Petraitytė, *op. cit.*, 119–120.

¹⁴⁴ Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra ir Europos Taryba, *supra note*, 8: 133.

valdytojas turi nustatyti duomenų ištrynimo arba periodinės peržiūros terminus užtikrinant, kad duomenys nebūtų laikomi ilgiau, nei būtina, taip pat, nustatyti apsaugos priemonės ilgesniam laikotarpiui saugomiems duomenims archyvavimo, moksliniais, statistiniais ar istorinių tyrimų tikslais¹⁴⁵. Kai teisėsaugos institucija negali nurodyti asmens duomenų sunaikinimo datos, turi būti nustatomas duomenų peržiūrėjimo terminas¹⁴⁶, o saugojimo laikotarpio patikrinimui turi būti naudojamos techninės standartizuotos ir organizacinės priemonės¹⁴⁷. Per ilgas duomenų saugojimas gali turėti neigiamų pasekmių subjekto privatumui ir interesams¹⁴⁸, būtent dėl šios priežasties įstatymų leidėjas numatė duomenų apsaugos instrumentą duomenų saugojimo trukmės atžvilgiu. Institucijos, tvarkančios asmens duomenis teisėsaugos tikslais, turėtų nustatyti skirtingus duomenų saugojimo terminus pagal kategorijas – pagal duomenų subjektų rūšis, nusikaltimo sunkumą ir kt.¹⁴⁹, duomenų saugojimo trukmės principo normos turi būti aiškinamos kartu su raginimu atskirti skirtingų kategorijų duomenų subjektus, nustatant skirtingus laikotarpius skirtingų kategorijų duomenų subjektams¹⁵⁰. Klausimas, ar tam tikru tikslu panaudoti asmens duomenys nebereikalingi kyla tada, kai duomenis saugoti leidžiama nusikalstamos veikos prevenciniais tikslais. Toks duomenų saugojimas grindžiamas tik rizikos vertinimu, susijusiu su duomenų subjektu, tokiu atveju, nėra duomenų saugojimo baigtinio momento, nepaisant to, būtinumas lemia poreikį praėjus pakankamam laikotarpiui peržiūrėti prevencijos prognozę, todėl sprendimas saugoti duomenis papildomą laikotarpį turėtų būti pagrįstas, o priežastys užregistruotos dokumentuose, kad sprendimas dėl peržiūros būtų suprantamas¹⁵¹. Be to, siekiant įgyvendinti aiškią kontrolę, į duomenų saugojimo trukmės principo užtikrinimo procedūrą turi būti įtraukiami ir duomenų apsaugos pareigūnai bei duomenų apsaugos institucija¹⁵².

Paskutinis teisėsaugos teisės aktuose apibrėžtas duomenų apsaugos principas – duomenų saugumo¹⁵³, dar vadinamas vientisumo ir konfidencialumo principu¹⁵⁴. Įgyvendinant principo nuostatas tvarkant, saugant ir apdorojant asmens duomenis, svarbiausias dėmesys skirtinas tinkamų

¹⁴⁵ „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2016/680“, *supra note*, 10 (26 konstatuojamoji dalis).

¹⁴⁶ Mark Leiser ir Bart Custers, „Article 5: Time limits for storage and review“, iš *The EU Law Enforcement Directive (LED): A Commentary*, Eleni Kosta ir kt. (Oxford, 2024), 154, <https://papers.ssrn.com/sol3/Delivery.cfm/5116110.pdf?abstractid=5116110&mirid=1&type=2>.

¹⁴⁷ „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2016/680“, *op. cit.*, (20 straipsnis).

¹⁴⁸ Mateeva Stoyanova, *supra note*, 105: 100.

¹⁴⁹ Leiser ir Custers, *op. cit.*, 155.

¹⁵⁰ 29 straipsnio duomenų apsaugos darbo grupė, „Nuomonė „Dėl kai kurių esminių Teisėsaugos direktyvos (Direktyvos (ES) 2016/680) aspektų““, WP 258 (2017): 5, http://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?doc_id=48804.

¹⁵¹ 29 straipsnio duomenų apsaugos darbo grupė, *op. cit.* 4.

¹⁵² *Ibid.*

¹⁵³ „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2016/680“, *op. cit.* (4 straipsnis).

¹⁵⁴ Zaleskis, *supra note*, 14: 129.

techninių ir organizacinių priemonių įgyvendinimui¹⁵⁵, tokiu būdu teisėsaugos institucijoms suteikiant atsakomybę apsaugoti duomenis nuo sunaikinimo, praradimo, pakeitimo ar neteisėtos prieigos¹⁵⁶. Be to, sukurta griežta duomenų apdorojimo įrašų registravimo tvarka¹⁵⁷, kuri užtikrina nepiktinaudžiavimą renkama informacija ir susipažinimą su asmens duomenimis pagal leistinumą baudžiamajame procese¹⁵⁸. Įstatymų leidėjas nenumatė baigtinio saugumo priemonių sąrašo, tačiau iš principo turinio suprantama, jog šios priemonės turi apimti informacinių sistemų ir kitų priemonių naudojimą ikiteisminiame tyrime, siekiant apsaugoti konfidencialią asmens informaciją nuo neteisėto jos panaudojimo ar nutekimo¹⁵⁹. Nustačius saugumo pažeidimus, įtvirtinta duomenų valdytojo pareiga apie tai informuoti duomenų subjektą bei duomenų priežiūros instituciją¹⁶⁰.

Teorinė asmens duomenų apsaugos principų analizė rodo, kad principai pasižymi glaudžia tarpusavio priklausomybe ir veikia kaip vieninga duomenų apsaugos užtikrinimo sistema. Direktyvoje 2016/680, kaip ir Teisėsaugos ADTAĮ, įtvirtinti pagrindiniai principai: teisėtumo, sąžiningumo, duomenų tvarkymo tikslo apribojimo, duomenų kiekio mažinimo, tikslumo, saugojimo trukmės ribojimo bei saugumo. Baudžiamajame procese siekiant duomenų tvarkymo teisėtumo, orientuojamasi į įstatymo leistinus duomenų tvarkymo nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo, baudžiamojo persekiojimo ir bausmių vykdymo tikslus. Sąžiningumo principas suponuoja teisėsaugos institucijų pareigą užtikrinti duomenų subjekto informuotumą apie duomenų tvarkymo taisykles, teisių įgyvendinimo tvarką bei galimas rizikas. Duomenų tvarkymo tikslo apribojimo principas apibrėžia teisėto duomenų tvarkymo tikslo mechanizmą, kuriuo siekiama apsaugoti duomenų subjektą ir užtikrinti duomenų tvarkymo teisingumą, nustatant proporcingas, būtinas, mažiau subjekto teises ir laisves ribojančias priemones, o duomenų kiekio mažinimo principas apibrėžia adekvačių, tinkamų, svarbių, minimizuotų ir proporcingų duomenų tvarkymo tikslams, rinkimą. Baudžiamajame procese, kitaip nei BDAR, vyrauja lankstesni ir minimalesni duomenų minimizavimo reikalavimai, kurių pagalba siekiama sumažinti disponuojamų ir tvarkomų

¹⁵⁵ „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2016/680“, *supra note*, 10 (29 straipsnis).

¹⁵⁶ Franziska Boehm, *Information Sharing and Data Protection in the Area of Freedom, Security and Justice* (Liuksemburgas: Springer, 2012), 148, <https://link-springer-com.skaitykla.mruni.eu/content/pdf/10.1007/978-3-642-22392-1.pdf>.

¹⁵⁷ „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2016/680“, *op. cit.* (25 straipsnis).

¹⁵⁸ Juraj Sajfert ir Teresa Quintel, „Data Protection Directive (EU) 2016/680 For Police and Criminal Justice Authorities“, *GDPR Commentary* (2019): 15–16, https://www.researchgate.net/publication/356967737_Data_Protection_Directive_EU_2016680_for_Police_and_Criminal_Justice_Authorities.

¹⁵⁹ Gediminas Bučiūnas, „Konfidencialumo ir konspiracijos principai baudžiamajame procese“, *Teisės apžvalga* 1, 11 (2014): 35, <https://portalcris.vdu.lt/server/api/core/bitstreams/01e940ff-abc3-4b36-a75b-cfaec6d3036f/content>.

¹⁶⁰ „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2016/680“, *op. cit.* (61–62 konstatuojamosios dalys).

duomenų kiekį, tačiau paliekant teisėsaugos institucijoms vietos netrukdomai vykdyti būtinus ikiteisminio tyrimo veiksmus. Duomenų tikslumo principas įgyvendinamas duomenų subjektui suteikiant teisę reikalauti ištaisyti ar ištrinti su juo susijusius netikslius duomenis arba apriboti jų tvarkymą, duomenų valdytojui periodiškai peržiūrint duomenų aktualumą bei nustatant duomenų sunaikinimo terminus, renkant kokybiškumo standartus ir duomenų rinkimo tikslą atitinkančius duomenis, kurie aktualūs laiko požiūriu, nepasenę, lygiaverčiai tikrove pagrįstiems faktams bei sukaupti iš patikimų šaltinių. Duomenų saugojimo trukmės ribojimo principo turinys susideda iš tvarkymo tikslams neberekalingų duomenų sunaikinimo, nebeaktualių tyrimui duomenų anonimizavimo ar nuasmeninimo ir saugojamų duomenų trukmės ribojimo. Siekiant asmens duomenis apsaugoti, teisėsaugos institucijoms kyla pareiga duomenis tvarkyti konfidencialiai, naudojant organizacines ir technines priemones dėl duomenų praradimo, nutekinimo arba neteisėtos prieigos rizikos valdymo.

Apibendrinus teorinius asmens duomenų apsaugos aspektus, darytina išvada, jog baudžiamajame procese privalo veikti griežtas duomenų priežiūros mechanizmas, nes subjekto teisė į asmens duomenų apsaugą traktuotina kaip fundamentali konstitucinė teisė. Asmens duomenys – jautraus pobūdžio informacija apie asmenį, atskleidžianti fizinės, psichologinės, genetinės, socialinės, kultūrinės, ekonominės, elgsenos bei intymiąsias savybes, o tokios informacijos atskleidimas gali daryti neigiamą interesų, teisių ir laisvių poveikį duomenų subjektui bei jo šeimos nariams. Asmens duomenys priskirtini privataus gyvenimo turiniui ir bet koks šių duomenų panaudojimas suprantamas kaip kišimasis į asmens privataus gyvenimo neliečiamumą. Svarbu suprasti, jog asmens duomenų apsaugos taisyklės netaikomos juridiniams ir mirusiems asmenims, anoniminiams duomenims ir bendrai švietimo pobūdžio informacijai. Sparčiai tobulėjant technologijoms, disponavimas duomenimis – vis didėjantis reiškinys, todėl griežtas reglamentavimas ir normų paisymas duomenų apsaugos srityje nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu yra pagrindinis fundamentalios žmogaus teisės į asmens duomenų apsaugą užtikrinimas. Priimti norminiai teisės aktai ir juose suformuoti principai asmens duomenų apsaugos kontekste rodo įstatymų leidėjų norą suformuoti vientisą ir nuoseklų įrankį, kuris suvienodintų duomenų apsaugos standartus vidinėje rinkoje ir baudžiamajame procese, o tinkamas duomenų apsaugos principų taikymas užtikrina pusiausvyrą tarp viešojo intereso įgyvendinimo ir asmens teisės į privatumą garantijos.

2. ASMENS DUOMENŲ APSAUGOS PRINCIPŲ TAIKYMO PROBLEMATIKA BAUDŽIAMAJAME PROCESĖ

Teisės aktuose įtvirtinta asmens duomenų apsaugos principų sistema baudžiamajame procese užtikrina ne tik duomenų rinkimo mechanizmo teisėtumą ir asmens teisių ir laisvių apsaugos garantijas, bet ir vykdomo ikiteisminio tyrimo arba teismo nagrinėjimo sėkmingumą. Sparčiai technologiškai besikeičiančio pasaulio iššūkiai ir griežtėjantys duomenų saugumo reikalavimai gali suponuoti praktinio asmens duomenų principų taikymo problematiką įvairiose teisėsaugos srityse, be to, teisėsaugos veikla – neatsiejama nuo didelio kiekio duomenų rinkimo. Tinkamas duomenų apsaugos principų taikymas baudžiamojo proceso institute yra esminis saugiklis, užtikrinantis teisėtą bei proporcingą teisėsaugos intervenciją į asmens privatų gyvenimą. Pabrėžtina, jog priėmus Direktyvą 2016/680 ir Teisėsaugos ADTAĮ, asmens duomenų apsaugos principų taikymo ypatumai Lietuvos moksliniuose šaltiniuose nebuvo nagrinėti plačiai, tad šiame skyriuje analizuojamos jų taikymo kliūtys Lietuvos teisėsaugos institucijose – policijoje, prokuratūroje, teismų sistemoje ir advokatūros institute. Tai padės įvertinti, ar duomenų apsaugos principų taisyklės baudžiamajame procese taikomos pakankamai ir, ar atitinka ES įstatymuose numatytų principų turinį.

2.1. Kokybinio tyrimo – interviu įgyvendinimas

Siekiant įvertinti ar baudžiamojo proceso subjektai tinkamai ir vienodai taiko asmens duomenų apsaugos principų taisykles praktikoje, pasitelkiama teisės aktų, teismų praktikos ir mokslinių šaltinių analizė bei kokybinio tyrimo – interviu analizė. Pateikiant informantų atsakymus, šie tekste nurodomi kaip „*ikiteisminio tyrimo pareigūno* (toliau – pareigūno) A“ nuomonė ir kt. Interviu atliktas pusiau struktūruotų atvirų klausimų forma, tyrėjui ir tyrimo dalyviui bendraujant tiesiogiai susitikimo metu informanto darbo vietoje bei naudojantis elektroninėmis ryšio priemonėmis (Zoom, Messenger, Gmail, telefoniniu pokalbiu). Siekiant operatyvumo, tyrėjas prisitaikė prie informantui tinkamo pokalbio būdo, o kokybinio tyrimo instrumentas suderintas su baigiamojo darbo vadove. Tyrimo tikslas – išsiaiškinti asmens duomenų apsaugos principų baudžiamajame procese probleminius aspektus praktiniu lygmeniu, o objektas – asmens duomenų apsaugos principai Lietuvos Respublikos baudžiamajame procese. Analizuojant asmens duomenų taisyklių taikymą skirtingose baudžiamojo proceso stadijose bei siekiant nustatyti teisėsaugos institucijose tvarkomų asmens duomenų problematiką, interviu metu apklausti keturi ikiteisminio tyrimo pareigūnai, trys prokurorai, trys teisėjai, trys gynėjai advokatai, pagalbą nukentėjusiesiems teikianti įstaiga, teisėsaugos institucijos duomenų apsaugos pareigūnas ir du informacinių technologijų specialistai. Tyrimas

atliktas naudojantis Brymano¹⁶¹ schema, vadovaujantis kokybinio tyrimo konfidencialumo, anonimiškumo, pagarbos asmens privatumui, nusiteikimo nekenkti tiriamajam asmeniui principais¹⁶² ir dialoginio interviu metodais¹⁶³. Kokybinio tyrimo eiga: 1) bendrieji kokybinio tyrimo klausimai pateikiami baigiamojo darbo vadovei; 2) tinkamų dalyvių atranka – organizuojant dalyvių atranką, instrumentas suderintas su darbo vadove dėl apklaustinių asmenų grupių: apklaustini teisėsaugos atstovai – teisėjai, gynėjai, prokurorai, ikiteisminio tyrimo pareigūnai, bandoma susisiekti su pagalbą nukentėjusiems asmenims teikiančiomis įstaigomis, teisėsaugos institucijų duomenų apsaugos pareigūnais. Su kviestinais informantais elektroniniu paštu susisiekama dėl sutikimo dalyvauti kokybiniame tyrime. Informantai surandami viešai visuomenei prieinamais kontaktais (www.advokatura.lt, www.kauno.teismai.lt, www.kat.teismas.lt, www.prokuraturos.lt, www.kaunas.policija.lrv.lt, www.socmin.lrv.lt), remiantis tyrėjo mokslinė ir darbine patirtimi bei renkami atsižvelgiant į potencialaus informanto išsilavinimą, profesiją ir darbo patirtį. Išsiųsti 221 prašymai dalyvauti interviu; 3) organizuojamas interviu atlikimo laikas – 2026 m. kovo – balandžio mėnesiais; 4) gavus sutikimą dalyvauti interviu, informantams pateikiami interviu klausimai susipažinimui ir informacinio pobūdžio laisvo informuoto sutikimas dalyvauti kokybiniame tyrime, iš anksto suderinamas interviu atlikimo laikas, būdas bei vieta, atsižvelgiant į informanto pageidavimus; 5) interviu metu telefono pagalba daromas garso įrašas, kuris pasibaigus interviu transkribuojamas ir sunaikinamas nebeatkuriamu būdu; 6) interviu metu pagal informanto profesiją ar pokalbio kryptį užduodami papildomi klausimai, pavyzdžiui: interviu su teisėju metu gali būti prašoma pasidalinti patirtimi ar yra tekę susidurti su netinkamai nuasmenintais ir į viešą teismų sprendimų sistemą patalpintais procesiniais sprendimais ir kt.; 7) naudojant transkribuotus interviu tekstus baigiamajame darbe, iš jų pašalinama bet kokia informacija, galinti identifikuoti informantų tapatybę, pateikiant informantų sąrašą (Priedas Nr. 1), nurodoma orientacinė darbo patirtis, siekiant išvengti teisėsaugos institucijos darbuotojo tapatybės atskleidimo pagal darbo patirtį teisėsaugos sistemoje, taip pat, dalyvių sąrašė nurodomas numeravimas (A, B, C) atsitiktinio pobūdžio ir jokių būdu neidentifikuojantis informanto vardo ar pavardės inicialų.

¹⁶¹ Inga Gaižauskaitė ir Natalija Valavičienė, *Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu* (Vilnius: VĮ Registrų centras, 2016), 14–18, <https://cris.mruni.eu/cris/bitstreams/6bc9b0c7-425b-4420-a2cd-e6ec2d12736a/download>.

¹⁶² Vilma Žydzūnaitė ir Stanislav Sabaliauskas, *Kokybiniai tyrimai: principai ir metodai* (Vilnius: Vaga, 2017), 340–346.

¹⁶³ Rita Vaičekauskaitė, *Mokslinių tyrimų metodologijos diskursas* (Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2023), 167–175.

2.2. Teisėto ir sąžiningo duomenų tvarkymo principo užtikrinimas

Duomenų tvarkymas Lietuvos teisėsaugos institucijose būtinas nusikalstamų veikų prevencijai, veikų tyrimui ir atskleidimui, baudžiamajam persekiojimui arba bausmių vykdymo tikslų įgyvendinimui, tačiau tikslas grindžiamas tarptautiniais įsipareigojimais nacionalinio saugumo ar gynybos srityje¹⁶⁴ bei teisės aktais. Policijoje duomenis registruose ir sistemose valdo Policijos departamentas, tvarko policijos įstaigos ar juridiniai asmenys¹⁶⁵, duomenys tvarkomi teisėtų interesų užtikrinimo¹⁶⁶ ir BPK¹⁶⁷ numatytais teisiniais pagrindais ir kitais¹⁶⁸ tikslais, susijusiais su policijos uždaviniais. Įgyvendinant šiuos tikslus, remiamasi įstatymo leidėjo Lietuvos Respublikos policijos įstatyme¹⁶⁹ ir BPK¹⁷⁰ policijos pareigūnams suteiktų teisių ir pareigų turiniu, pavyzdžiui – pareigūno teisė fotografuoti ar filmuoti įtariamąjį suponuoja nusikalstamos veikos prevencijos tikslu paremtą vaizdinės subjekto medžiagos rinkimą baudžiamojoje byloje, vadovaujantis šia logika, galima spręsti, jog bet koks policijos pareigūno duomenų rinkimas, nesusijęs su jo užduočių, teisių ir pareigų vykdymu – neteisėtas. Prokuratūroje asmens duomenų valdytoja ir tvarkytoja – Generalinė prokuratūra, o teritorinės apygardų prokuratūros atlieka tik duomenų tvarkymo procedūrą. Duomenys renkami ir tvarkomi Teisėsaugos ADTAI įtvirtintais, asmenų skundų, prašymų, pareiškimų nagrinėjimo ir valstybinio kaltinimo palaikymo tikslais¹⁷¹, susijusiais su prokurorų ir prokuratūros darbuotojų funkcijų atlikimu bei teisėmis. Teismų sistemoje duomenų valdytojai ir tvarkytojai – teismai, duomenis tvarkantys teisingumo vykdymo, išnagrinėtų bylų parengimo ir pateikimo susipažinti, neprocesinių skundų nagrinėjimo, informacijos teikimo visuomenei ir kitais administravimo tikslais¹⁷². LVAT konstatavo, kad teismų informacinės sistemos LITEKO duomenų rinkimo tikslas susijęs su asmens duomenų naudojimu teisingumo vykdymu, todėl konkrečią bylą nagrinėjantis teismas sprendžia, kokie byloje dalyvaujančių asmenų duomenys ir kokia apimtimi

¹⁶⁴ „Asmens duomenų, tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatymas“, *supra note*, 99 (7 straipsnis).

¹⁶⁵ „Asmens duomenų tvarkymo policijos įstaigose taisyklės“, E-TAR, žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d., (9–15 punktai), <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/cbc2a6b0938f11eb9fecb5ecd3bd7111c?csrt=2154595425218082281>.

¹⁶⁶ „Asmens duomenų tvarkymo teisinis pagrindas ir tikslai“, Lietuvos policija, žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d., <https://policija.lrv.lt/lt/administracine-informacija/asmens-duomenu-apsauga-1/asmens-duomenu-tvarkymo-teisinis-pagrindas-ir-tikslas-1/>.

¹⁶⁷ „Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas“, *supra note*, 16 (1 straipsnis).

¹⁶⁸ „Lietuvos Respublikos policijos įstatymas“, E-TAR, žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d., (5 punktas), https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.CA89372D00AA/TAIS_325623.

¹⁶⁹ *Ibid.*, (18–21 punktai).

¹⁷⁰ „Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas“, *op. cit.* (172–172 straipsniai).

¹⁷¹ „Asmens duomenų tvarkymo Lietuvos Respublikos prokuratūroje taisyklės“, E-TAR, žiūrėta 2026 m. balandžio 18 d., (1–2, 11, 23–24 punktai), <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/12e491d0fa9511e78bcec397524184ce>.

¹⁷² „Asmens duomenų tvarkymo teismuose taisyklės“, E-TAR, žiūrėta 2026 m. balandžio 18 d., (3, 8 punktai), <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/3db78a20b0e811e88f64a5ecc703f89b/asr?csrt=3133447484516943355>.

privalo būti naudojami viešojo teismo posėdžių tvarkaraščių paieškoje¹⁷³ – tai reiškia, kad teismai duomenis viešina įstatyminės prievolės pagrindu. Advokatūros institutas veikia nepriklausomai – asmeniškai sprendžiant apie naudojamos informacijos pobūdį ir kiekį, todėl duomenis tvarkant atstovavimo teisme tikslu, atitinkama advokatų kontora laikytina duomenų valdytoja ir tvarkytoja¹⁷⁴. Advokatai duomenis tvarko teisinių paslaugų teikimo, interesų konflikto vertinimo, teisinės gynybos tikslais¹⁷⁵, taip pat, suteikiama teisė tvarkyti jautrius duomenis apie sveikatos būklę ir kt.¹⁷⁶ Advokato teisė gauti, rinkti ir tvarkyti asmens duomenis nėra absoliuti, kyla pareiga duomenis tvarkyti iš anksto apibrėžtam bei teisėtam tikslui ir tik tokia apimtimi, kuri būtina nustatytam tikslui pasiekti, todėl duomenų iš registrų persiuntimas bendru proceso dalyvio darbiniu elektroniniu paštu, laikytinas neteisėtu¹⁷⁷.

Teisėsaugos institucijos turi pareigą duomenų subjektui suteikti teisę susipažinti su apie jį surinktais duomenimis, paliekant subjektui galimybę patikrinti teisėtumo faktą¹⁷⁸, o kai subjektui ši teisė nesuteikiama – jis privalo turėti teisę prašyti, jog duomenų priežiūros institucija patikrintų duomenų tvarkymo teisėtumą¹⁷⁹. Valstybės gali priimti teisės normas, kuriose būtų apribota subjekto teisė susipažinti su duomenimis, jeigu susipažinimas gali trukdyti bylos nagrinėjimui ir duomenų rinkimo tikslams, tokiu atveju, duomenų valdytojas raštu informuoja subjektą apie atsisakymą ar apribojimą, nebent informavimas pakenktų tyrimui ar visuomenės saugumui¹⁸⁰. Policijai atliekant ikiteisminį tyrimą, siekiant apsaugoti nukentėjusiųjų tapatybę, reikalingas didesnis slaptumas, todėl galimas susipažinimo su duomenimis apribojimas – duomenis tvarkyti leidžiama tik tuo atveju, kai taikomos tinkamos duomenų subjekto teisių ir laisvių apsaugos priemonės, todėl sprendimas rinkti asmens duomenis turi būti pagrįstas, kad duomenų subjektas galėtų suprasti priemonės priežastis ir pasinaudoti savo teise į teisių gynimo priemonę¹⁸¹ ir kiekvienas subjekto prašymas susipažinti su jo

¹⁷³ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos apžvalga: 2023 m. lapkričio 1 d. – 2023 m. lapkričio 30 d., byla Nr. eA-831-525/2023“, žiūrėta 2026 m. balandžio 18 d., <https://www.lvat.lt/lt/doclib/mxd0ovyddxdh4nnkvnsnapz3s4vmh2m>.

¹⁷⁴ Europos duomenų apsaugos valdyba, „Gairės Nr. 07/2020 „Dėl sąvokų „duomenų valdytojas“ ir „duomenų tvarkytojas“ pagal BDAR“, versija 2.0 (2021): 13, https://www.edpb.europa.eu/system/files/2023-10/edpb_guidelines_202007_controllerprocessor_final_lt.pdf.

¹⁷⁵ „Asmens duomenų apsaugos Lietuvos advokatūroje privatumo politika“, Lietuvos advokatūra, žiūrėta 2026 m. balandžio 18 d., (1 punktas), https://www.advokatura.lt/uploads/ECB/content_1597926313/asmens-duomenu-apsaugos-politika_1088.pdf.

¹⁷⁶ „Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas 2016/679“, *supra note*, 45 (9 straipsnis).

¹⁷⁷ „2025 m. lapkričio 12 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartis byloje Nr. eA-353-822/2025“, E-TAR, žiūrėta 2026 m. balandžio 20 d., <https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/98794266c6fb11f0a6e08c3b04d14d49>.

¹⁷⁸ „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2016/680“, *supra note*, 10 (43 konstatuojamoji dalis).

¹⁷⁹ *Ibid.* (48 konstatuojamoji dalis).

¹⁸⁰ *Ibid.* (15 straipsnis).

¹⁸¹ „2026 m. kovo 19 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo pranešimas spaudai Nr. 39/26“, Curia, žiūrėta 2026 m. balandžio 2 d., <https://curia.europa.eu/site/upload/docs/application/pdf/2026-03/cp260039en.pdf>.

atžvilgiu tvarkomais duomenimis turi būti vertinamas atskirai¹⁸². Lietuvoje pareigūnas gali pateikti ikiteisminio tyrimo duomenis leidus prokurorui¹⁸³ – subjektų prašymu arba kai teikiama informacija susijusi su teisės pažeidimais, o duomenys, fiksuoti techninėmis priemonėmis ir apie privatų gyvenimą – teikiami tik išimtiniais atvejais¹⁸⁴ bei raštu įspėjant proceso dalyvius apie duomenų atskleidimo atsakomybę ir galimumą juos naudoti tik tuo tikslu, dėl kurio duomenys pateikti¹⁸⁵. Susipažinimas su baudžiamąja byla ir dokumentų kopijų darymas galimas tik leidus prokurorui ar pasibaigus ikiteisminiam tyrimui, duomenų subjektui turi būti sudaroma galimybė pasinaudoti teisminėmis teisių gynybos priemonėmis dėl duomenų tvarkymo teisėtumo kontrolės, įskaitant teisę pateikti skundą priežiūros institucijai, net ir tuo atveju, kai ikiteisminis tyrimas yra nutraukiamas ar sustabdomas¹⁸⁶. Nesibaigus ikiteisminiam tyrimui, prokuroras gali neleisti susipažinti su informacija (kai susipažinimas gali pakenkti tyrimo sėkmei¹⁸⁷) ar apriboti šią teisę, surašant motyvuotą nutarimą, skundžiamą ikiteisminio tyrimo teisėjui¹⁸⁸. Susipažinimui su ikiteisminio tyrimo medžiaga turi būti nustatytas protingas terminas, pavyzdžiui, susipažinti su 10 tomų apimties byla nepakanka vienos dienos, taikant tokią trumpą trukmę, nerealizuojama proceso dalyvių teisė susipažinti su apie jais surinkta informacija ir apribojama teisė į gynybą¹⁸⁹. Draudžiama daryti specialių kategorijų duomenų (apie nepilnamečius, privatų proceso dalyvių gyvenimą ir kt.) kopijas¹⁹⁰ ir susipažinti su proceso dalyvių asmens duomenimis, saugomais atskirai nuo baudžiamosios bylos¹⁹¹. Su asmens duomenimis ir nukentėjusiojo specialių apsaugos poveikio vertinimo informacija¹⁹² draudžiama susipažinti ir byla nagrinėjant teisme, tačiau teisėsaugos subjektas proceso dalyviams jau nebeturi duoti leidimo

¹⁸² Diana Dimitrova ir Paul De Hert, „The LED’s right of access to one’s data: Loopholes on proper access, legality review and data protection authority Accountability”, *New Journal of European Criminal Law* 15, 1 (2024): <https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/20322844231214484>.

¹⁸³ „Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro ikiteisminio tyrimo duomenų teikimo ir panaudojimo ne baudžiamojo persekiojimo tikslais ir ikiteisminio tyrimo duomenų apsaugos rekomendacijos“, E–TAR, žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d., (21–22 punktai), <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/b8873420834511e7922688da979d97a3/asr?csrt=6594828361043693737>.

¹⁸⁴ *Ibid.* (15–16 punktai).

¹⁸⁵ „Ikiteisminio tyrimo duomenų teikimo ir panaudojimo ne baudžiamojo persekiojimo tikslais ir ikiteisminio tyrimo duomenų apsaugos rekomendacijos“, *op. cit.* (32–33 punktai).

¹⁸⁶ „2023 m. sausio 26 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas byloje Nr. C–205/21“, EUR-Lex, žiūrėta 2026 m. balandžio 2 d., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:62021CJ0205>.

¹⁸⁷ „Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro rekomendacijos dėl proceso dalyvių susipažinimo su ikiteisminio tyrimo medžiaga“, E–TAR, žiūrėta 2026 m. balandžio 18 d., (25 punktas), <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/60b82d20121b11e88456d055fb6f6244>.

¹⁸⁸ Rima Ažubalytė, Raimundas Jurka ir Jolanta Zajančauskienė, *Baudžiamojo proceso teisė: Bendroji dalis, I knyga* (Vilnius, VĮ Registrų centras, 2016): 193–194.

¹⁸⁹ „Vilniaus regiono apylinkės teismo nutartis byloje Nr. 1-549-1036/2019“, E–Teismai, žiūrėta 2026 m. balandžio 18 d., <https://eteismai.lt/byla/210022117602621/1-549-1036/2019>.

¹⁹⁰ „Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas“, *supra note*, 16 (181 straipsnis).

¹⁹¹ „Rekomendacijos dėl proceso dalyvių susipažinimo su ikiteisminio tyrimo medžiaga“, *op. cit.* (27 punktas).

¹⁹² „Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas“, *op. cit.* (1 straipsnis).

susipažinti su kitais surinktais duomenimis¹⁹³, nebent gali būti taikomi draudimai, remiantis kitais įstatymais. Nedraudžiama daryti kriminalinės žvalgybos metu gautų duomenų kopijų, jei duomenys perduoti teismui bylos nagrinėjimui¹⁹⁴. Nagrinėjant advokatūros institutą, susipažinti su duomenimis, renkama atstovaujamo asmens atžvilgiu, leidžiama remiantis advokato teisių turiniu¹⁹⁵ bei BPK normų pagrindu. Vis dėl to, teikiant prašymą dėl susipažinimo, reikalingas BDAR normų paaiškinimas – pavyzdžiui, atstovaujant asmenį civiliniame procese, prašymas susipažinti su asmens administraciniais baustumais, nepateikiant pagrįstų argumentų kaip ši informacija gali būti susijusi su civilinės bylos nagrinėjimu, negali būti laikomas teisėtu ir proporcingu žalai, kuri gali kilti atstovaujamo asmeniui dėl tokios informacijos atskleidimo¹⁹⁶. Tai reiškia, kad susipažinti su atstovaujamo asmens duomenimis gynėjas gali tik nustačius prašymo pagrįstumą, tiesioginę sąsają su atstovaujamaisiais interesais bei įrodinėtumu ne tik civiliniame, tačiau ir baudžiamajame procese, be to, nurodant duomenų reikalingumą ir jų pagrįstą ryšį su teisinėmis paslaugomis¹⁹⁷. Gynėjai bendra asmens duomenų subjekto tvarka gali susipažinti ir su jų atžvilgiu teisėsaugos institucijose renkamaisiais asmens duomenimis.

Susipažinimo tvarka su ikiteisminio tyrimo duomenimis ar baudžiamąja byla gali būti tiesiogiai siejama su asmens duomenų apsaugos užtikrinimu baudžiamajame procese. Susipažįstant su byloje surinktais duomenimis (pavyzdžiui, procesiniais dokumentais, kuriuose nurodyta asmeninė proceso dalyvių informacija, teismo šaukimais, kuriuose nurodomas proceso dalyvių gyvenamosios vietos adresas, tarnybiniais pranešimais su kontaktine informacija) galimas šių duomenų panaudojimas neigiamo poveikio tikslu – terorizavimo, patyčių, grasinimų, persekiojimo, kaip *pareigūnas B* nurodė, net nužudymo tikslais, ypač jautraus pobūdžio bylose, kur proceso dalyviai nepilnamečiai ir mažamečiai, kai nagrinėjamos seksualinio pobūdžio, smurto artimoje aplinkoje, prekybos žmonėmis nusikalstamos veikos, kai nukentėjusysis aktyviai bando išvengti įtariamojo poveikio, slepiantis su pagalba nukentėjusiesiems nuo nusikalstamų veikų teikiančių organizacijų pagalba. *Pareigūno D* kolega, nurodęs tam tikrus asmens duomenis procesiniuose dokumentuose, buvo įspėtas dėl asmens duomenų apsaugos pažeidimo. Atliktame interviu informantai pasisakė dėl

¹⁹³ *Ibid.* (237 straipsnis).

¹⁹⁴ „Lietuvos apeliacinio teismo nutartis byloje Nr. 1S-234-453/2018“, E–Teismai, žiūrėta 2026 m. balandžio 18 d., <https://eteismai.lt/byla/60852675864527/1S-234-453/2018>.

¹⁹⁵ „Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymas“, E–TAR, žiūrėta 2026 m. balandžio 18 d., (44 straipsnis), <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.9F4371AB03A3/asr?csrt=18336007352469310969>.

¹⁹⁶ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos apžvalga: 2023 m. lapkričio 1 d. – 2023 m. lapkričio 30 d., byla Nr. A-798-556/2023“, žiūrėta 2026 m. balandžio 18 d., <https://www.lvat.lt/lt/doclib/mxd0ovyddx4nnkvnssnapz3s4vmh2m>.

¹⁹⁷ „Lietuvos vyriausiojo teismo sprendimas byloje Nr. eA-649-968/2022“, E–TAR, žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d., https://www.e-tar.lt/rs/legalact/5ac501604fc711edbc04912defe897d1/format/OO3_ODT/.

susipažinimo su baudžiamosiomis bylomis tvarkos duomenų apsaugos kontekste: *Teisėjas H* nurodė, jog susipažinimas galimas tik proceso dalyviams, susijusiems su nusikalstama veika, tačiau, jeigu norima daryti poveikį pasinaudojus byloje surinktais duomenimis – nukentėjusiajam gali kilti didelė terorizavimo ar grasinimo nužudyti grėsmė. Jeigu tai smurto artimoje aplinkoje nusikaltimas, dažniausiu atveju, net ir byloje nepateikiant duomenų apie nukentėjusiojo gyvenamąją vietą, įtariamasis dėl artimos aplinkos specifikos disponuoja šiais duomenimis, tapatią nuomonę išsakė ir *teisėjas J*, *prokuroras F*, *advokatas M*, ir *pareigūnas A*, tačiau siekis pasinaudoti byloje surinktais duomenimis praktikoje būna itin retas ir informantai panašios situacijos nebuvo nagrinėję, išskyrus *advokatą K*. *Teisėjas J*, *prokuroras F* ir *G*, *advokatai L* ir *M* asmens duomenų panaudojimą neigiamo poveikio proceso dalyviams tikslais sieja su teisingu kardomųjų priemonių taikymu procese – įpareigojimu gyventi skyriumi, nesiartinti ir kt., *advokato M* nuomone, patiriamas poveikis atsiranda dėl ikiteisminio tyrimo subjektų neveiksnumo apsaugant nukentėjusįjį, o ne dėl duomenų atskleidimo byloje. Siekiant išvengti neigiamo poveikio, *teisėjas H* siūlo siaurinti susipažinimo su bylomis subjektų skaičių, nes po baudžiamosios, ypač rezonansinės, bylos nagrinėjimo, su ja gali susipažinti ir žurnalistai, o *prokuroras F* siūlo nukentėjusiųjų ar liudytojų apklausų protokoluose nenurodyti pilno telefono numerio. *Teisėjas I* nurodė, jog baudžiamosiose bylose sunku paslėpti asmens duomenis, nes teisiamojo posėdžio metu patys nukentėjusieji ar liudytojai atskleidžia duomenis arba pateikia prašymus su asmenine informacija, šie prašymai įsiuvami prie bylos medžiagos. *Teisėjas J* papildė šią nuomonę pasisakydamas, kad asmens duomenys, atskleisti pačių proceso dalyvių teisiamojo posėdžio metu – proceso dalyvių atsakomybė. Nereguluojama situacija, kai posėdžio metu prašoma apklausti į procesą neįtrauktus liudytojus ir pateikiami kviestinių liudytojų kontaktiniai duomenys, jeigu prašymas nebus dedamas prie bylos medžiagos arba bus išsakomas po posėdžio kitiems proceso dalyviams negirdint, gali kilti klausimų dėl teismo šališkumo. *Pareigūnas C* nurodė, jog ikiteisminio tyrimo metu ir patys proceso dalyviai paviešina savo asmeninę informaciją. *Prokuroras E* įvardijo įstatymo koreguotiną spragą susipažįstant su ikiteisminio tyrimo medžiaga po kaltinamojo akto surašymo ir uždengiant informaciją su asmens duomenimis, nes galimas teisės į gynybą ir teisės susipažinti su bylos medžiaga pažeidimas arba per didelis privačios informacijos atskleidimas, todėl reikalingas aiškus įstatyminis reguliavimas, kuris nustatytų kuri informacija ir kokia apimtimi gali būti atskleidžiama, o *Advokatas L* paminėjo įstatymų leidėjo BPK 177 straipsnyje paliktą spragą neįpareigojant prokuroro rašytiniu nutarimu nuspręsti kokia apimtimi galima susipažinti su ikiteisminio tyrimo duomenimis, paliekant piktnaudžiavimo galimybę, be to, uždengiant informaciją – ji vis vien matoma tam tikru kampu. *Advokatas K* nurodė, jog procesas neišsivaizduojamas be asmens

duomenų procesiniuose dokumentuose dėl įstatyme numatytų reikalavimų, o smurto artimoje aplinkoje ar neigiamo poveikio atveju nėra mechanizmo, užtikrinančio anonimiško kreipimosi dėl nusikalstamos veikos ar pakaltinamumo nustatymo. *Pareigūnas B* smurto artimoje aplinkoje ir jautriose bylose stengiasi palaikyti itin aukštą nukentėjusiųjų ir liudytojų duomenų apsaugą dėl galimo neigiamo poveikio, ragina ir kitus pareigūnus daryti taip pat, o proceso dalyviams retai suteikiamą galimybę susipažinti su ikiteisminio tyrimo duomenimis įvardija kaip vieną iš duomenų apsaugos garantų tokio pobūdžio tyrimuose. *Advokatas L* praktikoje susiduria su problema, kai atsisakoma daryti įtariamąjį charakterizuojančios medžiagos kopijas, nors pats įtariamasis jų pageidauja, o tokia informacija turi įtakos gynybai. Darytina išvada, jog baudžiamųjų bylų procesiniuose dokumentuose, ypač jautraus pobūdžio nusikalstamose veikose, nurodant bet kokius asmens duomenis, pagal kuriuos galima identifikuoti nukentėjusįjį ar liudytoją, kyla didelė grėsmė proceso dalyvių fiziniui ir psichologiniui vientisumui. Nors praktikoje šios grėsmės siekiama išvengti atliekant nukentėjusiojo specialių apsaugos poreikių vertinimą ir įtariamajam – kaltinamajam taikant kardomąsias priemones, tačiau išlieka didelė neigiamo poveikio sužinojus asmens duomenis rizika, todėl įstatymų leidėjui siūloma griežčiau apibrėžti susipažinimo su baudžiamosiomis bylomis mechanizmą ikiteisminio tyrimo ir teisminio nagrinėjimo metu arba pasibaigus bylos nagrinėjimui, nustatant asmens duomenų pateikimo susipažinimui kiekį ir įpareigojant prokurorą sprendimą susipažinti su ikiteisminio tyrimo duomenimis įforminti raštiškame nutarime.

Vidaus rinkoje teisėto asmens duomenų rinkimo garantas – subjekto sutikimas, tačiau policijai atliekant ikiteisminio tyrimo ar kriminalinės žvalgybos veiksmus, toks sutikimas nesudaro pagrindo nevykdyti pavestų užduočių¹⁹⁸, įtvirtintų įstatymuose, nebent atliekama liudytojo ar nukentėjusiojo apklausa, kurios atlikimui reikalingas sutikimas ar prašymas¹⁹⁹. *Pareigūnas B* nurodė, jog įvykio vietos liudininkui nesutikus duoti parodymų, galimas tapatybės patikrinimas, tačiau toks nesutikimas gali daryti poveikį ikiteisminio tyrimo sėkmei. Kai duomenų subjektas išreiškia nesutikimą dėl duomenų rinkimo baudžiamajame procese, nedraudžiama priverstinai rinkti biometrinių ir genetinių duomenų, susijusių su asmeniu, dėl kurio nusikalstamos veikos atlikimo surinkta pakankamai įrodymų (arba galimybės vertinti įrodymų dar nėra²⁰⁰). Lietuvos policijoje subjekto sutikimas tvarkyti duomenis turi reikšmę tik duomenis tvarkant viešojo administravimo

¹⁹⁸ „Asmens duomenų, tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatymas“, *supra note*, 99 (5 straipsnis).

¹⁹⁹ Gediminas Bučiūnas, Edita Gruodytė ir Marijus Šalčius, *Ikiteisminis tyrimas: procesiniai, kriminalistiniai ir praktiniai aspektai* (Vilnius: VĮ Registrų centras, 2017), 84.

²⁰⁰ „Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas byloje Nr. C–205/21“, *supra note*, 186.

tikslu, visais kitais atvejais – nereikalingas²⁰¹, prokuratūroje²⁰² ir teismų sistemoje galioja tapačios taisyklės, tačiau teisme duomenų subjektui išreiškus nesutikimą, duomenys gali būti tvarkomi tik motyvuotai nusprendus, kad tvarkymo priežastys viršesnės už subjekto interesus, teises ir laisves²⁰³. Advokatūroje duomenys tvarkomi subjekto paklausimo teikimo tikslu, todėl atsižvelgiant į tai, jog subjektas, siekdamas teisinės pagalbos, savo noru duomenis pateikia advokatui, reikalingas subjekto sutikimas, tokiu būdu, subjektas įgauna teisę bet kuriuo metu nesutikti su duomenų tvarkymu²⁰⁴. Vis dėlto, net ir aiškiai suprantamame advokatūros duomenų tvarkymo procese kyla neaiškumų – advokatų kontoros atstovas, neturintis teisinės paslaugų teikimo sutarties su tos pačios kontoros, kito advokato atstovaujama asmeniu, telefonu gali susisiekti su duomenų subjektu: toks galimumas grindžiamas advokato teise savarankiškai rinkti teisinėms paslaugoms reikalingus duomenis, kuriuos pagal sutikimą savanoriškai pateikia duomenų subjektas, bei kliento duomenų subjekto informuotumu apie advokatų bendrijos subjekto atstovavimą²⁰⁵. Tai reiškia, jog asmenį atstovaujant advokatų bendrijai, o ne tam tikram advokatui, duomenis gali tvarkyti visi bendrijos nariai. *Advokatas L* advokatų kontoros praktikoje išvelgia interesų konflikto problemą, kai bylos nagrinėjimo metu asmens procesinis statusas keičiasi – ikiteisminio tyrimo metu vienas advokatas tvarko asmens duomenis nukentėjusiojo atžvilgiu, o teismo nagrinėjimo metu kitas advokatas tvarko to pačio asmens duomenis, tačiau įtariamojo atžvilgiu. Tokiu atveju – būtinas nusišalinimas, nes asmuo patiki paslaptį ir asmens duomenis keliems advokatams, tokios situacijos nėra pakankamai reguliuojamos. Duomenų subjekto sutikimo nereikalingumas baudžiamajame procese gali būti kildinamas iš ikiteisminio tyrimo subjektų teisės iš asmenų reikalauti pateikti duomenis, turinčius reikšmės nusikalstamos veikos tyrimui ir nagrinėjimui²⁰⁶, tokiu atveju, subjektai netaikant procesinių priemonių ir žinodami tikslią objekto buvimo vietą, gali jį paimti²⁰⁷. Vadinasi, asmens duomenų apsaugos kontekste, reikalaujant proceso dalyvių pateikti reikšmingus tyrimui dokumentus, kuriuose yra asmens duomenų, nukentėjusiajam pateikus skundą ar prašymą pradėti ikiteisminį tyrimą, ikiteisminio tyrimo subjektams nustačius tam tikrų nusikalstamų veikų požymius ir savaime pradėdant

²⁰¹ „Asmens duomenų tvarkymo policijos įstaigose taisyklės“, *supra note*, 165 (19, 22 punktai).

²⁰² „Asmens duomenų tvarkymo Lietuvos Respublikos prokuratūroje taisyklės“, *supra note*, 171 (31–39 punktai).

²⁰³ „Asmens duomenų tvarkymo teismuose taisyklės“, *supra note*, 172 (34 punktas).

²⁰⁴ „Asmens duomenų apsaugos Lietuvos advokatūroje privatumo politika“, *supra note*, 175 (1.19, 7 punktai).

²⁰⁵ „2025 m. rugpjūčio 26 d. Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos sprendimas Nr. 3R-1162, VDAI, žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d., [https://vdai.lrv.lt/public/canonical/1756292767/1065/2025-08-26%20sprendimas%20Nr.%203R-1162%20\(2.13-1.E\).pdf](https://vdai.lrv.lt/public/canonical/1756292767/1065/2025-08-26%20sprendimas%20Nr.%203R-1162%20(2.13-1.E).pdf).

²⁰⁶ „Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas“, *supra note*, 16 (97 straipsnis).

²⁰⁷ Bučiūnas ir kt., *supra note*, 199: 226.

ikiteisminį tyrimą, suformuojamas imperatyvus sutikimas, neatsižvelgiant į proceso dalyvio poziciją dėl duomenų pateikimo, nebent duomenys pateikiami savanoriškai ar atliekama liudytojo apklausa.

Siekiant įrodyti, kad laikomasi teisėtumo nuostatų, duomenų valdytojas ar tvarkytojas turi saugoti įrašus apie duomenų valdymo veiklą, bendradarbiauti su priežiūros institucija bei jos prašymu pateikti įrašus, panaudojant juos duomenų tvarkymo operacijų stebėsenai, todėl teisėsaugos institucijos turi įdiegti veiksmingus metodus (registracijos įrašus) su duomenų operacijų atlikėjo asmens tapatybės informacija dėl duomenų tvarkymo teisėtumo įrodymo²⁰⁸. VDAI nustačiusi veiklos įrašų formą²⁰⁹, kurią pildė Policijos departamento Duomenų apsaugos skyrius pagal atitinkamas taisykles, peržiūrint įrašus ne rečiau kaip kartą per metus²¹⁰. Policijoje naudojamų informacinių sistemų ir registrų veiklos įrašų formos skelbiamos policijos internetiniame puslapyje²¹¹. Nei prokuratūros asmens duomenų apsaugos taisyklėse nei internetiniame puslapyje tokių registracijos įrašų būtinumas ar forma neapibrėžta – remiamasi kitų įstatymų normų taikymu, tačiau prokuratūros tvarkomų informacinių sistemų taisyklėse įtvirtintas reikalavimas automatinio būdu veiksmų žurnale įrašyti naudotojų veiksmus, kurie prieinami tik sistemos administratoriui²¹², o bendradarbiavimas su priežiūros institucija šiuo klausimu neminimas. Teismų sistemoje įtvirtintos tapačios normos kaip ir policijoje²¹³, tačiau internetiniame puslapyje veiklos įrašų formos nepateikiamos, o advokatūroje reikalaujama daryti visais būdais tvarkomų duomenų įrašus²¹⁴, kurių forma ar sąsaja su duomenų priežiūros institucijos teisėtumo patikrinimu – neįtvirtinta. Darytina išvada, jog institucijose taikomose asmens duomenų apsaugos taisyklėse trūksta reikalavimo saugoti duomenų tvarkymo įrašus ir bendradarbiavimo su duomenų priežiūros institucija šiuo klausimu normų suderinimo, tiksliausias reikalavimas, tapatus Direktyvai 2016/680, įtvirtintas policijos ir teismų sistemos asmens duomenų tvarkymo taisyklėse.

Kartu su teisėtumu sąveikauja sąžiningumo principas, kuris nustato duomenų tvarkytojo pareigą informuoti subjektą apie asmens duomenų saugojimo laikotarpį, duomenų tvarkymo pagrindą,

²⁰⁸ „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2016/680“, *supra note*, 10 (56–57 konstatuojamosios dalys).

²⁰⁹ Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija, „Duomenų valdytojo veiklos įrašų rekomenduojama forma“, VDAI, žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d., <https://vdai.lrv.lt/media/viesa/saugykla/2024/4/kxL9FzY9zo0.docx>.

²¹⁰ „Asmens duomenų tvarkymo policijos įstaigose taisyklės“, *supra note*, 165 (47–56 punktai).

²¹¹ „Bendra informacija apie asmens duomenų tvarkymą“, Lietuvos policija, žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d., <https://policija.lrv.lt/lt/administracine-informacija/asmens-duomenu-apsauga-1/asmens-duomenu-tvarkymas-1/>.

²¹² „Informacinės prokuratūros sistemos saugaus elektroninės informacijos tvarkymo taisyklės“, E–TAR, žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d., (11 punktas), <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ab404d1083eb11e6b969d7ae07280e89/asr?csrt=6694500448266387786>.

²¹³ Asmens duomenų tvarkymo teismuose taisyklės“, *supra note*, 172 (5 punktas).

²¹⁴ „Asmens duomenų tvarkymo Lietuvos advokatūroje taisyklės“, Lietuvos advokatūra, žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d., (8 punktas), https://www.advokatura.lt/uploads/ECB/content_1738671427/asmens_duomenu_tvarkymo_taisykles_sprendimas_taisykles_7599.pdf.

kai duomenys perduodami kitoms institucijoms, trečiosioms šalims arba tarptautinėms organizacijoms arba kai asmens duomenys renkami subjektui nežinant²¹⁵ (pavyzdžiui, atliekant slapto sekimo veiksmus). Įstatymų leidėjas Lietuvoje įtvirtino subjekto susipažinimo galimybę su kriminalinės žvalgybos metu surinkta informacija tik tuo atveju, jei atliekant tyrimo veiksmus atsirado neigiamos pasekmės, o jeigu renkama informacija nepasitvirtina, duomenys sunaikintini²¹⁶. Šio principo turinys nėra išsamiai apibrėžtas, todėl duomenų tvarkymo sąžiningumas vertinamas atsižvelgiant į faktines aplinkybes²¹⁷. Duomenų valdytojo elgesys laikomas neatitinkančiu sąžiningumo standarto, jeigu nustatomas piktnaudžiavimo faktas – nuo duomenų valdytojo sąžiningumo priklauso ar duomenys tvarkomi laikantis duomenų apsaugos reikalavimų²¹⁸. Šis principas sąveikauja su duomenų subjekto gebėjimu priimti sprendimus duomenų sklaidos kontekste, su sąlyga, jog subjektai tinkamai informuoti apie savo teises. Nesąžiningumo pažeidimu gali būti laikomas informacijos apie asmens duomenų tvarkymo faktą slėpimas, subjektui nesuteikiant teisės reikalauti ištaisyti, ištrinti jo atžvilgiu netikslius renkamus duomenis, jei duomenys renkami kitu tikslu nei asmeniui žinoma (pavyzdžiui, policijos pareigūnui atliekant liudytojo apklausą be gynėjo ir siekiant asmens prisipažinimo dėl galimai padarytos nusikalstamos veikos, kai yra surinkta pakankamai įrodymų, jog asmuo padarė nusikalstamą veiką), verčiant asmenį pateikti asmens duomenis nurodant klaidinančias neigiamas pasekmes (pavyzdžiui, nepateikus asmens duomenų gresia baudžiamoji atsakomybė), neatskiriant skirtingų asmens duomenų kategorijų, nepatikrinus surinktos informacijos patikimumo, saugant duomenis per ilgą laiką, jei asmeniui nesudaroma galimybė kreiptis į VDAI ir kt. Šis sąrašas nėra baigtinis ir gali būti interpretuojamas atsižvelgiant į įstatymų nuostatas, kurios patenka į teisėto asmens duomenų rinkimo, apdorojimo, saugojimo, perdavimo sritį. Sąžiningumas susijęs su teisėtumo principu, todėl visos duomenų subjekto informavimo nuostatos policijos, prokuratūros, teismų sistemos ir advokatūros veikloje pateikiamos teisėtumo principo kontekste.

Svarbu suprasti, jog sąžiningas duomenų tvarkymo tikslo įgyvendinimas siejamas ne tik su duomenų tikslu, bet ir su teisėtu teisėsaugos subjekto atliekamų funkcijų ir suteiktų įgaliojimų turiniu, todėl baudžiamajame procese duomenis renkant nesąžiningai, galimas nekaltumo prezumpcijos ir teisės į gynybą pažeidimas. Sąžiningas duomenų tvarkymas reikalauja, kad subjektas būtų

²¹⁵ „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2016/680“, *supra note*, 10 (42 konstatuojamoji dalis, 13 straipsnis).

²¹⁶ „Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymas“, E-TAR, žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d., (5 straipsnis) <https://www.e-tar.lt/portal/it/legalAct/TAR.3B8E4F16C815/asr?csrc=12488857953858618433>.

²¹⁷ Zaleskis, *supra note*, 14: 114–115.

²¹⁸ Petraitytė, *supra note*, 13: 111–112.

informuotas apie tai kokia apimtimi, kokiais būdais ir kokia informacija apie jį prieinama, o nekaltumo prezumpcija reikalauja, kad institucijos neformuotų išankstinės nuomonės apie asmens kaltumą, kol tai neįrodyta įsiteisėjusiu teismo sprendimu. Puikus šios sąsajos pavyzdys – policijos pareigūnui ar prokurorui žiniasklaidai apie įtariamąjį atskleidžiant per daug arba nepatikimos informacijos, kuri visuomenės informavimo priemonėmis suformuojama kaip aiškus įtariamojo kaltės įrodymas, tokiu būdu įtariamajam sukeliant tam tikras neigiamas pasekmes. *Advokatas L* kritikuoja „Metų seklio“ konkurso metu pareigūnų pateikiamą nebaigtų ikiteisminių tyrimų informaciją, kurią įvardija kaip duomenų atskleidimą, darbo autorei nėra žinomas šio konkurso organizavimas. Nekaltumo prezumpcija siejama su žmogaus konstitucinėmis teisėmis ir laisvėmis bei teisių gerbimu ir apsauga, tad pakanka, kad būtų tam tikrų samprotavimų, leidžiančių daryti išvadą, kad pareigūnas laiko kaltinamąjį kaltu²¹⁹. *Advokatas L* neigiamai vertina draudimą proceso dalyviams skelbti ikiteisminio tyrimo duomenis, nes prokurorui atskleidžiant tam tikrus ikiteisminio tyrimo duomenis žiniasklaidoje ir visuomenei susidarius neigiamą vertinimą, atskleidus asmens tapatybę, proceso dalyvis negali apginti savo interesų ir savo versijos, tai gali sukelti didelių asmeninių išgyvenimų. Proceso dalyvio vardo ir pavardės pagarsinimas tyrėjui atvykus į asmens darbo vietą negali būti įvertintas kaip neteisėtas asmens duomenų išviešinimas, paskelbimas ar nekaltumo prezumpcijos pažeidimas²²⁰, tačiau tyrėjui pavišinus procesinių dokumentų turinį asmens bendradarbių akivaizdoje, toks pavišinimas būtų laikomas nesąžiningu. Taip pat, nevykdant sąžiningo duomenų tvarkymo, galimas baudžiamojo proceso teisės į gynybą pažeidimas – neužtikrinant įtariamojo ar kaltinamojo teisės būti informuotam. Siekiant įgyvendinti teisę į gynybą, būtina informuoti asmenį apie įtarimo ar sulaikymo pagrindus, supažindinti jį su teisėmis bei praktinėmis šios teisės įgyvendinimo galimybėmis²²¹, tapatus reikalavimas įtvirtintas ir asmens duomenų apsaugoje: asmuo turi teisę susipažinti su apie jį renkamais duomenimis, žinoti savo kaip duomenų subjekto teises ir kaip jas įgyvendinti, todėl, jei duomenys tvarkomi nesąžiningu būdu slepiant duomenų pobūdį, kaltinamasis ar jo gynėjas negali ginčyti duomenų teisingumo ir įrodymų leistinumą.

Asmens duomenų apsauga baudžiamajame procese – kompleksinė sritis: joje negalioja įprastos duomenų apsaugos taisyklės dėl valstybės pareigos užtikrinti viešąjį interesą ir teisės į privatumą kolizijos. Atsižvelgiant į teisėsaugos subjektų atliekamas funkcijas, teises ir pareigas, į teisę reikalauti priverstinai pateikti dokumentus ar daiktus, reikšmingus nusikalstamos veikos tyrimui,

²¹⁹ „2023 m. birželio 23 d. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis byloje Nr. 2K-7-53-489/2023“, LAT, žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d., <https://www.lat.lt/doclib/ixjcxsgvcymhx261zuagyxbtfm84ghs8>.

²²⁰ „2018 m. gegužės 23 d. Kauno apylinkės teismo sprendimas byloje Nr. 2-1989-587/2018, E–Teismai, žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d., <https://eteismai.lt/byla/35378053883857/2-1989-587/2018>.

²²¹ Raimundas Jurka ir kt., *supra note*, 102: 136.

baudžiamąjį proceso metu duomenų subjekto sutikimas tvarkyti duomenis nėra teisinis pagrindas vykdyti duomenų tvarkymą, nebent tai reikalinga liudytojų apklausai, administraciniams tikslams arba advokatui renkant duomenis teisinės sutarties pagrindu. *Prokuroras G* nurodė, jog reikiant atlikti procesinius veiksmus, duomenų rinkimo klausimą sprendžia ikiteisminio tyrimo subjektai. Teisėsaugos institucijoms itin svarbu remtis tarptautiniais bei nacionaliniais teisės aktais ir duomenų rinkimą kiekvienoje stadijoje pagrįsti konkrečiu, įstatyme numatytu tikslu. Dėl artimos sąsajos su kitų principų reikalavimais, pažeidžiant bet kurį iš teisėtumo ar sąžiningumo reikalavimų, pažeidžiamas ir kitų principų turinys. Teisėtumo principo įvykdymo siekiama ir duomenų subjektui suteikiant teisę žinoti ir gauti informaciją apie duomenų tvarkymo tikslus, laikotarpį, duomenų gavėjus bei apie teisę kreiptis į duomenų priežiūros instituciją, susipažinti su apie ją renkama informacija. Susipažinimas baudžiamajame procese gali būti skirstomas į dvi rūšis: susipažinimas su asmens duomenimis registruose ir sistemose bendra tvarka bei susipažinimas su ikiteisminio tyrimo medžiaga ar baudžiamąja byla pagal specialias BPK taisykles. Teisėsaugos institucijos turi saugoti įrašus apie visų kategorijų duomenų valdymo veiklą, stengiantis apsaugoti duomenis nuo galimo piktnaudžiavimo ir neteisėtos prieigos, iš teisės aktų analizės matyti, kad toks reikalavimas aiškiausiai apibrėžiamas teismų sistemos ir policijos duomenų tvarkymo taisyklėse, manoma, jog prokuratūra ir advokatūra turėtų aiškiau apibrėžti ne tik tokių įrašų saugojimo normas, bet ir bendradarbiavimo su duomenų priežiūros institucija svarbą. Dauguma autorių kritikuoja sąžiningumo principo turinio tikslumą, tačiau jis turi būti suprantamas kaip teisėsaugos pareiga informuoti fizinius asmenis apie su jų asmens duomenų tvarkymu susijusius pavojus, taisykles, apsaugos priemones, teises ir kaip tomis teisėmis pasinaudoti. Peržengiant sąžiningo duomenų tvarkymo ribas, galimas neigiamų pasekmių sukėlimas – nekaltumo prezumpcijos bei teisės į gynybą pažeidimas. Skaidrumo principas, kitaip nei BDAR, asmens duomenų apsaugos institute neįtvirtintas dėl baudžiamąjį proceso ypatybių ir neigiamo poveikio tyrimui. Darbo autorė mano, jog įstatymuose numatyti duomenų tvarkymo tikslai yra konkretūs, tačiau subjektai juos gali interpretuoti skirtingai. Teisėtumo užtikrinimo mechanizmą pagal tikslo nustatymą, sąžiningumo principo taikymą ir skirtingų nacionalinių teisės aktų normų interpretavimą kritikuoja mokslininkai, teigdami, jog šiuolaikinės technologijos yra per naujos ir mažai reglamentuotos, kad būtų galima suprasti ar jų taikymas gali pateisinti nusikalstamos veikos prevencijos tikslą²²², be to, sąžiningumo principo vaidmuo duomenų apsaugos mechanizme iki šiol sunkiai suprantamas, todėl reikalinga atlikti išsamesnius tyrimus, siekiant nustatyti sąžiningumui

²²² Stergios Aidinlis ir kt., „Between GDPR and Law Enforcement Directive in Security Research: The Use of Personal Data by Law Enforcement Authorities“, *European Journal of Law and Technology* 15, 3 (2024): 23–24, <https://ejlt.org/index.php/ejlt/article/view/957/1094>.

keliamus standartus²²³. Taip pat, kritikuojamas ir skaidrumo principo neegzistavimas – neturėtų būti jokių prieštaravimų dėl teisėsaugos institucijų siekio užtikrinti kuo aukštesnį skaidrumo lygį, nes šiuo metu dėmesys skiriamas galiojančio teisinio reguliavimo poveikiui ir duomenų prieinamumui²²⁴. Informantai įstatymo leidėjui siūlo aiškiau apibrėžti susipažinimo su baudžiamosiomis bylomis tvarką, nes leistinumą susipažinti su tam tikru informacijos kiekiu gali būti interpretuojamas skirtingai, taip pat, atsižvelgiant į asmens duomenų apsaugos normas, derėtų peržvelgti susipažinimo su bylos medžiaga pasibaigus teisminiam nagrinėjimui tvarką.

2.3. Duomenų tvarkymo tikslo apribojimo principas teisėsaugos institucijose

Teisėsaugos institucijoms įgyvendinant duomenų tvarkymo tikslo apribojimo principą – konkrečios nuostatos neišskiriamos, remiamasi bendromis taisyklėmis, nagrinėtomis teorinėje darbo dalyje. Mokslinis ištyrimas ir teismų praktika nagrinėjant šio principo taikymo klausimus – itin skurdi. ESTT pabrėžė, kad tuo atveju, kai duomenys renkami nusikalstamos veikos atskleidimo tikslu vėliau tvarkomi baudžiamojo persekiojimo tikslu, duomenų rinkimas ir tvarkymas atitinka skirtingus tikslus²²⁵. Surinktus duomenis nusikalstamų veikų prevencijos ir atskleidimo arba jų tyrimo tikslais, vėliau prireikus teisėsaugos institucijos gali tvarkyti kitu tikslu, pavyzdžiui, bausmių vykdymo. Rinkdamos duomenis nusikalstamų veikų atskleidimo ir tyrimo tikslu, institucijos turi surinkti visus duomenis, kurie gali būti svarbūs nustatant nagrinėjamos nusikalstamos veikos požymius toje stadijoje, kur jie iki šiol nenustatyti, o tvarkant duomenis baudžiamojo persekiojimo tikslais, renkama duomenimis siekiama pagrįsti persekiojamiems asmenims inkriminuojamos veikos įrodymus ir šių veikų teisingą kvalifikavimą²²⁶. Toks mechanizmas suteikia galimybę teisėsaugos duomenų tvarkytojui, pavyzdžiui – prokurorui, baudžiamojo persekiojimo tikslais tvarkyti duomenis, kuriuos tvarkė policija, turėdama tikslą išsiaiškinti nusikaltimą. Svarbu įvertinti, kad duomenų valdytojai leidžiama tvarkyti asmens duomenis kitu tikslu, vadovaujantis ES arba nacionaline teise: duomenų tvarkymas turi būti būtinas ir proporcingai atitinkantis kitą tikslą²²⁷. Teismui nagrinėjant baudžiamąją bylą ir paprašius pakartotinai pateikti bylos medžiagą nustačius technines kliūtis, ikiteisminio tyrimo pareigūnas, rinkęs duomenis Teisėsaugos ADTAĮ numatytais tikslais, gali ir vėl

²²³ Clifford ir Ausloos, *supra note*, 117: 186–187.

²²⁴ Paul De Hert ir Juraj Sajfert, „Relevant Case Law“ iš *The EU Law Enforcement Directive (LED)*, *A Commentary*, Eleni Kosta, Franziska Boehm (Jungtinė Karalystė: Oxford University Press, 2024), 12, https://api.pageplace.de/preview/DT0400.9780192667434_A48368371/preview-9780192667434_A48368371.pdf.

²²⁵ „2022 m. gruodžio 8 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas byloje Nr. C–180/21“, DPcuria, žiūrėta 2026 m. balandžio 1 d., <https://dpcuria.eu/case?reference=C-180/21>.

²²⁶ *Ibid.*

²²⁷ *Ibid.*

panaudoti surinktus duomenis tam pačiam ar panašiam tikslui, pavyzdžiui, duomenis perduodant prokurorui, o vėliau ir teismui, nes tai traktuotina ne kaip duomenų tvarkymas kitais tikslais nei numatyta, o kaip pakartotinio medžiagos perdavimo tikslas, todėl nepažeidžiamas duomenų tvarkymo tikslo apribojimo principas²²⁸. Teisėsaugos ADTAI nurodytais tikslais surinktus asmens duomenis perduodant kitai įstaigai dėl kitų tikslų (pavyzdžiui, dėl duomenų subjekto tarnybinio nusižengimo kitoje institucijoje tyrimo) – draudžiama perduoti. Nustatytas draudimas perduoti duomenis iš policijos tvarkomų žinybinių registrų ir informacinių sistemų gavus kitos institucijos prašymą suponuoja duomenų valdytojo pareigą patikrinti ar prašyme nurodytas norimų gauti duomenų tvarkymo tikslas konkretus, teisėtas, pagrįstas, svarbesnis nei duomenų subjekto teisės ir laisvės ir proporcingas prašomam duomenų kiekiui. Be to, tam tikrų procesinių dokumentų kopijų persiuntimas neleistinas BPK nuostatuose, todėl duomenų pateikimas dėl kitų tikslų, nei jie buvo renkami, duomenų valdytojo pareigų neįvykdymas ir įstatyme neleistinos informacijos pateikimas pažeidžia duomenų apsaugos tikslo apribojimo principą ir tokia informacija turi būti sunaikinta²²⁹. Šiame VDAI sprendime byla nagrinėjama atitikties teisėtumui atžvilgiu, tačiau darbo autorė mano, jog šis sprendimas patenka ir į tikslo apribojimo principo ribas.

Ikiteisminio tyrimo duomenys, tvarkomi baudžiamojo persekiojimo tikslais, gali būti tvarkomi ir naudojami ne numatytais tikslais išimtiniais atvejais – užtikrinant saugumą ir viešąjį interesą, užkertant kelią naujoms nusikalstamoms veikoms ar užtikrinant neigiamų padarinių neatsiradimą²³⁰, baudžiamojoje byloje esant duomenų dėl administracinio ar kito nusižengimo²³¹, remiantis Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymu²³². Vadovaujantis šio principo logika, galima suprasti, jog ikiteisminio tyrimo pareigūnai tvarkydami duomenis kitu tikslu nei numatyta, turi vengti itin skirtingų tikslų kolizijos, pavyzdžiui, surinkti duomenys dėl smurto artimoje aplinkoje tyrimo nebegali būti renkami administraciniais ar kito, nepanašaus tyrimo tikslams, nebent šiame tyrime būtų nustatyti pažeidimai, susiję ir su administracine teise. Taip pat, įgyvendinant principo nuostatas praktinėje veikloje, ikiteisminio tyrimo subjektai turėtų turėti prieigą tik prie jiems paskirtų tyrimų informacijos, nes duomenų tvarkymo tikslo apribojimo principas iš esmės gali

²²⁸ „2025 m. gruodžio 12 d. Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos sprendimas Nr. 3R-1801“, VDAI, žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d., [https://vdai.lrv.lt/public/canonical/1765880988/1189/2025-12-12%20sprendimas%20Nr.%203R-1801%20\(2.13-1.E\).pdf](https://vdai.lrv.lt/public/canonical/1765880988/1189/2025-12-12%20sprendimas%20Nr.%203R-1801%20(2.13-1.E).pdf).

²²⁹ „2025 m. liepos 23 d. Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos sprendimas Nr. 3R-424“, VDAI, žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d., [https://vdai.lrv.lt/public/canonical/1753417266/1013/2025-07-23%20sprendimas%20Nr.%203R-934%20\(2.13-1.E\).pdf](https://vdai.lrv.lt/public/canonical/1753417266/1013/2025-07-23%20sprendimas%20Nr.%203R-934%20(2.13-1.E).pdf).

²³⁰ „Generalinio prokuroro ikiteisminio tyrimo duomenų teikimo ir panaudojimo ne baudžiamojo persekiojimo tikslais ir ikiteisminio tyrimo duomenų apsaugos rekomendacijos“, *supra note*, 183 (16 punktas).

²³¹ „Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas“, *supra note*, 16 (214 straipsnis).

²³² „Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymas“, *supra note*, 216 (19 straipsnis).

sąveikauti ir su pareigūno prieigos prie informacinių sistemų teisėmis, kad duomenys nebūtų naudojami neteisėtai. Baudžiamojoje byloje surinkti duomenys apie asmens privatą gyvenimą gali būti panaudoti kitoje byloje tik aukštesniojo prokuroro arba ikiteisminio tyrimo teisėjo ar teismo nutartimi²³³. Dažniausiai pakartotinai naudojama informacija, gauta kriminalinės žvalgybos metu. Duomenys, gauti atliekant slaptą telekomunikacijų tinklais perduodamos informacijos turinio kontrolę ir leidžiantys įtarti apie kitas asmens nusikalstamas veikas, kurios nepatenka į kategoriją, dėl kurios buvo atliekamas operatyvinio tyrimo veiksmas, gali būti nepripažinti įrodymais ir jais gali būti nesiremiamą nagrinėjant baudžiamąją bylą²³⁴. Panaudoti informaciją apie asmens privatą gyvenimą, gautą taikant procesinę prievartos priemonę viename procese, kitame procese galima, jei ir kitame procese nagrinėjimo dalyką sudaro ne mažesnio pavojaus nusikalstama veika, be to, bylų sujungimas ar išskyrimas nepašalina pareigos laikytis informacijos panaudojimo kitoje byloje taisyklių. Atsižvelgiant į tai, kad byloje nebuvo sankcionuotas kelių asmenų įsibrovimo į privatą gyvenimą faktas, tačiau tai leista daryti tik dėl vieno įtariamojo, toks informacijos panaudojimas pakartotinai – neleistinas²³⁵. Darytina išvada, jog pakartotinai asmens duomenys kitoje baudžiamojoje byloje gali būti naudojami tik atsižvelgus į faktines bylos aplinkybes, taip pat, į asmenis, kurių atžvilgiu taikytos procesinės prievartos priemonės ir į veikos pavojingumą.

Nagrinėjamo principo reikalavimai gali būti taikomi tvarkant specialios kategorijos duomenis, susijusius su subjekto sveikata. Sveikatos duomenys pripažįstami itin jautriais, todėl jie turi būti tvarkomi tik konkrečiam tikslui ir kai tai leidžiama įstatyme numatytais atvejais²³⁶, pavyzdžiui, nustatant įtariamojo pakaltinamumą ar nukentėjusiojo sveikatos sutrikdymo sunkumą ekspertizės būdu, siekiant nukentėjusiojo gyvybinių interesų apsaugos. Sveikatos priežiūros įstaigų vadovai įpareigoti informuoti policiją, kai į įstaigą kreipiasi ar pristatomas asmuo, kuriam padaryti sužalojimai, galimai susiję su nusikalstama veika, tokiu atveju, policijai pateikiami registracijos dokumentai su sužalojimų pobūdžiu ir anketiniais duomenimis, o norint gauti papildomos informacijos apie subjekto sveikatos būklę, būtina pateikti raštišką prašymą²³⁷. Skiriant ekspertizę,

²³³ Bučiūnas ir kt., *supra note*, 199: 398.

²³⁴ „Lietuvos Aukščiausiojo teismo 2015 metų birželio mėnesio teismo praktikos apžvalga“, LAT, žiūrėta 2025 m. balandžio 19 d. (8 puslapis), https://www.lat.lt/data/public/uploads/2018/01/d1_lat_aktuali_praktika_birzelis.pdf.

²³⁵ „2025 m. lapkričio 13 d. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis byloje Nr. 2K-138-594/2025“, LAT, žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d., <https://www.lat.lt/data/public/uploads/2025/11/2k-138-594-2025-s.docx>.

²³⁶ „Asmens duomenų, tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatymas“, *supra note*, 99 (8 straipsnis).

²³⁷ „Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro ir Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro įsakymas „Dėl informacijos apie asmenis su kūno sužalojimais, kurie gali būti susiję su nusikaltimu, teikimo“, E-TAR, žiūrėta 2026 m. balandžio 20 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.A5135FB62E52>.

reikalinga remtis būtinumu tyrime ir specialistui pateikti asmens medicininę dokumentaciją bei baudžiamosios bylos duomenis²³⁸, tos pačios taisyklės galioja nustatant asmens pakaltinamumą. BPK įtvirtintas ekspertizės akto turinys²³⁹, kurio tiriamojoje dalyje tam tikrais fragmentais, jeigu būtina, aprašomi proceso dalyvio sveikatos duomenys. Ekspertizės aktas – baudžiamosios bylos sudedamoji dalis²⁴⁰, su šiuo dokumentu gali susipažinti proceso dalyviai²⁴¹ ikiteisminio tyrimo ir baudžiamosios bylos nagrinėjimo teisme metu. BPK įtvirtintas draudimas daryti baudžiamosios bylos kopijas, jei dokumentuose figūruoja informacija apie asmens privatą gyvenimą²⁴², tokiu atveju, teisėjas nustato specialius apribojimus²⁴³, tačiau tiesiogiai neįtvirtintas draudimas daryti ekspertizės kopijų. Interviu metu, informantų pateikta informacija išsiskyrė – vieni teigė, jog specialisto išvados ar ekspertizės akto kopijos nėra leidžiamos, o kiti teigė, kad jos teikiamos. Atliekant ekspertizę, duomenų tikslo apribojimo principas neleidžia teisėsaugos subjektams naudoti jautrios informacijos tikslais, nesusijusiais su nusikalstamos veikos tyrimu – toks ribojimas saugo proceso dalyvius nuo teisės į privatą gyvenimą pažeidimo, užtikrinant, kad sveikatos duomenys nebūtų prieinami asmenims, kurie naudodamiesi tokia informacija galėtų sukelti asmeniui neigiamų psichologinių ar kitokių išgyvenimų. *Teisėjas J* nurodė, jog medicininiai duomenys yra padidintos rizikos ribose ir jie nepateikiami pertekliniam susipažinimui. Vis dėlto, teisėsaugos subjektams kyla abejonių dėl baudžiamosios byloje pilna apimtimi pateikiamo ekspertizės akto ir susipažinimo su juo galimybės dėl jautrių asmens duomenų atskleidimo proceso dalyviams. *Prokuroras F* siūlo prie baudžiamosios bylos medžiagos pateikti tik rezoliucinę ekspertizės akto ar specialisto išvados dalį, kitą dalį pateikiant atskirame segtuve, jo nuomone, šio dokumento apsaugai skiriamas per mažas dėmesys, nes proceso dalyviams žinant duomenis apie asmens fizinę ar psichinę sveikatą, galimas stiprus neigiamas poveikis psichologinei būklei, teisė su šiuo dokumentu pilna apimtimi susipažinti turėtų turėti tik teisėjas, tokios pačios nuomonės laikosi ir *pareigūnas B*, paminėdamas, kad trūksta aiškaus ekspertizės akto pateikimo reguliavimo ir aktas turėtų būti pateikiamas atskirai prie asmens duomenų baudžiamosios bylos gale arba priklijuotame voke. *Pareigūnas A*, kalbėdamas apie nukentėjusiųjų

²³⁸ „Generalinio prokuroro rekomendacijos dėl užduočių specialistams ir ekspertams skyrimo“, E–TAR, žiūrėta 2026 m. balandžio 20 d., (3, 62 punktai), <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.A9B352D1618D/asr?csrt=2349153983019354632>.

²³⁹ „Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas“, *supra note*, 16 (88 straipsnis).

²⁴⁰ „Rekomendacijos dėl ikiteisminio tyrimo dokumentų sudėjimo į bylą tvarkos baigiant ikiteisminį tyrimą“, *supra note*, 20 (13.7 punktas).

²⁴¹ „Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas“, *op. cit.* (211 straipsnis).

²⁴² *Ibid.* (181 straipsnis).

²⁴³ „2021 m. gruodžio 17 d. Kauno apylinkės teismo pirmininko įsakymas „Dėl susipažinimo su bylų medžiaga, kopijų darymo ir apmokėjimo už jas taisyklių patvirtinimo“, E–TAR, žiūrėta 2026 m. balandžio 20 d., (12 punktas), <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/07d86f605f2b11eca9ac839120d251c4/asr?csrt=9354077447594283903>.

nepilnamečių ar mažamečių atžvilgiu atliktas ekspertizės paminėjo, jog kuo mažesnis šių duomenų žinomumas įtariamajam ar kaltinamajam, tuo labiau užtikrinami nukentėjusiojo interesai, tačiau turi būti vadovaujama įstatymais. Šis klausimas – diskutuotinas, nes *teisėjas J* nesutinka su ekspertizės akto apribojimu: tai įrodymas, pagrindžiantis nusikalstamos veikos aplinkybes. Remiantis rungimosi principu, būtinas proceso dalyvių susipažinimas su dokumento turiniu dėl teisės teikti paaiškinimus ir ginčyti dokumentą, o seksualinio pobūdžio nusikalstamosiose veikose itin svarbus visas akto turinys – remiantis nukentėjusiojo sveikatos istorija, aprašomi jausminiai išgyvenimai, galimybė manipuliuoti, todėl negalima remtis tik akto išvadomis. *Prokuroras G* draudimą ar apribojimą susipažinti su baudžiamosios bylos medžiaga ikiteisminio tyrimo metu įvardina kaip ekspertizės akte esančių duomenų apsaugą ir susipažinimas su šiuo dokumentu yra reglamentuotas BPK, slepiant dokumento turinį būtų ribojama teisė į gynybą, taip pat pasisakė ir *advokatas L* bei *pareigūnas C*, nurodant, jog medicininiai duomenys būtini gynybai. Iš pateiktų atsakymų matyti, jog teisėsaugos subjektų nuomonė ties šiuo klausimu išsiskyrė. Darbo autorė pabrėžia, jog BPK įtvirtintose normose nėra aiškus ekspertizės akto kopijų lestinumas, dėl šios priežasties institucijose vyrauja skirtinga praktika. Įstatymų leidėjui, atsižvelgus į asmens duomenų apsaugos taisykles, būtina peržvelgti medicininių duomenų įtraukimą ir apimtį baudžiamosiose bylose. Į baudžiamąją bylą įtraukiant duomenis iš psichikos sveikatos centro dėl depresijos susirgimų praeityje, proceso dalyviai, susipažinę su šia informacija gali pradėti terorizuoti ir žeminti asmens garbę bei orumą, todėl tokių duomenų įtraukimas į bylą gali būti laikomas pertekliniu, pažeidžiančiu teisėtumo nuostatas veiksmas ir teisėsaugos subjektas turėtų riboti prieigą prie tokios informacijos, jei jos paviešinimas gali pažeisti proceso dalyvio privatumą²⁴⁴.

Be kita ko, kaip nurodė *prokuroras G*, baudsmės individualizavimo tikslu, baudžiamojoje byloje renkama įtariamąjį charakterizuojanti medžiaga – asmens tapatybės dokumentai ar jų kopijos, charakteristikos, pažyma iš psichikos sveikatos centro ir priklausomybės ligų centro, pažymos apie šeimos sudėtį, administracines nuobaudas ir teistumą, jei įtariamasis nepilnametis: charakteristika iš mokyimo įstaigos, medžiaga apie gyvenimo ir auklėjimo sąlygas, pažymos iš vaikų teisių apsaugos tarnybų, nepilnamečių reikalų įstaigų²⁴⁵. *Teisėjas I* šiuos duomenis apibūdino kaip vieną iš įrankių individualizuoti baudsmę, sveikatos duomenys gali turėti naudos pačiam kaltinamajam, tačiau jų nereikėtų viešinti, o *teisėjas J* tokius duomenis finansinėse bylose įvardija kaip perteklinius ir

²⁴⁴ Raimonda Lazauskienė, „Advokatė: kada sveikatos duomenų naudojimas baudžiamojoje byloje tampa neteisėtas?“, *Kas vyksta Kaune*, 2025 m. balandžio 21 d., <https://kaunas.kasvyksta.lt/lietuvoje/advokate-kada-sveikatos-duomenu-naudojimas-baudziamojoje-byloje-tampa-neteisetas>.

²⁴⁵ „Rekomendacijos dėl ikiteisminio tyrimo dokumentų sudėjimo į bylą tvarkos baigiant ikiteisminį tyrimą“, *supra note*, 20 (13.10 punktas).

renkamus be tikslo, taip pat mano ir *Advokatas L*, kuris pateikia pavyzdį juridiniam asmeniui dalyvaujant baudžiamajame procese, kai jo prašoma pateikti informacija apie šeimyninę padėtį arba apie išsilavinimą. *Prokuroras E* patikino, jog charakterizuojanti medžiaga turi būti renkama įstatyme numatytu tikslu ir tik susijusi su konkrečia byla, tam pritaria ir *pareigūnai A, C ir D*, papildant, jog būtina įtariamąjį ištirti visapusiškai, *pareigūnas B* tokius duomenis įvardija kaip pagalbą nustatant įtariamojo ar nukentėjusiojo nepakaltinamumą, atstovo ar gynėjo skyrimo garantą, panašios nuomonės laikosi ir *advokatas L*. *Pareigūnas C* nurodė, jog medicininiai duomenys nuo pareigūnų saugomi itin griežtai, nes vykstant į iškviatimą nėra žinoma galimai agresyvaus asmens sveikatos būklė, todėl susiduriama su didele grėsme reaguojant į pirminį pranešimą, tokie duomenys gaunami tik raštiškai kreipiantis į sveikatos įstaigą arba į įvykio vietą atvykus medikams, kurie šia informacija disponuoja. *Advokatas M* praktikoje susidūrė su problema, kuomet renkant tam tikrą informaciją apie sutuoktinio turtą teisinių paslaugų teikimo ir gynybos teisme tikslais, sutuoktinis kreipėsi į teismą, kad šie duomenys gauti neteisėtu būdu. *Teisėjas H* įžvelgia gerą praktiką, kai kaltinamasis pats savo noru pateikia charakterizuojančią informaciją, siekdamas bausmės sušvelninimo. *Advokatas K* charakterizuojančius duomenis vertina dvejopai – viena vertus, tai gali būti pertekliniai duomenys, kita vertus – teismas privalo juos įvertinti individualizuojant bausmę, tam reikalingas didelis kiekis asmeninės informacijos, o tokios medžiagos pateikimą prie asmens duomenų pažymų atskirai nuo bylos vertina kaip gerą pasiūlymą. *Pareigūnas D* pateikė informaciją, kad jo darbovietėje charakterizuojanti medžiaga ikiteisminio tyrimo metu saugoma atskirai nuo baudžiamosios bylos. Iš autorės darbo patirties, visa charakterizuojanti medžiaga siuvama prie visos bylos medžiagos, tad kyla klausimas, ar visose institucijose charakterizuojančios medžiagos pateikimas byloje vienodas, tai gali turėti reikšmę proceso dalyviams susipažįstant su bylos medžiaga ir galimu poveikiu disponuojant šia informacija. Kai asmuo atleidžiamas nuo baudžiamosios atsakomybės pagal laidavimą, laiduotojas turi įgauti teismo pasitikėjimą²⁴⁶, pateikiant tam tikrus privataus pobūdžio duomenis²⁴⁷ – apie darbovietę, charakteristiką pagrindžiančius dokumentus, išrašą iš registrų dėl teistumo ir baustumo, dažnu atveju pateikiama ir asmens dokumento ar gimimo liudijimo kopija dėl šeimyninių santykių pagrįstumo ar dokumentai, atsispindintys laiduotojo turtinę padėtį. *Advokatas M* praktikoje susidūrė su problema, kuomet teisiamojo posėdžio metu laiduotojo buvo prašoma pateikti sveikatos kortelę dėl galimos priklausomybės, siejant prašymą su kaltinamojo padaryta nusikalstama veika – vairavimu

²⁴⁶ „Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas“, E–TAR, žiūrėta 2026 m. balandžio 4 d., (40 straipsnis), <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2B866DFF7D43/asr?csrt=5421483297570424628>.

²⁴⁷ „2025 m. kovo 19 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis byloje Nr. 2K-18-976/2025“, Liteko, žiūrėta 2026 m. balandžio 20 d., <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaijeska/tekstas.aspx?id=1de92240-f658-468a-84a9-ce206916468f>.

apsvaigus nuo alkoholio. Toks prašymas nepatenka į teisinį laidavimo reguliavimą ir neturi nieko bendro su nagrinėjamos bylos dalyku ir jo teismas netenkino. Nors teisminiame bylos nagrinėjime būtina įsitikinti laiduotojo patikimumu ir individualizuoti bausmę kaltinamajam pagal anksčiau nurodytus asmens duomenis, tačiau renkamų duomenų kiekis neturi peržengti ribos, kuri leidžia objektyviai įvertinti laiduotojo tinkamumą bei kaltinamojo socialinę padėtį – renkant su laidavimo įvertinimo ar bausmės individualizavimo tikslu nesusijusius duomenis, galimas duomenų tvarkymo tikslo apribojimo principo pažeidimas, bet koks nukrypimas nuo pradinio duomenų rinkimo tikslo be teisinio pagrindo reiškia esminį teisės į privataus gyvenimo nepaisymą.

Lyginant su BDAR, Direktyvoje 2016/680 pateikiamas lankstesnis duomenų tikslo ribojimo principo taikymas, siekiant suderinti efektyvų teisėsaugos institucijų darbą ir aukštą duomenų apsaugos lygį, suteikiant galimybę pakartoti duomenų tvarkymą veiksmingam ikiteisminiam tyrimui arba viešojo saugumo užtikrinimui²⁴⁸. Principo taikymas kritikuotinas mokslininkų: kai duomenų tvarkymo tikslas kinta, teisėsaugos institucijoms suteikiama nemažai laisvės asmens duomenis naudoti pakartotinai, todėl įstatymų leidėjui gali kilti neaiškumų dėl normų taikymo nacionaliniuose teisės aktuose²⁴⁹. Įstatyme numatyta tik siaura tikslo apribojimo interpretacija, todėl policijai renkant didelį duomenų kiekį, gali kilti takoskyra tarp kitų principų. Tikslo ribojimas nustato ribas, kurios neleidžia neribotai kaupti ir naudoti asmens duomenų, tokiu būdu išlaikoma pusiausvyra tarp inovatyvių tyrimo metodų ir asmens duomenų apsaugos užtikrinimo²⁵⁰. Regis, jog tikslo apribojimo principas baudžiamajame procese neatlieka jokio vaidmens pakartotinai apdorojant duomenis ir ši problema paliekama spręsti valstybėms narėms²⁵¹, vis dėlto, iš priimtų įstatymų Lietuvoje matyti, kad baudžiamajame procese vienintelis pakartotinio duomenų naudojimo taisyklių šaltinis – BPK. Suprantama, kad šis principas apibrėžia teisėto duomenų tvarkymo tikslo mechanizmą, nes renkant duomenis baudžiamajame procese, duomenų tvarkymo tikslas turi būti aiškus ir teisėtas, atitikti ES ir nacionalinius teisės aktus. Kintant duomenų tvarkymo tikslui ikiteisminio tyrimo metu, galioja ankstesniam tikslui numatytos ir BPK baudžiamosios bylos informacijos naudojimo kitoje byloje taisyklės, tačiau tikslo pokytis turi būti būtinas ir proporcingas, nepasiekiant tikslo įgyvendinimo mažiau subjekto teises ir laisves ribojančiomis priemonėmis. Taip pat, baudžiamojoje byloje renkant su asmens sveikata ir privačiu gyvenimu susijusius duomenis, būtina įvertinti jų panaudojimo tikslą,

²⁴⁸ Paul De Hert ir Juraj Sajfert, *supra note*, 224: 9–10.

²⁴⁹ Ruben Te Molder ir kt., *supra note*, 124: 522, 531.

²⁵⁰ Paul De Hert ir Juraj Sajfert, *op. cit.*, 14.

²⁵¹ Catherine Jasseran, „Subsequent Use of GDPR Data for a Law Enforcement Purpose: The Forgotten Principle of Purpose Limitation?“, *European Data Protection Law Review* 4, 2 (2018): 166, <https://heinonline-org.skaitykla.mruni.eu/HOL/Page?handle=hein.journals/edpl4&id=167>.

prieinamumą kitiems proceso dalyviams ir galimą psichologinę žalą dėl šių duomenų atskleidimo. Įstatymų leidėjui ekspertizės akto arba specialisto išvados naudojimą baudžiamojoje byloje reikėtų apibrėžti kur kas konkrečiau, nustatant galimumą daryti kopijas ir peržiūrėti ar pilnas šių dokumentų turinys nepažeidžia asmens duomenų apsaugos taisyklių, kaip ir kita didele apimtimi renkama charakterizuojanti asmeninė informacija. Taip pat, teisėsaugos subjektai turėtų patikrinti asmeninio pobūdžio dokumentus, renkamus, pavyzdžiui, finansinio pobūdžio bylose, nes kai kuriais atvejais, šie duomenys nepasižymi būtinumu procese.

2.4. Duomenų kiekio mažinimo principas

Tinkamas duomenų kiekio mažinimo principo užtikrinimas teisėsaugoje – itin svarbus, nes teisėsaugos veikloje renkamas ir apdorojamas milžiniškas kiekis asmens duomenų: vien policijoje naudojama bent 38²⁵² skirtingi registrai ir sistemos. Šio principo ypatybės baudžiamajame procese moksliniu lygmeniu nenagrinėjamos plačiai, todėl Direktyvoje 2016/680 įtvirtinti reikalavimai nagrinėtini pažodžiui. Principo nuostatuose figūruoja adekvačių duomenų reikalavimas, tačiau ši apibrėžtis bei pavyzdžiai nepateikiami įstatymuose ar moksliniuose šaltiniuose. Adekvatumo samprata kildinama iš pačio principo reikalavimų – adekvatūs duomenys turi būti tinkami, svarbūs, ne pernelyg didelės apimties²⁵³ ir proporcingi duomenų tvarkymo tikslams²⁵⁴, tokiai nuomonei pritaria ir ESTT²⁵⁵. Kitas reikalavimas – duomenys turi būti tinkami. Tinkamumas pasireiškia duomenų reikšmingumu siekiant duomenų tvarkymo tikslų – draudžiama rinkti ir tvarkyti duomenis, kurie nesusiję su duomenų valdytojo veikla ir jo tikslais²⁵⁶. Tokio pobūdžio reikalavimai renkamiems duomenims keliami policijoje²⁵⁷ ir visų teisėsaugos institucijų priimtose asmens duomenų apsaugos taisyklėse. Adekvačių ir tinkamų duomenų tvarkymas gali apimti siekį išvengti galimo šališkumo ir klaidų rizikos, kai tai konkrečiai nustatoma pagal tikslą ir tikslo įgyvendinimo būtinumą²⁵⁸ – pastebima sutaptis su teisėtumo ir duomenų tvarkymo tikslo apribojimo principų kriterijais, vadinasi, šie principai sąveikauja kartu. Tam, kad būtų įgyvendinamas duomenų kiekio mažinimo principas, teisėsaugos institucijose renkami asmens duomenys turi pasižymėti svarbumu, pakankama apimtimi, proporcingumu duomenų tvarkymo tikslui ir sąsaja su duomenų tvarkytojo veikla bei jo tikslais.

²⁵² „Asmens duomenų tvarkymo policijos įstaigose taisyklės“, *supra note*, 165 (9–15 punktai).

²⁵³ Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra ir Europos Taryba, *supra note*, 8: 130.

²⁵⁴ Zaleskis, *supra note*, 14: 122.

²⁵⁵ „2024 m. sausio 30 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas byloje Nr. C–118/22“, EUR-Lex, žiūrėta 2026 m. balandžio 6 d., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:62022CJ0118>.

²⁵⁶ *Ibid.*

²⁵⁷ „Asmens duomenų tvarkymo policijos įstaigose taisyklės“, *op. cit.* (41 punktas).

²⁵⁸ „Europos duomenų apsaugos valdybos nuomonė Nr. 28/2024“, *supra note*, 132.

Duomenys, kurių rinkimas neproporcingai apriboja subjekto teises ir laisves, laikomi pernelyg dideliais²⁵⁹. Jeigu subjektui kyla teisių ir laisvių pavojus ir jei renkamas itin didelis kiekis duomenų, policija atlieka duomenų tvarkymo poveikio asmens duomenų apsaugai vertinimą²⁶⁰.

Baudžiamajame procese skirtingų kategorijų duomenų tvarkymas gali būti kildinamas iš proceso dalyvių skirstymo pagal procesinį statusą, nes atskiriant šiuos subjektus, renkamas skirtingas kiekis asmeninės ir susijusios su nusikalstama veika informacijos kiekis. Toks diferencijavimas praktiškai įgyvendina duomenų rinkimo minimizavimą ir ribas, pavyzdžiui – baudžiamajoje byloje duomenys, susiję su liudytoju renkami mažiausia apimtimi, tuo tarpu, įtariamojo atžvilgiu renkama daugiausiai duomenų siekiant baudmės individualizavimo ir kaltės nustatymo, o renkant duomenis apie nukentėjusįjį – pagrindinis dėmesys skiriamas duomenims, kurie pagrindžia patirtą žalą. Ši sistema užtikrina, kad baudžiamosiose bylose nebūtų kaupiamas per didelis kiekis informacijos, kuri gali būti nesusijusi su nusikalstama veika. Atliktame kokybiniame interviu, visi informantai įvardino asmens duomenų pažymų pateikimą atskirai nuo baudžiamosios bylos kaip vieną iš duomenų saugumo ir kiekio mažinimo garantų, tačiau pačiuose procesiniuose dokumentuose dėl turinio reikalavimų išlieka nemaža dalis informacijos. *Teisėjas H* nurodė, jog liudytojo ir nukentėjusiojo atžvilgiu renkami duomenys minimizuojami pakankamai, tokią pačią nuomonę išreiškė *pareigūnas D*, ir jų naudojimas baudžiamajame procese pateisinamas, mažiausiai duomenų randama apie liudytoją, *teisėjas J*, nematydamas nukentėjusiojo ar liudytojo asmens kodo negalėtų patikrinti registro duomenų dėl proceso dalyvio pakvietimo į bylos nagrinėjimą. *Prokuroras F* praktikoje taikydamas duomenų kiekio mažinimo principą stengiasi rinkti kuo mažiau nukentėjusiojo ir liudytojų privataus gyvenimo duomenų (apie profesiją ir kt.), o *prokuroras G* pabrėžia, kad kartais byloje yra net per mažas nukentėjusiojo duomenų kiekis. *Pareigūnas C* reaguodamas į nusikalstamą veiką, nerenka asmeninių duomenų, tačiau sistemoje patikrina šaunamojo ginklo turėjimo faktą. *Teisėjas H* patikino, jog įtariamojo atžvilgiu renkamas didesnis kiekis duomenų yra teigiama praktika paties įtariamojo atžvilgiu, nes sprendžiamas asmens likimas, su šia nuomone sutinka *teisėjai I* ir *J*, pastarajam papildant, kad viešasis interesas ir visuomenės teisė jaustis saugia nusveria įtariamojo privačių duomenų interesą. *Prokuroras G* didesnę įtariamojo duomenų kiekį naudoja ankstesnės gyvensenos iliustracijai, o *prokuroras F* kritikuoja teisme pateikiamų perteklinių privataus pobūdžio dokumentų pateikimą prie bylos medžiagos – neretais atvejais prijungiami dokumentai, susiję su žmogaus gyvybės netektimi, mirusiojo asmens duomenimis, duomenys apie šeimos sudėtį, vertinant

²⁵⁹ Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra ir Europos Taryba, *supra note*, 8: 132.

²⁶⁰ „Asmens duomenų tvarkymo policijos įstaigose taisyklės“, *supra note*, 165 (104–106 punktai).

objektyviai, šie duomenys gali būti naudojami reiškiant civilinį ieškinį, tačiau teismų praktika ir reguliavimas nevienodas: ne visada šie duomenys prijungiami prie baudžiamosios bylos. *Advokatas L* nesutinka su duomenų apie tautybę rinkimu, nes jo nuomone, tai perteklinis duomuo. Darytina išvada, jog liudytojo ir nukentėjusiojo atžvilgiu renkami duomenys minimizuojami pakankamai ir renkami įstatyme numatytu tikslu, o renkant duomenis apie įtariamąjį laikomasi pozicijos, jog didžioji dalis informacijos naudojama pačio įtariamojo labui – bausmės individualizavimo tikslu. Perteklinė informacija neturi būti renkama, tačiau proceso dalyviai gali laikytis pozicijos, kad tam tikri duomenys – nesusiję su bylos nagrinėjimu, tai suponuoja duomenų sąsają su įrodinėjamu dalyku ir duomenų verte baudžiamajame procese. Susiduriama su situacijomis, kai proceso dalyviams nepakanka surinktų įrodymų arba prašoma paskirti teismo ekspertizę, kai byloje atlikta specialisto išvada – tokiu atveju, teismas turi prerogatyvą nuspręsti ar surinkti įrodymai pakankami ir ar nebus pertekliniai²⁶¹. Teisėsaugos institucijoms nenustačius pareigos įvertinti biometrinių ir genetinių duomenų rinkimo būtinybės konkrečiu atveju, pažeidžiamas duomenų kiekio mažinimo principas, todėl teisės aktai, kuriuose leidžiama rinkti visų asmenų: įtariamųjų ar kaltinamųjų, padariusių tyčinę nusikalstamą veiką, nenumatant pareigos įvertinti ar duomenų tvarkymas yra būtinas ir neatskiriant duomenų kategorijomis – draudžiami²⁶². Duomenų kategorijos gali būti būtinos siekiant patikrinti, ar duomenų subjektas dalyvavo darant kitas nusikalstamas veikas nei tos, už kurias jis buvo galutinai nuteistas, todėl šie duomenys gali būti laikomi tinkamais ir aktualiais atsižvelgiant į tikslus, kuriais jie tvarkomi²⁶³. Duomenų kiekio mažinimo principas turi būti griežtai kontroliuojamas, tai reiškia, jog teisėsaugos institucijose turi būti registruojami tie DNR duomenys, kurie neatskleidžia informacijos apie asmens etninę kilmę ar sveikatos būklę²⁶⁴.

Duomenų kiekio mažinimo įgyvendinimas gali pasireikšti ir per duomenų kokybės patikrinimą, nes teisėsaugos institucijos turi imtis visų priemonių siekiant, jog netikslūs, neišsamūs ar pasenę duomenys nebūtų persiunčiami²⁶⁵. Šis reikalavimas – tiesioginė nuoroda į duomenų tikslumo principą. Jeigu pasenę duomenys vis dėlto persiunčiami, duomenų gavėjas privalo apie tai būti informuotas dėl duomenų ištaisymo ar ištrynimo²⁶⁶. Subjekto teisė reikalauti ištaisyti, ištrinti asmens

²⁶¹ Ažubalytė ir kt., *supra note*, 188: 81, 105–106

²⁶² „2025 m. vasario 27 d. Generalinio advokato Jean Richard De La Tour išvada Europos Sąjungos Teisingumo Teismo byloje Nr. C–57/23“, EUR-Lex, žiūrėta 2026 m. balandžio 6 d., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:62023CC0057>.

²⁶³ Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas byloje Nr. C–118/22“, *supra note*, 255.

²⁶⁴ Thomas Wahl, „ECJ: Indiscriminate Collection and Unlimited Storage of Biometric and Genetic Data Permissible“, Eucrim, 2026 m. vasario 18 d., <https://eucrim.eu/news/ecj-indiscriminate-collection-and-unlimited-storage-of-biometric-and-genetic-data-permissible/>.

²⁶⁵ „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2016/680“, *supra note*, 10 (7 straipsnis).

²⁶⁶ *Ibid.*

duomenis ar apriboti jų tvarkymą²⁶⁷ gali būti suprantama kaip viena iš duomenų kiekio mažinimo principo dalių, nes subjektui suteikiant tokią teisę, siekiama užtikrinti renkamų duomenų tikslumą bei adekvatumą. Galimi šių situacijų pavyzdžiai: teismų sistemoje LITEKO pakeičiami registro duomenys dėl nukentėjusiojo pasikeitusios gyvenamosios vietos ir ištrinami buvusios gyvenamosios vietos duomenys, nes šie duomenys teismo darbuotojui tampa nebeaktualūs, kitas galimas pavyzdys – prokuratūra persiunčia Valstybės sienos apsaugos tarnybai duomenis apie tai, kad įtariamajam paskirtas rašytinis pasižadėjimas neišvykti, nors asmens atžvilgiu ikiteisminis tyrimas nutraukiamas, tokiu atveju, prokuratūra informuoja tarnybą dėl duomenų ištaisymo ar ištrynimo.

Remiantis šio principo logika, baudžiamajame procese neturi būti renkami pertekliniai ir su baudžiamosios bylos turiniu nesusiję duomenys ar įrodymai, šis reikalavimas gali būti siejamas ir su proceso dalyvių apklausų ar įvykio vietos apžiūros metodiniais reikalavimais: turi būti užduodami konkretūs, su tyrimo objektu susiję klausimai, apžiūrimi ir aprašomi daiktai, galintys turėti reikšmės nusikalstamos veikos tyrimui²⁶⁸. Ikiteisminiame tyrime advokatų buvo prašoma pateikti asmens duomenis – informaciją apie teistumą, šeimyninę padėtį, gyvenamosios vietos adresą, kuriuos ikiteisminio tyrimo pareigūnai suvesdavo į informacinės sistemos dalyvių duomenų formą – Generalinė prokuratūra ir Policijos departamentas patvirtino, kad tokie duomenys naudojami be teisinio pagrindo, kaip perteklinė informacija²⁶⁹. *Prokuroras E* patvirtino, jog advokatai jautriai reaguoja į prašymą pateikti gimimo datą, todėl norint nustatyti advokato tapatybę, naudojamas advokato pažymėjimas ar orderis. Be to, prie bylos pridėti dokumentai, kurie neturi tiesioginės sąsajos su inkriminuota nusikalstama veika, teismų praktikoje laikomi pertekliniais, šalinami iš kaltinimo ir gali būti grąžintini asmeniui, kuris juos pateikė²⁷⁰. LVAT konstatavo, jog tarnybinį patikrinimą atliekantis pareigūnas turi tvarkyti tuos duomenis, kurie reikalingi nustatyti tarnybinio nusižengimo sudėtį – tyrėjų gyvenamosios vietos, naudojamų ir disponuojamų transporto priemonių bei nekilnojamojo turto duomenų rinkimas yra perteklinis, pakanka patikrinti tikrinamo automobilio valstybinį numerį²⁷¹, o tinkamas duomenų kiekis pripažįstamas tada, kai duomenys tvarkomi siekiant

²⁶⁷ „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2016/680“, *supra note*, 10 (16 straipsnis).

²⁶⁸ Bučiūnas ir kt., *supra note*, 199: 104, 130.

²⁶⁹ „Ikiteisminio tyrimo pareigūnai nepagrįstai rinko perteklinius advokatų asmens duomenis“, Lietuvos advokatūra, žiūrėta 2026 m. balandžio 20 d., <https://www.advokatura.lt/naujienos/ikiteisminio-tyrimo-pareigunai-nepagristai-rinko-perteklinius-advokatu-asmens-duomenis/>.

²⁷⁰ „2026 m. kovo 26 d. Lietuvos apeliacinio teismo nuosprendis byloje Nr. 1A-58-478/2026“, Liteko, žiūrėta 2026 m. balandžio 20 d., <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=bcb6af2e-146e-4ff2-9538-993e3354c24f>.

²⁷¹ „2011 m. asmens duomenų apsaugos srities teismų sprendimų apibendrinimas“, Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija, žiūrėta 2026 m. balandžio 20 d., <https://vdai.lrv.lt/uploads/vdai/documents/files/apibendrinimasteism%20sprend%202011.pdf>.

teisėto duomenų valdytojo arba trečiojo asmens intereso ir jei subjekto interesai nėra svarbesni, tokiu atveju, asmens duomenų iš registro naudojimas, siekiant užtikrinti žalos atlyginimą, yra proporcinga priemonė siekiamam tikslui²⁷².

Pastebimas perteklinis asmens duomenų kiekis civiliniuose ieškiniuose – nors ieškinio reikalavimuose nėra įtvirtinta, jog civilinis ieškovas turi pateikti asmens kodą dokumento turinyje²⁷³, tačiau praktikoje su tuo dažnai susiduriama. *Teisėjas J* pabrėžė, jog nukentėjusiajam teikiant civilinį ieškinį, remiamasi bendrais civiliniam ieškiniui keliamais reikalavimais pateikti anketinius asmens duomenis, nežinant baudžiamojo proceso specifikos, todėl nukentėjusysis nesuprasdamas šių duomenų svarbos, pats pateikia asmeninę informaciją ir teismui kyla klausimas kaip tokią informaciją nuasmeninti. Tokiu atveju, susiduriama su asmens duomenų apsaugos bei duomenų atskleidimo kolizija, todėl įstatymų leidėjas BPK turėtų įtvirtinti civilinio ieškinio turinį, pavyzdžiui, nurodant, kad pakanka nurodyti nukentėjusiojo gimimo metus, o ne pilną datą ar asmens kodą. Su BPK normų papildymu civiliniam ieškiniui keliamiems reikalavimams sutinka ir *advokatas M*, kuriam praktikoje kyla problemų nenurodant asmens duomenų, nes civilinis ieškinys gali būti paliktas nenagrinėtu dėl teismo rizikos nesusisiekti su atsakovu. Darytina išvada, jog BPK palikta pilkoji zona civilinio ieškinio turinio reikalavimams – aiškiau apibrėžus pateiktinus asmens duomenis, būtų išvengiama asmens duomenų apsaugos ir duomenų atskleidimo priešpriešos.

Duomenų valdytojas baudžiamajame procese duomenų tvarkymo priemonių nustatymo ir tvarkymo metu turi įgyvendinti technines ir organizacines priemones²⁷⁴, todėl turi būti taikoma pritaikytoji arba standartizuotoji duomenų apsauga²⁷⁵. Pritaikytoji duomenų apsauga susijusi su duomenų pseudonimizavimu ir techninėmis, organizacinėmis duomenų apsaugos priemonėmis, o standartizuotoji apima numatytais programiniais nustatymais pagrįstas priemones, kuriomis siekiama užtikrinti duomenų neprieinamumą pašaliniais asmenims be pačio asmens įsikišimo²⁷⁶. Pritaikytoji apsauga orientuota į duomenų valdytojo veiksmus, siekiant apsaugoti duomenis – pažangių techninių sprendimų naudojimas, darbuotojų mokymai, turimų asmens duomenų saugojimas kompiuterizuotu formatu, informacijos apie asmens duomenų saugojimą teikimas, sutartimi numatyta prievolė

²⁷² „2011 m. asmens duomenų apsaugos srities teismų sprendimų apibendrinimas“, *supra note*, 271.

²⁷³ „Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas“, E-TAR, žiūrėta 2026 m. balandžio 21 d., (135 straipsnis), <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.EC588C321777/asr?csrt=1040750797725897194>.

²⁷⁴ „Asmens duomenų, tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatymas“, *supra note*, 99 (18 straipsnis).

²⁷⁵ *Ibid.*

²⁷⁶ Paul De Hert ir Vagelis Papakonstantinou, „The New Police and Criminal Justice Data Protection Directive, A First Analysis“, *New Journal of European Criminal Law* 7, 1 (2016): 17, https://research.tilburguniversity.edu/files/19816258/pdh16_vpdirective_corrected.pdf.

duomenų tvarkytojui įgyvendinti konkrečią duomenų kiekio mažinimo praktiką²⁷⁷. O taikant standartizuotą duomenų apsaugą, naudojamosi programinės arba kompiuterinės įrangos ir jų konfigūracijos pagalba daromas poveikis surinktų asmens duomenų kiekiui, saugojimo laikotarpiui bei prieinamumui²⁷⁸. Taikant pritaikytą arba standartizuotą duomenų apsaugą, duomenų valdytojas turi įvertinti ar duomenų tvarkymas apskritai reikalingas, be to, ar atitinkami tikslai gali būti pasiekti tvarkant mažesnę duomenų, turint mažiau išsamių duomenų ar apskritai jų netvarkant²⁷⁹. Taip pat, jeigu nėra būtina, kad galutinis duomenų rinkinys būtų susijęs su asmeniu, kurio tapatybė nustatyta ar gali būti nustatyta, tačiau tai būtina atliekant pirminį duomenų tvarkymą, duomenų valdytojas ištrina arba nuasmenina asmens duomenis iš karto, kai tapatybės nustatymas nebereikalingas, o jei tolesnis tapatybės nustatymas reikalingas kitiems duomenų tvarkymo veiksams, duomenims turėtų būti suteikti pseudonimai²⁸⁰. Be kita ko, pateikiama ir daugiau pasiūlymų: duomenų srautas turi būti efektyvus, kad nebūtų sukurta daugiau asmens duomenų kopijų, duomenų valdytojas turėtų taikyti atnaujintas ir tinkamas duomenų kiekio mažinimo technologijas²⁸¹ bei taikant duomenų apsaugos priemones kartu, subjektai gaus daugiau naudos²⁸². Šie metodai Lietuvos lygmeniu bus aptariami duomenų saugumo principo kontekste.

Duomenų nuasmeninimas įvardijamas kaip duomenų kiekio mažinimo principo būtinumo reikalavimas²⁸³. Nuasmeninimas – metodas, kuriuo siekiama panaikinti tapatybės atsekimo galimybę, o nuasmeninti duomenys – anoniminė informacija, anksčiau susieta su asmeniu, kurio tapatybė galėjo būti nustatyta, tačiau tokios galimybės nebesuteikianti²⁸⁴. Norint tinkamai nuasmeninti dokumentus, reikalinga naudoti ne tik žmogiškuosius išteklius, tačiau ir technines programas, nes netinkamas nuasmeninimas subjektui gali padaryti neigiamą poveikį²⁸⁵, be to, nuasmeninimo metodai nevysiškai atitinka veiksmingo nuasmeninimo kriterijus, todėl būtina griežta taikomo metodo procedūra derinant kelis metodus tarpusavyje²⁸⁶. Nuasmeninami viešai prieinami teismų sprendimai, paliekant asmens vardo ir pavardės pirmas raides, pavyzdžiui – L. V., o kita asmeninio pobūdžio informacija, kurioje

²⁷⁷ Europos duomenų apsaugos valdyba, „Gairės 4/2019 „Dėl 25 straipsnio: Pritaikytoji ir standartizuotoji duomenų apsauga““, versija 2.0 (2020): 6, https://www.edpb.europa.eu/system/files/2021-04/edpb_guidelines_201904_dataprotection_by_design_and_by_default_v2.0_lt.pdf.

²⁷⁸ *Ibid.*, 11.

²⁷⁹ *Ibid.*, 21.

²⁸⁰ *Ibid.*

²⁸¹ *Ibid.*, 22.

²⁸² *Ibid.*, 6.

²⁸³ Zaleskis, *supra note*, 14: 123.

²⁸⁴ Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija, „Rekomendacija: Nuasmeninimo metodai“, (2015): 2, https://vdai.lrv.lt/uploads/vdai/documents/files/Rekomend_nuasmeninimo_metodai_2015.pdf.

²⁸⁵ *Ibid.*, 9.

²⁸⁶ *Ibid.*

atsispindi pavadinimai, automobilių valstybiniai numeriai, gyvenamosios vietos adresas ir kt. – aprašomi kaip „*duomenys neskelbtini*“. Iš autorės darbo patirties žinoma, kad asmens duomenis nuasmenina teisėjų padėjėjai programinio įskiepio pagalba, vėliau rankiniu būdu patikrinant ar sprendime neliko neskelbtinos informacijos. Prieš publikuojant teismo sprendimą viešai prieinamuose internetiniuose puslapiuose, šis dar kartą patikrinamas teismo darbuotojo, 2024 metais iš 60 000 teismo sprendimų 305 buvo nuasmeninti netinkamai²⁸⁷, tai sudaro tik 0,5% visų nuasmenintų sprendimų, tad galima suprasti, kad teismų sprendimai nuasmeninami itin kruopščiai, saugant privatų asmens gyvenimą. *Teisėjas H* nurodė, jog kartais pasitaiko netinkamo nuasmeninimo, tačiau neviešose bylose prieš publikuojant nuasmenintą sprendimą pasitariama su teisėju ar leidžiama jį publikuoti. Taip pat, pasitaiko situacijų, kai sprendimai nuasmeninami per daug – ištrinamas gynėjo, prokuroro vardas ir pavardė, to nereikėtų daryti, tačiau siekiant teisingos procedūros, reikia žmogaus įsikišimo, periodiško tikrinimo ir aptarimo tarp teismo darbuotojų. *Teisėjas I* šią nuomonę papildė išsakydamas, kad sprendimai nuasmeninami netinkamai tik dėl žmogiškosios klaidos. Darytina išvada, jog nuasmeninant duomenis pašalinami arba pakeičiami požymiai, kurie gali identifikuoti asmenį, tokiu būdu, sumažinama asmens duomenų apimtis ir jų jautrumas, be to, nuasmeninant perteklinę informaciją, išlaikoma duomenų analitinė vertė, kuri vėliau gali būti naudojama visuomenės švietimo, moksliniams arba statistiniams tikslams. Lietuvoje ši procedūra atliekama pakankamai kokybiškai. Kritikuotinas šaukimų atvykti į teismo posėdžius turinys – jame nurodomas gyvenamosios vietos adresas. Įteikus šaukimą, jo popierinė šaknelė grįžta teismui ir yra įsiuvama prie bylos medžiagos. *Teisėjas I* patvirtino, kad tai probleminis klausimas ir perteklinis duomuo baudžiamojoje byloje, tačiau jo darbovietė ėmėsi priemonių šių duomenų mažinimui, nustatant grįžtančios šaknelės formą be gyvenamosios vietos adreso, *teisėjas J* tokią sistemą įgyvendina esant dideliame liudytojų kiekiui nededant šaukimų prie bylos medžiagos, paliekant LITEKO sistemoje žymą, kad asmuo atvyko į posėdį, o *advokatas L* teismo šaukimų byloje buvimą įvardija kaip perteklinius ir prasmės nesuteikiančius dokumentus, ypač daugiatomėse bylose. Vis dėlto, praktika visur nevienoda – ne visos teismų įstaigos koreguoja šaukimo formą paliekant gyvenamosios vietos adresą ar siuvimą prie bylos medžiagos, todėl reikalingas šių dokumentų koregavimas ar vienetų taisyklių nustatymas.

Kokybinio interviu metu paaiškėjo, jog *advokatai M* ir *L* susiduria su problema per daug minimizuojant duomenis ir neleidžiant su jais susipažinti ikiteisminio tyrimo metu proceso dalyviams

²⁸⁷ „Teismo sprendimų nuasmeninimas – ką reikia žinoti?“, *Lietuvos teismai*, žiūrėta 2026 m. balandžio 20 d., <https://www.teismai.lt/lt/naujienos/teismu-sistemos-naujienos/teismo-sprendimu-nuasmeninimas-ka-reikia-zinoti/12927>.

norint susitaikyti arba atlyginti žalą. *Advokatas M* pažymėjo, kad tokiais atvejais dėl asmens duomenų apsaugos ikiteisminio tyrimo metu įtariamajam neleidžiant susipažinti su bylos medžiaga, šis negali tinkamai realizuoti teisės į žalos atlyginimą, todėl būtinas aiškesnis reguliavimas šioje srityje. Siūloma asmens duomenų blanke nurodyti galimą susisieki su nukentėjusiuoju būdą, tokiu atveju, pareigūnas, advokatas ar įtariamasis galėtų susisiekti su nukentėjusiuoju ir aptarti susitaikymo ar žalos atlyginimo detales. *Advokatas L* pamini situacijas, kai nukentėjusysis ir įtariamasis nepažįstami, tokiu atveju neįmanoma susisiekti. Jeigu advokatas ar įtariamasis patys bandys ieškoti nukentėjusiojo, jiems gali būti inkriminuota poveikio verčiant susitaikyti veika.

Vertinant duomenų kiekio mažinimo principo vietą ES ir nacionalinėje teisėje, pasigendama aiškesnio ir apibrėžtesnio principo nagrinėjimo. Be to, principo apibrėžimas kritikuotinas ir dėl to, nes Direktyvoje 2016/680 neįtvirtinti tikslūs duomenų rinkimo reikalavimai, todėl paliekamos aklosios zonos didelių duomenų kiekio rinkimo praktikoje informacinėse sistemose, tokiu atveju, sunku atskirti ar informacija renkama individualiems poreikiams, technologinei savikontrolei ar dėl baudžiamojo persekiojimo²⁸⁸. Tačiau saugant tik svarbiausius, itin minimizuotus duomenis, kyla rizika, jog baudžiamosiose bylose bus pašalinti išteisinantys įrodymai arba informacija, kuri svarbi teisėsaugos subjektams renkant įrodymus kitų nusikalstamų veikų tyrimui. Iš pateiktos informacijos darytina išvada, jog duomenų kiekio minimizavimo principas baudžiamajame procese praktiškai įgyvendinamas atskiriant skirtingų kategorijų pagal procesinį statusą asmens duomenis, naudojant tuos pačius įrodymus keliose baudžiamosiose bylose, tikrinant duomenų tikslumą, pakartotinį naudojamumą ir aktualumą, duomenų subjektui suteikiant teisę reikalauti pasenusius ar netinkamus duomenis ištaisyti ir ištrinti, taikant pritaikytąsias bei standartizuotas duomenų apsaugos priemones, atliekant teisingą duomenų nuasmeninimo procedūrą, baudžiamojoje byloje renkant tik su nusikalstama veika susijusius įrodymus ir tik tuos, kurie būtini tikslo ar užduočių įgyvendinimui. Vis dėlto, pasigendama tikslesnio šio principo reguliavimo ir normų, ypač civilinio ieškinio turinio įtvirtinimo BPK, nes principo taikymo ribos iki šiol nėra aiškios, remiamasi bendrais baudžiamojo proceso nuostatais, kurie gali būti susiję su nepertekliniu duomenų baudžiamojoje byloje kiekiu, taip pat, atsižvelgus į nevienodą teismo šaukimų formavimą, siūloma koreguoti jų turinį bei nustatyti ar jų naudojimas baudžiamosios bylos medžiagoje nėra perteklinis. Be to, būtinas įstatymų leidėjo patikslinimas dėl asmens duomenų apsaugos ikiteisminio tyrimo metu, nes nesuteikiant galimybės

²⁸⁸ Rosa Maria Vadalà, „Data scraping in criminal law: the possible contribution in preserving the value of data analytics in the modern age“, *Rivista di Scienze Giuridiche, Scienze Cognitive ed Intelligenza Artificiale* 6, 2 (2023): 71, <https://i-lex.unibo.it/article/view/18876/17436>.

susisiekti su asmeniu, apribojama galimybė proceso dalyviams susitaikyti ar atlyginti nusikalstama veika padarytą žalą.

2.5. Duomenų tikslumo principo ypatumai baudžiamajame procese

Vertinant duomenų tikslumo principo taikymą baudžiamajame procese, derėtų išsiaiškinti tikslų duomenų turinį. Ši terminologija tiesiogiai neapibrėžta įstatymų, todėl gali likti vietos interpretacijai. Duomenų tikslumas buvo nagrinėjamas rūpestingumo turinyje, nes kuo jautresni duomenys renkami, tuo didesnis dėmesys turi būti skiriamas duomenų šaltinio patikimumui²⁸⁹. Duomenų tikslumas baudžiamajame procese gali būti sietinas su įrodymų rinkimo specifika, nes ikiteisminio tyrimo metu policijai renkant duomenis nusikalstamos veikos tyrimo tikslais, tikslūs įrodymai padeda sėkmingam veikos ištyrimui. Siekiant užtikrinti konstitucinę asmens teisę į privatumą, neturi būti renkama perteklinė ir su nusikalstama veika nesusijusi informacija²⁹⁰, priešingai – duomenys turi būti vertingi baudžiamosios bylos nagrinėjimui. Panašu, jog šio principo turinys glaudžiai susijęs su duomenų kiekio mažinimo principu. Remiantis BPK nuostatomis, įrodymams keliami gavimo įstatymuose numatyta tvarka, teisėtumo ir pritaikymo nuosprendyje reikalavimai²⁹¹. Įrodymų rinkimas pripažįstamas teisėtu tada, kai gaunant duomenis laikomasi Konstitucijos, BPK ir kitų teisės aktų normų, nevaržant asmens teisių²⁹². Asmens duomenys sietini ne su daiktiniais, o su dokumentiniais įrodymais (nebent tokie dokumentai pagal BPK²⁹³ priskirtini daiktų kategorijai)²⁹⁴ – protokoluose užfiksuota informacija, kurioje minimi duomenys gali tiesiogiai ar netiesiogiai atskleisti asmens tapatybę, įvairūs dokumentai, kuriuose figūruoja banko sąskaitos duomenys, darbuotojų vardai ir pavardės, gyvenamosios vietos adresas ir kt., fizinių asmenų raštai, pareiškimai, skundai su kontaktine asmens informacija ir kitais duomenimis. Nagrinėjant šią sąsają, manytina, kad įrodymų rinkimui ir leistinumui keliami reikalavimai turi būti taikomi ir ikiteisminio tyrimo metu renkamiems asmens duomenims, nes jų rinkimas tiesiogiai prisideda prie nusikalstamos veikos išaiškinimo – neišsamiai ištirti įrodymai gali lemti neteisingą teismo sprendimą²⁹⁵. Kratos metu iš sandėlio paimitus daiktus perduodant tyrimui ir supakuojant netinkamai, įrodymai gali užsiteršti, tokiu atveju, gauti

²⁸⁹ Petraitytė, *supra note*, 3: 119.

²⁹⁰ Ažubalytė ir kt., *supra note*, 188: 81.

²⁹¹ „Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas“, *supra note*, 16 (301 straipsnis).

²⁹² Ažubalytė ir kt., *op. cit.*, 87–88.

²⁹³ „Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas“, *op. cit.* (91 straipsnis).

²⁹⁴ Petras Ancelis, *Baudžiamojo proceso ikiteisminis etapas* (Vilnius: UAB „Saulė“, 2007), 154.

²⁹⁵ „2025 m. kovo 18 d. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis byloje Nr. 2K-46-387/2025“, LAT, žiūrėta 2026 m. balandžio 21 d., <https://www.lat.lt/lt/doclib/w8nmgxgqgszjrlxnczuk5229kgx3dp3n>.

tyrimo duomenys nepripažįstami įrodymais, nes nėra patikimi ir tikslūs²⁹⁶. Atliekant apklausą, garso ir vaizdo įrašo naudojimas užtikrina parodymų tikslumą ir išsamumą, nes fiksuojami kiti su asmeniu susiję duomenys – kalbėsena, eisena ir kt.²⁹⁷. Prieš pradedant ikiteisminį tyrimą ir siekiant patikslinti nusikalstamos veikos faktines aplinkybes, galima patikslinimo procedūra²⁹⁸, tokiu būdu siekiama išvengti netikslių duomenų baudžiamajame byloje naudojimo. Iš pateiktos informacijos galima sukurti tikslų asmens duomenų baudžiamajame procese formuluotę – tai duomenys, apibrėžiantys objektyvią tikrovę ir patikimą informaciją, gautą teisėtais būdais, naudojant tikslus duomenis, kuriais baudžiamajame procese išvengiama neteisingo nusikalstamos veikos išnagrinėjimo rizikos.

Policijos įstaigos susiduria su praktine nevienkartinė nepilnamečių apklausos problema, nes dėl nepilnamečių baudžiamojo proceso specifikos, galimas nusikalstamos veikos aplinkybių supainiojimas ir gali kilti abejonių dėl parodymų patikimumo bei tikslumo²⁹⁹. Pažymėtina, jog atliktame kokybiniame interviu policijos pareigūnai nurodė šią problemą kaip vieną iš siūlytinų keisti procesų. Jeigu įtariama, kad nepilnametis nukentėjo nuo nusikalstamos veikos, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prieš nukentėjusiojo apklausą atlieka situacijos vertinimą, kurio metu vertinama vaiko socialinė ir psichologinė būseną. *Pareigūnas A* nurodė, jog šio vertinimo metu klausiama ir informacijos, susijusios su nusikalstama veika, pavyzdžiui, seksualinio pobūdžio veikoje aiškinamasi ar vaikas buvo liečiamas, kaip liečiamas ir kt., surinkta informacija pasiekia pareigūną pradėjus ikiteisminį tyrimą ir sugadina pirminius parodymus, neleidžiant įgyvendinti netikėtumo taktikos, šiuo klausimu jo darbovietėje buvo diskutuojama ne kartą su atitinkamomis institucijomis. *Pareigūnas B* pritardamas papildė, kad nukentėjusysis apklausiamas vieną kartą ikiteisminio tyrimo teisėjo, tačiau prieš tai atlikus situacijos vertinimą, parodymai gali kisti atsižvelgiant į vaiko socialinę raidą, tokiu būdu, daromas neigiamas poveikis vaiko psichologinei sveikatai bei didesne apimtimi atskleidžiami asmens duomenys, todėl reikalingas tarpinstitucinis bendradarbiavimas. *Pareigūnas C* problemos nepastebi, nes atliekant situacijos vertinimą, nepilnametis apklausiamas greičiau, o vėliau apklausiant jį ikiteisminio tyrimo tikslais, galimas faktų pamiršimas. Suprantama, jog tam tikrose policijos įstaigose ši problema buvo nagrinėjama ne kartą, todėl jurisprudencijoje reikalingas išaiškinimas ar vaiko situacijos vertinimas nepakenkia duomenų tikslumui ir atskleidimui.

²⁹⁶ „2022 m. gruodžio 22 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis byloje Nr. 2K-257-697/2022“, LAT, žiūrėta 2026 m. balandžio 21 d., <https://www.lat.lt/lt/doclib/ku8an3lwpnzmrtafahr8cjsbz36axmnv>.

²⁹⁷ Bučiūnas ir kt., *supra note*, 199: 125.

²⁹⁸ „Generalinio prokuroro rekomendacijos dėl ikiteisminio tyrimo pradžios ir jos registravimo tvarkos“, E-TAR, žiūrėta 2026 m. balandžio 22 d., (3.5 punktas), <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2E44056387C9/SLghmxcnXW?csrt=7417999540312158790>.

²⁹⁹ Bučiūnas ir kt., *op. cit.*, 115.

Duomenų tikslumo tapatumas kokybei pabrėžiamas Direktyvoje 2016/680, nes teisėsaugos institucijos įpareigojamos tikrinti duomenų kokybę prieš jų persiuntimą kitiems subjektams ar institucijoms, taip užtikrinamas netikslų, pasenusių ar neišsamių duomenų nepasiekiamumas ir / ar nepanaudojimas. Persiunčiami asmens duomenys turi būti įvertinti pagal jų tikslumą, išsamumą, patikimumo laipsnį ir naujumą³⁰⁰. Be to, siekiant pagerinti duomenų paieškos kokybę ir keitimosi duomenimis policijos bendradarbiavimo srityje procedūrą, priimtas reglamentas, kuriame įtvirtintos nuostatos biometrinių duomenų paieškos ir informacinių sistemų kontekste³⁰¹. Teisėsaugos institucijoms atliekant tarptautinį bendradarbiavimą, valstybės narės ir Europolas gavę netikslus duomenis ar informaciją, kuri neturėjo būti pateikta, apie tai turi pranešti duomenis gavusiai valstybei narei arba Europolui ir šie duomenys turi būti sunaikinti nedelsiant³⁰².

Duomenų tikslumo principo taikymas didžiaja dalimi susijęs su duomenų tvarkymo pobūdžiu ir tikslu. Pateikiamas pavyzdys kai vykstant teismo procesui pareiškimai, kuriuose yra asmens duomenų (*aut. pastaba* pavyzdžiui, civilinis ieškinys), yra pagrįsti subjektyviu fizinių asmenų suvokimu ir jų neįmanoma patikrinti, todėl tikslumo reikalavimas turi būti siejamas su konkretaus pareiškimo faktu, o ne su pareiškimo tikslumu³⁰³. Nagrinėjamas principas įgyvendinamas duomenų subjektui suteikiant teisę reikalauti, jog su juo susiję netikslūs duomenys būtų ištaisyti ar ištrinti, jei tokių duomenų tvarkymas pažeidžia Direktyvą 2016/680, ši teisė neturėtų daryti poveikio proceso dalyvių, ypač liudytojų, parodymų turiniui³⁰⁴ ikiteisminiame procese. ESTT pabrėžė, jog netikslų duomenų ištrynimasis galimas tuo atveju, kai disponavimas duomenimis nebegali būti pateisinamas nusikalstamos veikos prevencijos tikslais³⁰⁵. Be to, duomenų subjektui turi būti suteikiama teisė apriboti duomenų tvarkymą, kai ginčijamas duomenų tikslumas, o tikslumo ar netikslumo patvirtinti neįmanoma arba kai duomenys išsaugotini kaip įrodymai³⁰⁶. Vietoje to, kad asmens duomenys būtų ištrinti, turėtų būti taikomas duomenų tvarkymo apribojimas, jeigu yra priežasčių manyti, kad ištrynimasis gali daryti poveikį subjekto interesams. Apribotų duomenų tvarkymas turi būti atliekamas tik tuo tikslu, dėl kurio duomenys nebuvo ištrinti, pavyzdžiui: perkelti duomenis į kitą duomenų

³⁰⁰ „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/680“, *supra note*, 10 (7 straipsnis).

³⁰¹ „2024 m. kovo 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/982 „Dėl automatinės duomenų paieškos ir keitimosi duomenimis policijos bendradarbiavimo srityje, kuriuo iš dalies keičiami Tarybos sprendimai 2008/615/TVR ir 2008/616/TVR ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (ES) 2018/1726, (ES) 2019/817 ir (ES) 2019/818 (reglamentas „Priumas II“)“, EUR-Lex, (36 konstatuojamoji dalis), žiūrėta 2026 m. balandžio 11 d., https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202400982&qid=1775908736566.

³⁰² *Ibid.* (38 konstatuojamoji dalis).

³⁰³ „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/680“, *op. cit.* (30 konstatuojamoji dalis).

³⁰⁴ *Ibid.*, (47 konstatuojamoji dalis).

³⁰⁵ „Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas byloje Nr. C-118/22“, *supra note*, 255.

³⁰⁶ „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/680“, *op. cit.*, (47 konstatuojamoji dalis).

tvarkymo sistemą archyvavimo tikslais³⁰⁷. Nesant duomenų subjekto tiesioginės prieigos prie asmens duomenų, subjektas per duomenų priežiūros instituciją turi teisę reikalauti, jog netikslūs duomenys būtų ištaisyti, o neteisėtai tvarkomi – ištrinti³⁰⁸, tapachios nuostatos itvirtintos ir Asmens duomenų tvarkomų policijos istaigose taisyklėse³⁰⁹, tačiau, tokiu atveju, Policijos departamentas ar policijos istaiga gali duomenų subjekto paprašyti pateikti duomenų netikslumą patvirtinančius įrodymus, o jeigu duomenų saugojimas netikslingas – duomenys turi būti sunaikinami taip, kad jų turinys taptų nebeatkuriamas. Tapachios taisyklės galioja prokuratūroje, teismų sistemoje ir advokatūroje.

Policijos istaigose renkamų duomenų tikslumas ir pagrįstumas kritikuotini mokslininkų, nes remiantis atliktais tyrimais, matomi duomenų klasifikavimo netikslumai ir kitos esminės klaidos, kurios sukelia problemų baudžiamajam procesui, pavyzdžiui – netvarkingi ir nepilnai pateikti įrašai, dėl kurių nutraukiamas ikiteisminis procesas (ypač dingusių asmenų bylose), tai gali būti dėl teisės saugos pareigūnų nusivylimo biurokratizmu renkant duomenis ar duomenų rinkimo prievole³¹⁰. Teisės saugos institucijos turi taikyti struktūrizuotą duomenų valdymo sistemą siekiant pagerinti valdomų duomenų kokybę ir patikimumą, tam reikalingos koordinuotos pastangos institucijos administracinėje ir informacinių technologijų srityje (darbuotojų mokymai, informacinių sistemų tobulinimas)³¹¹. Atsižvelgiant į problematiką, siūlomas vienodas reglamentavimas ir labiau struktūrizuotas arba standartizuotas dingusių asmenų bylų klasifikavimo metodas, kuris gali pagerinti renkamų duomenų kokybę, išsamesnius duomenis būsima analizei ir veiksmingesnę informaciją policijos prevencijos programoms bei strategijoms, skirtoms sumažinti pakartotinių ir nuolatinių dingusių asmenų skaičių³¹². Moksliniuose šaltiniuose bei įstatymuose pasigendamas netikslų duomenų apibrėžimas arba tikslumo peržengimo ribos, su šia nuomone sutinka ir kiti autoriai³¹³. Iš pažiūros gali atrodyti, jog tikslumo principas turėtų būti suprantamas savaime, tačiau ir šio principo turinyje palikta vietos galimai interpretacijai. Visgi, siekiant duomenų tikslumo baudžiamajame procese, tikslingiausia remtis tikslų, išsamių, teisėtų ir kokybiškų įrodymų rinkimo metodais, o kylant abejonėms – prieš pradėdant ikiteisminį tyrimą rekomenduojama atlikti patikslinimo veiksmus. Principas įgyvendinamas duomenų subjektui suteikiant teisę reikalauti ištaisyti ar ištrinti su juo

³⁰⁷ „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/680“, *supra note*, 10 (47 konstatuojamoji dalis).

³⁰⁸ „2023 m. birželio 15 d. Generalinės advokatės Laila Medina išvada byloje Nr. C–333/22“, EUR-Lex, žiūrėta 2026 m. balandžio 11 d., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:62022CC0333>.

³⁰⁹ „Asmens duomenų tvarkymo policijos istaigose taisyklės“, *supra note*, 165 (41.4, 70, 43 punktai)

³¹⁰ Lorna Ferguson ir Wendy Picknell, „Repeat or chronic?: examining police data accuracy across the „history“ classifications of missing person cases“, *Policing and Society* 32, 5 (2022): 680, https://heinonline-org.skaitykla.mruni.eu/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/pgsty32&id=680&men_tab=srchresults.

³¹¹ Leese, *supra note*, 142: 9.

³¹² Ferguson ir Picknell, *op. cit.*, 689–691.

³¹³ Chen, *supra note*, 137: 36, Zaleskis, *supra note*, 14: 124.

susijusius netikslius asmens duomenis arba apriboti jų tvarkymą, duomenų valdytojui periodiškai peržiūrint duomenų aktualumą bei nustatant duomenų sunaikinimo terminus. Taip pat, šio principo mechanizmas įgyvendinamas naudojantis patikimomis ir saugiomis informacinėmis sistemomis bei laikantis ES ir nacionalinių įstatymų. Baudžiamojoje byloje renkant netikslius įrodymus, gali nukentėti ne tik ikiteisminio tyrimo kokybė, tačiau ir duomenų subjekto interesai, todėl teisėsaugos institucijoms reikalingos aiškesnės šio principo reguliavimo normos. Praktiniame lygmenyje išskiriamas probleminis aspektas apklausiant nepilnametį nukentėjusįjį, kai prieš apklausą atliekamas vaiko situacijos vertinimas: ši problematika nagrinėta instituciniu lygmeniu, tačiau sprendimo būdų nebuvo rasta.

2.6. Duomenų saugojimo trukmės apribojimo principo nuostatos

Direktyvoje 2016/680 nustatytas įpareigojimas priimti nacionalinius teisės aktus, kuriuose būtų apibrėžti tikslūs duomenų saugojimo terminai, skirstant duomenis pagal tam tikras rūšis, pavyzdžiui – nukentėjusiųjų ir liudytojų duomenys dažniausiai naudojami ikiteisminio tyrimo ir teismo nagrinėjimo metu, o asmenų, padariusių nusikalstamą veiką, duomenys reikalingi ir dėl bausmės įvykdymo, todėl suprantama, jog duomenys bus aktualūs ilgesnį laikotarpį nei nukentėjusiųjų ar liudytojų. Geroji šio raginimo patirtis – Vokietijoje, kur asmens duomenų saugojimo trukmė skirstoma pagal proceso dalyvių amžių – suaugusiųjų duomenys saugomi 10 metų, o nepilnamečių – 5 metus³¹⁴. Duomenis pagal jų saugojimo trukmę galima skirstyti ir pagal nusikalstamų veikų rūšį – Nyderlanduose padarius nusikaltimą, už kurį gresia maksimali laisvės atėmimo bausmė, duomenys saugojami 30 metų, jei bausmė trumpesnė nei 6 metai – duomenys saugojami 20 metų, policijoje šie terminai taip pat diferencijuojami: duomenys saugojami ne ilgiau nei metus, su galimybe atsižvelgiant į nusikaltimo pobūdį ir sunkumą pratęsti saugojimo laikotarpį iki 5 metų³¹⁵, o Suomijoje saugojimo laikotarpis skirstomas pagal duomenų aktualumą³¹⁶. Lietuvos policijoje saugojamų duomenų terminas skiriasi pagal kiekvieno naudojamo registro nuostatus, pavyzdžiui, Policijos registruojamų įvykių registre nustatyti duomenų saugojimo terminai pagal užregistruotos nusikalstamos veikos sunkumą – 5 metai dėl neatsargaus, nesunkaus apysunkio nusikaltimo, 10 metų dėl sunkaus ar labai sunkaus nusikaltimo, 1 metai jei ikiteisminis tyrimas nebuvo pradėtas, vėliau duomenys perduodami saugoti į duomenų bazės archyvą ir automatiškai sunaikinami

³¹⁴ Leiser ir Custers, *supra note*, 146: 159.

³¹⁵ *Ibid.*, 159–160.

³¹⁶ *Ibid.*, 156.

po 15 metų nuo perdavimo į archyvą momento³¹⁷. DNR duomenys perduodami į archyvą kai įsigalioja sprendimas nutraukti ikiteisminį tyrimą ar baudžiamąjį procesą, kai išnyksta teistumas ir nutraukta asmens tapatybės nustatymo byla, 10 metų po duomenų gavimo iš užsienio valstybės, o archyve saugomi 75 metus, nustatant trumpesnę terminą nežinomų bejėgių asmenų DNR duomenims³¹⁸. Tuo tarpu, Ieškomų asmenų, neatpažintų lavonų ir nežinomų bejėgių asmenų žinybinio registro archyvo duomenys saugomi 5 metus nutraukus asmens paiešką ar atpažinus lavoną, 3 metus nutraukus priverčiamosios medicinos priemonės taikymą, 15 metų neatpažinus lavono ir pasibaigus šiam laikotarpiui sunaikinami³¹⁹. Prokuratūroje dokumentai, kuriuose yra asmens duomenų, saugojami ne ilgiau nei to reikalauja duomenų tvarkymo tikslai pagal Duomenų saugojimo terminų rodyklę – ilgiausiai saugomos gali būti nutrauktos ikiteisminio tyrimo bylos – 25 metus, o Valstybės archyvo sprendimu ir nuolat³²⁰. *Prokuroras E* nurodė, kad siekiant protingų terminų, bandoma sekti teismų sistemos praktika, taip pat, stengiamasi išlaikyti kuo ilgesnį terminą dėl to, nes žmogiškiesiems ištekliams nepakanka trumpesnio termino didelių apimčių duomenų naikinimui. *Prokuroras G* saugojimo terminus apibūdino kaip racionalius ir neprobleminius. Teismų sistemoje baudžiamųjų bylų saugojimo laikotarpis skirstomas pagal teisingumą, nusikaltimo pobūdį, proceso rūšį ir dokumentų pobūdį, o bylos, susijusios su nusikaltimais žmoniškumui, karo ir teroristiniais nusikaltimais, su nužudymu atliekant laisvės atėmimo bausmę iki gyvos galvos, vaiko pagrobimu ar pirkimu bei procesiniai teismo sprendimai – neturi saugojimo termino³²¹. *Teisėjas I* pasisakė, jog sprendžiant ar duomenų saugojimo laikotarpis proporcingas, reikalingas tyrimas dėl saugojimo išlaidų, kadangi egzistuoja didelis duomenų kiekis, 20 metų saugojimo terminas – per didelis. Bylas saugant archyvuose, atliekamas pasibaigusį saugojimo terminų bylų vertės ekspertizė, kurios metu sprendžiamas išliekamosios bylos vertės klausimas³²². *Advokatas K* pateikė diskusinę nuomonę – ar

³¹⁷ „Policijos registruojamų įvykių registras (PRIR)“, Lietuvos policija, žiūrėta 2026 m. balandžio 22 d., <https://policija.lrv.lt/public/canonical/1736944373/10311/Policijos%20registruojamu%CC%A8%20i%CC%A8vykiu%C%A8%20registras.pdf>.

³¹⁸ „DNR duomenų registras“, Lietuvos policija, žiūrėta 2026 m. balandžio 22 d., <https://policija.lrv.lt/public/canonical/1736944208/10305/DNR%20duomenu%CC%A8%20registras.pdf>.

³¹⁹ „Ieškomų asmenų, neatpažintų lavonų ir nežinomų bejėgių asmenų žinybinio registro nuostatai“, E–TAR, žiūrėta 2026 m. balandžio 22 d., (33–35 punktai), <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ce77c810001111e78034be159a964f47/asr?csrt=2937240154373551297>.

³²⁰ „Lietuvos Respublikos prokuratūros kompetencijos srityje susidarančių dokumentų saugojimo terminų rodyklė“, E–TAR, žiūrėta 2026 m. balandžio 22 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/5101090034a511e78397ae072f58c508>.

³²¹ „Lietuvos Respublikos teismų procesinių dokumentų saugojimo terminų rodyklė“, E–TAR, žiūrėta 2026 m. balandžio 22 d., <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ddc3a9919ad311f0a8bbd1e98310677d>.

³²² „Nutrauktų baudžiamųjų bylų ir ikiteisminio tyrimo bylų, kuriose ikiteisminis tyrimas nutrauktas, saugojimo, naudojimo ir naikinimo instrukcija“, E–TAR, žiūrėta 2026 m. balandžio 22 d., (29–39 punktai), <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.70C01E51DDFA/asr?csrt=1914946103239917556>.

apskritai reikalingas duomenų naikinimas, jei duomenys susiję su objektyvia tiesa. Pasitaiko situacijų, kai reikalinga testinių santykių informacija iš kitos bylos, kuri sunaikinta ir nebelieka kito būdo gauti tokios informacijos, kuri gali turėti įrodomąją reikšmę, tačiau vis tik, būtina atsižvelgti į saugojimo išlaidas. *Prokuroras E* siūlo pasibaigus ikiteisminiam tyrimui, duomenis, kurie nebuvo panaudoti veikos tyrimui, sunaikinti ar nuasmeninti iš karto, o *teisėsaugos institucijos duomenų apsaugos pareigūnas O* laikosi nuomonės, kad nustatyti saugojimo terminai yra tinkami, adekvatūs ir proporcingi, nes užtikrina teisėtą duomenų tvarkymą ir institucijos funkcijų vykdymą, tuo pačiu gerbiant asmens teisę į asmens duomenų apsaugą ir privatų gyvenimą.

ESTT ir EŽTT konstatavo, jog pirštų antspaudų, ląstelių mėginių ir DNR charakteristikų saugojimas neribotam laikui yra neproporcingas ir nereikalingas demokratinėje visuomenėje, ypač atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjų atžvilgiu baudžiamasis procesas nutraukiamas³²³. Kita vertus, nors neterminuotas įtariamųjų biometrinių bei genetinių duomenų saugojimas neleistas, tačiau nacionaliniai teisės aktai, kuriuose nenumatyta saugojimo trukmė – nedraudžiami, jei juose nustatoma būtinybė reguliariai peržiūrėti šių duomenų tinkamumą³²⁴. Siekiant kovoti su sunkiais nusikaltimais, nedraudžiamos teisėkūros priemonės, kuriose numatomas tikslinis srauto ir vietos nustatymo duomenų saugojimas, kuris ribojamas atsižvelgiant į duomenų subjektų kategorijas arba geografinius kriterijus laikotarpiu, neviršijančiu to, kas griežtai būtina, tačiau kurį galima pratęsti, o kovos su bendro pobūdžio nusikalstamomis veikomis tikslas nepateisina neriboto duomenų saugojimo³²⁵. Iš pateiktos teismų praktikos matyti, jog asmens duomenys turi būti saugomi juos diferencijuojant, nustatant saugojimo laikotarpį arba nustatant periodinę duomenų peržiūrą dėl duomenų tinkamumo ir aktualumo.

Duomenų saugojimo trukmės ribojimo principas veikia kaip asmens teisės būti pamirštam saugiklis, suformuota EŽTT ir ESTT praktika šiuo klausimu buvo nagrinėjama teorinėje darbo dalyje teisės į privatumą ir teisės į asmens duomenų apsaugą panašumų kontekste. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pirmininkė Danguolė Bublienė, remdamasi teismų praktika, pasisakė, jog nors asmuo turi teisę būti pamirštam ir teisę į informacijos iš žiniasklaidos pašalinimą, tačiau vien tos aplinkybės, kad nuteistam valstybės tarnautojui išnyko teistumas, nepakanka įrodyti, kad jo teisė į privatų gyvenimą svarbesnė nei visuomenės teisė žinoti. Atsižvelgiant į tai, kad tokiose situacijose susiduria asmens teisė į privatų gyvenimą, žiniasklaidos pareiga informuoti visuomenę bei saviraiškos laisvė, ieškoma

³²³ „Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje S. ir Marper prieš Jungtinę Karalystę“, *supra note*, 22.

³²⁴ „Generalinio advokato Jean Richard De La Tour išvada“, *supra note*, 262.

³²⁵ „2022 m. balandžio 5 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas byloje Nr. C–140/20“, EUR–Lex, žiūrėta 2026 m. balandžio 12 d., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:62020CJ0140>.

pusiausvyros tarp visuomenės ir privačių asmens interesų³²⁶. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas taip pat yra pažymėjęs, kad nors duomenų apsauga turi esminę reikšmę asmens galimybei naudotis teise į privataus gyvenimo gerbimą, skaitmeniniai archyvai atlieka itin svarbų vaidmenį demokratinėje visuomenėje ir į jų vientisumą privaloma atsižvelgti nagrinėjant bet kokią prašymą pasinaudoti teise būti pamirštam³²⁷. Teisė būti pamirštam, duomenų saugojimo trukmės mažinimo principas ir baudžiamasis procesas gali būti siejamas su teistumo išnykimu Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) normose įtvirtintais pagrindais ir terminais. Teistumas baudžiamosios teisės požiūriu gali pasibaigti ar būti panaikintas, bet pats nuteisimo faktas niekaip negali būti panaikintas ir visada lieka asmens gyvenimo faktas ir biografijos dalimi³²⁸. Nors asmens duomenų saugojimo trukmės apribojimo principas siekia užtikrinti, jog informacija apie praeityje padarytas asmens nusikalstamas veikas teisėsaugos institucijose nebūtų saugojama nuolat ir pasibaigus tam tikriems terminams būtų sunaikinama, tačiau gali kilti interesų konfliktas dėl proporcingo duomenų saugojimo laiko, kad asmuo galėtų įgyvendinti teisę būti pamirštam, tuo pačiu neapribojant teisėsaugos institucijų galimybių efektyviai tirti pakartotines nusikalstamas veikas. *Teisėjas H* nurodo, kad teistumo duomenys, net ir pasibaigus senaties terminui, svarbus rodiklis charakterizuojant kaltinamąjį, pavyzdžiui – kaltinamasis prieš tai buvo teistas, išnykus teistumui asmuo išvyko iš šalies, kur dar kartą buvo teisiamas, tačiau Lietuvoje šie duomenys neregistruojami. Vėliau paaiškėja, jog asmens atžvilgiu nutrauktas ikiteisminis tyrimas susitaikius, vienoje baudžiamojoje byloje asmuo išteisintas ir visos veikos susijusios su smurtu artimoje aplinkoje, tokiu atveju, teistumo duomenys, net ir išnykus teistumui, leidžia daryti prielaidą, kad asmuo linkęs smurtauti ir nepakeitė savo gyvenimo būdo. Platesnis žinojimas apie asmens teistumus ir baustumus formuoja pakankamą teismo vidinį įsitikinimą bausmės skyrimui ir kaltės klausimo sprendimui. *Advokatas L* kvestionuoja teistumo fakto klausimo pateikimą įtariamajam prieš pradedant apklausą, jo nuomone, tai perteklinis veiksmas, nes šią informaciją ikiteisminio tyrimo subjektai gali patikrinti registruose, be to, kaip pasisakė *teisėjas H*, įtariamieji ar kaltinamieji dažniausiai nenoriai dalinasi šia informacija.

Matyti, jog duomenų saugojimo trukmės ribojimo principas glaudžiai susijęs su duomenų kiekio mažinimo principu – įgyvendinant duomenų minimizavimo principą, vienas iš įstatymų leidėjo

³²⁶ Radijo byla, *supra note*, 11.

³²⁷ Tautvilė Merkevičiūtė, „Žmogaus teisių apsaugos ekspertė: apie teisių užtikrinimą, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką, geruosius ir tobulintinus pavyzdžius“, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, žiūrėta 2026 m. balandžio 23 d., <https://www.lat.lt/zmogaus-teisiu-apsaugos-eksperte-apie-teisiu-uztikrinima-lietuvos-auksciausiojo-teismo-praktika-geruosius-ir-tobulintinus-pavyzdzius/2320>.

³²⁸ „2020 m. rugsėjo 25 d. Klaipėdos apylinkės teismo nutartis byloje Nr. T-265-963/2020“, E–Teismai, žiūrėta 2026 m. balandžio 26 d., <https://eteismai.lt/byla/231366423525596/T-265-963/2020>.

reikalavimų – įvairiomis priemonėmis atliekant kokybinius patikrinimus ir periodinę peržiūrą mažinti netikslių ar pasenusių duomenų kiekį, o duomenų saugojimo trukmės principo turinys apima tvarkymo tikslams nebereikalingų duomenų sunaikinimą, be to, tiek mažinant nebeaktualių tyrimui duomenų kiekį, tiek stengiantis riboti saugomų duomenų trukmę, siūloma duomenis anonimizuoti – nuasmeninti.

Duomenų saugojimo trukmės apribojimo principo taikymo teisėsaugos institucijose sritis yra kur kas aiškesnė, nei pavyzdžiui, duomenų tikslumo principo, tačiau nagrinėjant patį principo turinį per Direktyvos 2016/680 ir Teisėsaugos ADTAĮ prizmę ir atsižvelgiant į tai, jog įstatymų leidėjas nenustatė tikslų duomenų saugojimo terminų atsižvelgiant į kiekvienos valstybės narės baudžiamojo proceso ypatumus paliekant šią pareigą atlikti pačioms valstybėms narėms, gali kilti klausimas – koks duomenų saugojimo laikotarpis tinkamas ir proporcingas duomenų rinkimo tikslui bei asmens teisei būti pamirštam? Saugant duomenis baudžiamosiose bylose ar informacinėse sistemose, susikerta visuomenės saugumo užtikrinimo ir asmens teisės į privatumą interesai, todėl kyla pagrįstos dvejonės dėl būtinumo saugoti asmens duomenis ilgą laiką arba jų nesaugojimo. Mokslininkai nesutaria, ar duomenų saugojimas didelėmis apimtimis paverčia visus asmenis potencialiais įtariamaisiais, nes dažnu atveju vykdomas „profilaktiškas“ stebėjimas ir duomenys kaupiami remiantis prognozėmis dėl galimų nusikalstamų veikų padarymo ateityje³²⁹, ar ilga saugojimo trukmė susijusi su nusikalstamų veikų išaiškinimo sėkme³³⁰. Kita vertus, trumpai saugant duomenis gali nukentėti ikiteisminio tyrimo sėkmė, ypač jei padarytas sunkus nusikaltimas ir jis tiriamas ilgą laiką, taip pat, gali būti neužkirstas kelias galimoms naujoms nusikalstamoms veikoms ateityje. Be kita ko, renkant ir saugojant didelį kiekį duomenų, teisėsaugos institucijų informacinėms sistemoms gali kilti kliūčių juos apdorojant, todėl dalis duomenų turi būti sunaikinami arba perkeliama į kitas sistemas. Darbo autorės nuomone, Direktyvoje 2016/680 neįtvirtinti teisėsaugos institucijose saugomų duomenų terminai bent jau nustatant galimas ribas, paliko didelių neaiškumų teisėsaugos subjektams nustatant protingus, proporcingus ir duomenų subjekto teisės į privatumą nepažeidžiančius terminus, tačiau apžvelgus duomenų saugojimo baudžiamosiose bylose ir teisėsaugos institucijų informacinėse sistemose ypatumus, darytina išvada, jog Lietuvos teisėsaugos institucijos nustatydamos skirtingų duomenų

³²⁹ Valsamis Mitsilegas, „The Transformation of Privacy in an Era of Pre-emptive Surveillance“, *Tilburg Law Review* 20, (2015): 38, 42, https://www.researchgate.net/publication/282483987_The_Transformation_of_Privacy_in_an_Era_of_Pre-emptive_Surveillance.

³³⁰ Elspeth Guild ir Sergio Carrera, „The Political and Judicial Life of Metadata: Digital Rights Ireland and the Trail of the Data Retention Directive“, CEPS Paper in Liberty and Security in Europe, 65 (2014): 5–6, https://papers.ssrn.com/sol3/Delivery.cfm/SSRN_ID2445901_code1194431.pdf?abstractid=2445901&mirid=1&type=2.

kategorijų saugojimo laikotarpius ir duomenų sunaikinimo tvarką, tinkamai perkėlė ES suformuotus asmens duomenų apsaugos kriterijus į nacionalinę teisę.

2.7. Asmens duomenų saugumo kriterijai ir prevencinės priemonės

Naudojant informacines technologijas ir duomenis tvarkant automatizuotu būdu, gali kilti klaidingų rezultatų skaičiaus arba trečiųjų šalių duomenų pasisavinimo pavojus, todėl duomenų tvarkymo sistema turi būti reguliariai tikrinama priežiūros įstaigos, siekiant patikrinti sistemos vientisumą bei duomenų apsaugos priemones dėl galimo piktnaudžiavimo ir neteisėtos prieigos prie duomenų, taip pat, patikrinti įdiegtų technologijų veiksmingumą ir patikimumą nustatant sistemos trūkumus³³¹. Baudžiamajame procese duomenų saugumas gali būti įgyvendinamas diegiant saugias informacines sistemas, išlaikant ikiteisminio tyrimo konfidencialumą saugantis nuo žiniasklaidos įsikišimo, atliekant žmogiškųjų klaidų ar informacijos nutekėjimo patikrinimus, atliekant mokymus darbuotojams, nustatant griežtas darbuotojų atrankos ir darbo su konfidencialia informacija procedūrą. Lietuvos policija, siekdama užtikrinti duomenų saugumą, įskaitant kibernetinę erdvę, vadovaujasi skirtingais teisės aktais ir saugos reikalavimais, su kuriais duomenų tvarkytojai supažindinami raštiškai. Neautomatiniu būdu tvarkomos baudžiamosios bylos saugomos kontroliuojamo patekimo patalpose, o archyve esančios bylos saugomos rakinamoje dokumentų saugykloje, diegiamos itin profesionalios ir išmanios technologijos, padedančios užtikrinti duomenų saugumą, nenutekėjimą ar informacijos neteisėtą nesunaikinimą³³². Prieiga prie informacinių sistemų galima tik darbuotojui pasirašius pasižadėjimą saugoti asmens duomenų paslaptį, o duomenų tvarkymas galimas tik pagal nustatytą duomenų tvarkymo pagrindą, draudžiama duomenis perduoti tretiesiems asmenims ar pavišinti, o sistemose fiksuojami naudotojų veiklos įrašai ir atliekamas auditas³³³. Nustačius asmens duomenų saugumo pažeidimus, apie tai informuojamas duomenų apsaugos pareigūnas ir VDAI³³⁴.

Saugumas gali būti siejamas ir su teisingu procesinių dokumentų įteikimu proceso dalyviams dėl duomenų atskleidimo rizikos. Advokatams siunčiant dokumentus, kuriuose atskleidžiama informacija apie baudžiamąjį procesą ir asmens privatą gyvenimą neregistruotomis pašto siuntomis, toks dokumento įteikimo būdas nėra tinkamas, nes jis turi būti atliekamas privataus pobūdžio

³³¹ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas, *Teisingumo Teismo praktikos rinkinys*, 2024 m. balandžio 30 d., (EUR-Lex, 2024), 37, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:62021CJ0470>.

³³² „Asmens duomenų tvarkymo policijos įstaigose taisyklės“, *supra note*, 165 (35–46 punktai).

³³³ „Asmens duomenų sauga“, Lietuvos policija, žiūrėta 2026 m. balandžio 23 d., <https://policija.lrv.lt/lt/administracine-informacija/asmens-duomenu-apsauga-1/asmens-duomenu-sauga-1/>.

³³⁴ „Asmens duomenų saugumo pažeidimų nustatymo, tyrimo, pranešimo apie juos ir dokumentavimo tvarkos aprašas“, Lietuvos policija, žiūrėta 2026 m. balandžio 23 d., <https://policija.lrv.lt/uploads/policija/documents/files/administracine-informacija/Saugumo%20pazeidimu%20tyrimo%20tvarka%20NAUJA.pdf>

informacijos atskleidimo minimizavimo būdu³³⁵. *Advokatas M* praktikoje susidūrė su problema, kuomet įmonės darbuotojas per klaidą išsiuntė dokumentus apie žemės sklypo priklausomybę ne tuo elektroniniu paštu, o asmuo, kurio duomenys buvo klaidingai išsiųsti, kreipėsi į teismą dėl teisių pažeidimo, tačiau *advokatas M* kvestionuoja pažeidimą akcentuodamas, kad pateikiant tokius duomenis nesuinteresuotam asmeniui nekilo jokia žala, taip pat pasisakė ir teismas, o išsiuntusiam informaciją asmeniui kilo pareiga informuoti duomenų gavėją dėl klaidingai pateiktos informacijos ir gauti duomenų sunaikinimo faktą patvirtinantį dokumentą. Informantams pateikus pasiūlymą dokumentus siųsti elektroniniu paštu nustatant asmens kodo identifikatorių, *prokuroras F* sutiko, pabrėždamas jog, prokuratūra šio įrankio nenaudoja. *Teisėjas J* sutiko iš dalies, nurodydamas, kad toks būdas sudarytų duomenų saugumo prielaidą, tačiau naudojant didesnę saugiklių kiekį, galimas tapimas jų įkaitais kai dėl sistemos trikdžių nebus galima dokumentų atidaryti, todėl diegiant technologines naujoves, reikalingas protingas jų taikymas. *Prokuroras E* sutiko su pasiūlymu, nes saugių informacinių sistemų naudojimas suformuoja saugų dokumentų pateikimą, jei dokumentai siunčiami ne elektroniniu būdu – tarpinėse grandyse galimas informacijos atskleidimas. *Prokuroras G* įvardijo šį siūlymą diskutuotinu, o *advokatas L* skeptišku, nes šiuo metu naudojamos sistemos pakankamai saugios asmens duomenų apsaugos atžvilgiu. *Advokatas M* sutiko su pasiūlymu, nes elektroniniu paštu gali naudotis keli asmenys, todėl kyla didesnė duomenų atskleidimo rizika. *Pareigūnas A* patikino, kad policija atvira naujovėms, ypač kai didėja elektroninių bylų kiekis, o *pareigūnas B* pritartų ir siūlymui proceso dalyviams dokumentus pateikti per sistemą, *pareigūnas C* praktikoje jau naudoja identifikatoriaus apsaugą. *Pareigūnas D* siūlymą vertina teigiamai – tobulėjant technologijoms, turi būti taikomas dokumentų įteikimas elektroniniu būdu, o siekiant užtikrinti saugumą, reikalingas adresato pasiekiamumo saugiklis. *Informacinių sistemų specialistai P* ir *R*, paklausti dėl asmens kodo identifikatoriaus saugumo tapaciai pabrėžė, kad patartina juos naudoti tik mažesnio jautrumo informacijai, nes sukurta technologinių įrankių, kurie gali pažeisti identifikatoriaus apsaugą ir pagal literaciją pasiekti visą failo turinį per vieną minutę – tokia priemonė būtų labiau formalumas, kad nesuinteresuoti ir neturintys informacinių sistemų žinių subjektai neturėtų prieigos prie dokumento, tačiau tai nėra saugus būdas.

Didžiąja dalimi, duomenų saugumas valstybinėse institucijose priklauso ir nuo darbuotojų diskrecijos. Pasitaiko atvejų, kai suteiktais įgaliojimais ir priėjimu prie informacijos pasinaudoję subjektai neteisėtai tikrina ir renka privataus pobūdžio informaciją. Neturint teisėto pagrindo tokius duomenis rinkti ir nesant tarnybiniam poreikiui, siekiant sužinoti viešai neskelbtinus nukentėjusiųjų

³³⁵ „2011 m. asmens duomenų apsaugos srities teismų sprendimų apibendrinimas“, *supra note*, 271.

duomenis, neteisėtai jungiantis prie informacinių sistemų, valstybė ir duomenų subjektai patiria didelės neturtinės žalos, nes pažeidžiami principai, sumenkinamas institucijos autoritetas bei prestižas³³⁶, iškyla grėsmė duomenų saugumui. *Teisėjas H* patikino, kad darbuotojų domėjimasis jiems nereikalinga darbinėms funkcijoms atlikti informacija – ne duomenų apsaugos, o personalo problema, nes kiekvienas asmuo prieš dirbant su sistema instruktuojamas ir pasirašo pasižadėjimą dėl duomenų neatskleidimo. Be teisėto tikslo tikrinama informacija yra darbo drausmės pažeidimas, o jei byla vieša, duomenų nutekėjimas tarp darbuotojų yra reali problema. Praktikoje reikalinga atlikti kitų bylų tikrinimą dėl informacijos apie kaltinamojo gyvenamąją vietą, todėl informacijos rinkimas turi būti atliekamas tik turint teisėtą pagrindą. *Teisėjas J* praktikoje turėjo situaciją, kai kitas asmuo buvo tikrinamas dėl neteisėtos prieigos prie informacijos ir mano, kad personalas prevenciškai turėtų priminti darbuotojams, kad negalima tikrinti informacijos be pagrindo. *Prokuroras E* pabrėžė, jog nepriklausomai nuo to, kokio saugumo sistema, su ja dirbs silpniausia grandis – žmogus, o sistemose neteisėtai tikrinant privačią informaciją, visada lieka pėdsakas, todėl būtinas dažnesnis prieigų auditavimas. *Prokuroras G* nėra susidūręs su neteisėta prieiga. *Advokatas K* praktikoje taiko itin aukštą konfidencialumo lygį pagal Advokatūros įstatymą ir Advokatų etikos kodeksą, todėl informacija dėl teisinių paslaugų teikimo nėra atskleidžiama. *Pareigūnas A* darbo praktikoje dažnai atlieka vidaus kontrolę, o nustačius pažeidimus, galima ir baudžiamoji atsakomybė. Tokių pažeidimų jo praktikoje pasitaiko itin retai, nebent per klaidą sistemoje įvedamas netinkamas duomenų tvarkymo tikslas, o pavojus duomenų nutekimui kyla tada, kai informacija pasiekiamas daugeliui žmonių – jo nuomone, daugiausiai duomenų atskleidžia medicinos įstaigos, nes rezonansinėse bylose dar prieš atvykstant pareigūnams visuomenė sužino apie nukentėjusiojo sveikatos būklę. *Pareigūnas B* praktikoje turi patikrinti ne mažiau nei 20% pareigūnų prieigos prie informacijos ir teigia, kad duomenų nutekinimas ne sistemos, o darbuotojų problema, ypač situacijose, kai teisėsaugos pareigūnas tam tikriems asmenims neteisėtai atskleidžia asmens duomenis už atlygį.

Pernelyg gausus duomenų atskleidimas žiniasklaidoje gali sukelti grėsmę ikiteisminiam tyrimui ir suformuoti išankstinę visuomenės nuomonę, tokiu būdu pažeidžiant asmens teisę į nekaltumo prezumpciją. Be to, galimas neigiamų psichologinių padarinių nukentėjusiems sukėlimas, netiesioginis padėjimas įtariamajam pasislėpti arba sunaikinti įrodymus, todėl teisėsaugos subjektams itin svarbu užtikrinti atsakingą bendravimą su žiniasklaida būdą. *Prokuroras G* asmens duomenų

³³⁶ „Buvusi Šakių rajono savivaldybės darbuotoja pripažinta kalta dėl piktnaudžiavimo ir neteisėto informacijos apie privatų asmens gyvenimą rinkimo“, Lietuvos Respublikos prokuratūra, žiūrėta 2026 m. balandžio 23 d., <https://www.prokuraturos.lt/lt/buvusi-sakiu-rajono-savivaldybes-darbuotoja-pripazinta-kalta-del-piktnaudziavimo-ir-neteiseto-informacijos-apie-privatu-asmens-gyvenima-rinkimo/12207>

apsaugą tiesiogiai sieja su nekaltumo prezumpcija, nes bet kokių duomenų panaudojimas iki priimant nuosprendį gali būti vertinamas kaip nekaltumo prezumpcijos pažeidimas, o situacijos, kuomet žurnalistai paviešina informaciją iš savo šaltinių, turėtų būti neleistinos – žiniasklaida skiria didelę dėmesį informacijos pajautrinimui dėl didesnio visuomenės dėmesio, tapčios nuomonės laikosi ir *advokatas L. Pareigūnai A ir C* ikiteisminio tyrimo duomenų atskleidimą žiniasklaidoje laiko viena iš dažniausiai pasitaikančių asmens duomenų apsaugos pažeidimų baudžiamajame procese. Žurnalistai įvykio vietoje aktyviai bendrauja su žmonėmis, galinčiais suteikti informacijos – kaimynais ir šeimos nariais. Teikiant informaciją žiniasklaidai, laikomasi Generalinio prokuroro rekomendacijų ir informacijos teikimo tvarkos. *Pareigūnas B*, taikydamas taktines priemones, vengia bendravimo su žurnalistais ir stengiasi apsaugoti bylos duomenis visa apimtimi, tačiau žiniasklaidos atstovai turi būdų kaip sužinoti informaciją iš tam tikrų šaltinių ir naudojami racijomis pasiklausant pareigūnų pokalbių. Jo nuomone, reikalinga griežtesnė atsakomybė žurnalistams, kurie dėl didesnio visuomenės dėmesio atskleidžiant informaciją proceso dalyviui gali sukelti neigiamų pasekmių.

Duomenų saugumas teisėsaugos institucijose didžiąja dalimi siejamas su informacinių sistemų naudojimu – *teisėjas H* praktikoje dirba su LITEKO, Integruota baudžiamojo proceso sistema (toliau – IBPS) ir DVS, jas įvardija kaip aukšto standarto ir nėra susidūręs su duomenų atskleidimo rizika. Be to, praktikoje taikomas teismų darbuotojų periodinis slaptažodžių keitimas, užtikrinamas saugus naudojimas technologijomis nuotoliniam darbui, suteikiant asmeninius nešiojamuosius kompiuterius, anksčiau prie sistemų buvo galima prisijungti iš bet kokio namuose esančio įrenginio, todėl galėjo kilti didesnė grėsmė. IBPS, kaip ir *prokuroras E*, įvardija kaip vieną iš saugiausių sistemų dėl informacijos prieinamumo ribojimo, taip pat pasisakė ir *teisėjas I*, o Liteko sistemą paminėjo kaip turinčią didesnę prieigą, nes prie jos prisijungti gali ir advokatai, be to, viešo pobūdžio bylas gali stebėti visi teismo darbuotojai. *Prokuroras F* negali naudoti ir tikrinti IBPS sistemoje esančių duomenų neįvedęs duomenų tikrinimo priežasties dėl itin griežtos apsaugos, šis būdas įtvirtintas prokuratūroje. *Advokatas M* naudoja registrų programas, kurių duomenys naudojami paslaugų suteikimui, teikiant prašymą gauti duomenis, rašomas atskiras prašymas pagrindžiant duomenų gavimo tikslą, naudojamos sistemos saugios. *Pareigūnas A* nurodė, jog jo darbovietėje naudojamas itin didelis kiekis informacinių sistemų, kuriose buvo bandoma „įpūsti“ virusų, tačiau policijoje naudojamas sistemas su atskiromis duomenų bazėmis vertina kaip vienas iš saugiausių, taip pat pasisakė ir kiti apklaustini pareigūnai. *Teisėsaugos institucijos duomenų apsaugos pareigūnas O* išreiškė poziciją, kad itin svarbu taikyti tinkamas technines ir organizacines saugumo priemones bei užtikrinti atsakingą informacinių sistemų naudojimą, todėl reikalingas nuolatinis jų saugumo

stiprinimas ir darbuotojų informuotumo didinimas. Pažymėtina, jog nei vienas informantas nebuvo susidūręs su duomenų nutekimo rizika informacinėse sistemose.

Proceso neviešumas – vienas iš duomenų saugumo ir duomenų kiekio mažinimo užtikrinimo mechanizmų. *Teisėjas H* nurodė, jog dirbant su Liteko sistema neviešo pobūdžio bylose patekimas prie jų ribotas – informaciją mato tik teisėjo komanda (teisėjo padėjėjas, teismo posėdžių sekretorius), net pats teisėjas jų negali tikrinti, negavęs sutikimo, tą patį patvirtino ir *Teisėjas I*, papildymas, kad neviešo pobūdžio bylose padidintą apsaugą skiria apsaugant bylos duomenis, teismo posėdžių tvarkaraštyje neviešinant proceso dalyvių pavardžių, nagrinėjant baudžiamąsias bylas neviešuose teisiamuosiuose posėdžiuose. Tokio tipo bylose, net ir tvarkaraštyje nurodytas BK nusikalstamos veikos straipsnis gali daug pasakyti apie tai, kas nutiko, ypač, kai nagrinėjamos seksualinio pobūdžio veikos, susijusios su nepilnamečiais, todėl siekiama, kad informacija nebūtų atskleista viešai erdvei ir nebendraujama su pašaliniais asmenimis. Taip pat, proceso dalyviai nenori, kad visuomenei būtų atskleisti šeimyniniai konfliktai ir jie prašo nagrinėti bylą neviešai, tokiu atveju, teismas sprendžia dėl prašymo tenkinimo. *Teisėjas J*, sprendžiant neviešo proceso klausimus, prašymą tenkina tik tuo atveju, jei kyla didelė rizika asmens privačiam gyvenimui. Vykdamas teisėjo funkcijas, reikalingas viešojo intereso ir visuomenės teisėto lūkesčio žinoti įgyvendinimas, neviešo pobūdžio procesas suprantamas ne kaip duomenų apsaugos dalykas, tačiau kaip nepilnamečio socialinės raidos apsauga. Jei baudžiamojon atsakomybėn patrauktas juridinis asmuo ir byloje susiję duomenys su komercine paslaptimi, nereikia daryti viso proceso neviešo, galima nustatyti tik vieną ar kelis teisiamuosius posėdžius, kuriuose bus kalbama apie jautrią informaciją arba tam tikrus dokumentus.

Iš surinktos informacijos galima suprasti, kad asmens duomenų saugumas baudžiamajame procese didžiaja dalimi priklauso nuo teisėsaugos subjektų diskrecijos bei konfidencialumo tvarkant asmens duomenis, nes žmogiškieji ištekliai pripažįstami kaip silpniausia grandis saugumo kontekste, todėl būtinas darbuotojų kvalifikacijos kėlimas ir nuolatinis veiklos sistemose tikrinimas. Siekiant saugaus procesinių dokumentų įteikimo būdo, nepakankamas jo išsiuntimas paprasta neregistruota pašto siunta – kyla didelė rizika duomenų atskleidimui, todėl dokumentai turi būti įteikiami registruotu būdu, tam tikrais atvejais elektroniniu paštu ar per institucijos sistemą. Pritartina informantų nuomonei – naudojant saugias technologijas, galimas saugus dokumentų pateikimas elektroniniu būdu, o nustatant asmens kodo identifikatorių kaip vieną iš elektroninio dokumento atidarymo saugiklių, sumažėtų tikimybė duomenis atskleisti nesuinteresuotiems asmenims, tačiau tai nėra iki galo technologškai saugus būdas. Siekiant ikiteisminio tyrimo saugumo ir asmens duomenų apsaugos baudžiamajame procese, įstatymų leidėjui siūloma atkreipti dėmesį į žurnalistų atsakomybę

visuomenei pateikiant ikiteisminio tyrimo informaciją, nes atskleidus tam tikrus duomenis galimas didelis neigiamas poveikis proceso dalyvių psichologinei ir fizinei sveikatai. Teisėsaugos subjektų funkcijų atlikimas be informacinių sistemų neįmanomas, todėl būtinas periodinis jų tikrinimas, vis dėlto, pagirtinas sistemų saugumas – nei vienas informantas praktikoje nebuvo susidūręs su duomenų nutekimo ar įsilaužimo į duomenų bazes rizika, o prokuratūroje ir policijoje naudojamos sistemos pasižymi itin aukštu saugumo standartu, nes draudžiama darbuotojų prieiga prie bet kokios informacijos nepateikus duomenų tikrinimo tikslo, tai suponuoja asmens duomenų saugumo nutekimo tarp darbuotojų grėsmės valdymą. Nagrinėjant neviešas baudžiamąsias bylas, būtina užtikrinti teisingą bylos duomenų tvarkymą LITEKO sistemoje nesuteikiant prieigos visiems teismo darbuotojams, tokiu būdu, užtikrinamas ir duomenų neskelbtinumas viešai prieinamuose teismo posėdžių tvarkaraščiuose, kurie yra viešai prieinami visuomenei.

Duomenų apsaugai neužtenka vien tik įstatymų: reikalinga žmogiškųjų išteklių organizacinė pagalba. Kokybiniame interviu pasiteiravus *teisėsaugos institucijos duomenų apsaugos pareigūno O* apie atliekamas funkcijas, šis nurodė, kad atlieka konsultacinius ir patariamuosius veiksmus, nes negali duoti privalomojo pobūdžio nurodymų. Ypač didelį dėmesys skiriamas asmens duomenų apsaugos kultūros stiprinimui institucijoje ir darbuotojų, tvarkančių duomenis, informuotumo asmens duomenų apsaugos klausimais didinimui, siekiant užtikrinti, kad duomenų tvarkymas atitiktų teisės aktuose numatytus reikalavimus. *Duomenų apsaugos pareigūnas O* teikia konsultacijas, nuomones, rekomendacijas darbuotojams duomenų tvarkymo klausimais, veda mokymus, rengia teisės aktų projektus, atstovauja institucijai teismuose bylose dėl institucijos veiksmų tvarkant duomenis. Jo nuomone, svarbiausias duomenų apsaugos principas – vientisumo ir konfidencialumo: kai institucija tvarko privataus pobūdžio duomenis ir kitą jautrią informaciją, tinkamų organizacinių ir techninių saugumo priemonių taikymas yra būtinas, siekiant apsaugoti asmens privatumą ir užtikrinti pasitikėjimą institucijos veikla. Praktikoje susiduria su iššūkiais užtikrinti, kad visi institucijos darbuotojai nuosekliai laikytųsi asmens duomenų apsaugos reikalavimų, būtų pakankamai informuoti apie jų svarbą ir vienodai taikytų taisykles kasdienėje veikloje, taip pat, susiduria su problema rasti pusiausvyrą tarp asmens teisės į privatų gyvenimą ir asmens duomenų apsaugą bei žiniasklaidos laisvės ir visuomenės teisės gauti informaciją, ypač tais atvejais, kai teikiama informacija apie baudžiamąsias bylas. Į VDAI kreipiamasi klausimais, susijusiais su duomenų tvarkymu ir pranešant apie duomenų pažeidimus, išskyrus atvejus, kai pažeidimas įvyksta institucijai vykdant institucines funkcijas. Darbo autorės nuomone, duomenų apsaugos pareigūno veikla teisėsaugos institucijose yra būtinas įrankis siekiant užtikrinti tinkamą asmens duomenų apsaugos lygį.

Beveik visi informantai išsakė nuomonę, jog asmens duomenų apsauga šiuo metu pakankamai reglamentuota ir stiprėjanti, duomenys saugomi vis labiau ir dedama vis daugiau pastangų, o anketinių asmens duomenų pateikimą pažymose atskirai nuo baudžiamosios bylos ir draudimą susipažinti su šiais duomenimis, įvardijo kaip vieną iš duomenų apsaugos garantų. *Teisėjas J* pridūrė, jog Lietuvoje asmens duomenų apsaugos įstatymas taikomas per griežtai. *Prokuroras G* papildė, kad ikiteisminio tyrimo subjektų procesinė sąmonė stiprėja, todėl stengiamasi imtis visų įmanomų veiksmų, siekiant apsaugoti asmens duomenis ir praktikoje nesusiduria su duomenų apsaugos problematika. Vis dėlto, *prokurorui F* kyla problema dėl aiškesnio asmens duomenų apsaugos baudžiamajame procese reglamentavimo, tapatią nuomonę pateikė ir *Advokatas K*, teigdamas, jog problema yra nevienodame supratime ir nevienodoje praktikoje – ikiteisminio tyrimo subjektai skirtingai interpretuoja teisės aktus ir skirtingai supranta kurie duomenys saugotini, o kurie ne, netgi kiekviena valstybė interpretuoja duomenų apsaugos taisykles skirtingai dėl teisės aktų sudėtingumo, apie šią problemą kalba teoretikai ir praktikai. Dėl teismų praktikos stokos reguliavimo srityje nėra nuspėjamumo, todėl duomenų apsauga iš dalies pakankama, tačiau iš dalies ne, o *advokatas L* mano, kad neblogo.

Vertinant ar teisėsaugos subjektų suvokimas yra panašus, buvo prašoma pateikti pavyzdį kurie duomenys baudžiamajame procese pripažintini jautriausiais. *Teisėjas H* nurodė, jog visi asmens duomenys jautrūs – vienam asmeniui tai gali būti socialinė padėtis, o kitam šeimyninė padėtis, tačiau socialinį statusą pripažįsta vieną iš jautriausių. Asmens kodas – duomuo, kurio pagalba galima sužinoti daug informacijos registruose. *Teisėjas I* socialiai pažeidžiamus asmenis, nepilnamečius, asmenis, kuriems taikomos priverčiamosios medicininės priemonės ir atskirų kategorijų bei seksualinio pobūdžio nusikalstamas veikas įvardija kaip jautriausias, kuriose asmens duomenys turėtų būti saugomi griežčiausiai, nes net vardas, pavardė, gyvenamoji vieta ar inkriminuojamo BK straipsnio numeris gali netiesiogiai parodyti kas nutiko: panaudojus šiuos duomenis gali kilti didelė žala, jei nukentėjo nepilnametis – patyčios mokykloje arba ilgalaikis priminimas kas nutiko. Nepilnamečiai kenčia psichologiškai, ypač jei neturi šeimos palaikymo arba jei informacija patenka į viešumą, galima savižudybių ir psichologinių susirgimų rizika. *Teisėjui J*, kaip ir *advokatui L*, *pareigūnui A*, jautriausi duomenys suprantami kaip informacija apie nepilnamečius, apie asmenis, turinčius psichinę ar fizinę negalią arba kaip juridinio asmens komercinė paslaptis – atskleidžiant šiuos duomenis, galimas turtinės ir neturtinės žalos atsiradimas. *Prokurorui E* jautriausi duomenys gyvenamosios vietos adresas, elektroninio pašto adresas, telefono numeris, o *prokuroras G* visus duomenis, galinčius identifikuoti asmenis supranta kaip jautrius. *Advokatas M* laikosi nuomonės, kad

jautrūs duomenys yra kiekvieno žmogaus požiūrio klausimas. Iš šios analizės matyti, kad didžiausias dėmesys skiriamas nepilnamečių asmens duomenims ir baudžiamosiose bylose nagrinėjant seksualinio pobūdžio veikas, priverčiamųjų medicinos priemonių taikymą, vis tik, skirtingai apibrėžiant jautrius duomenis, patvirtinama nuomonė, kad asmens duomenų apsaugos klausimai turėtų būti nagrinėjami atsižvelgiant į situaciją ir į subjekto suvokimą. *Teisėjas H* darbo praktikoje mato daug nepaslėptų asmens duomenų procesiniuose dokumentuose, tačiau kvestionuoja duomenų neatskleidimą baudžiamojame byloje – reglamentavimas geras, tačiau kyla klausimas kaip paslėpti šiuos duomenis, jų atskleidimas neišvengiamas net ir kaltinamajame akte arba nuosprendyje, kuriame turi būti nurodomas asmens kodas. Teismo šaukimai, institucijų paklausimai ir kiti dokumentai reikalauja asmens duomenų, kai kuriose bylose neapsieinama be Registrų centro išrašų. Taip pat, nežino ar sektinas pavyzdys Specialiųjų tyrimų tarnybai asmeninius duomenis pateikiant atskiruose segtuvuose, nes daugiatomėse (pavyzdžiui, 700 tomų) byloje būtų neįmanoma atsekti šių duomenų ryšio su byloje esančiais dokumentais. Be to, pateikiant daugiatomės bylos medžiagą susipažinimui ir užtušuojant asmens duomenis, reikėtų bent pusės metų darbo, todėl neįmanoma neatskleisti duomenų. Daro prielaidą, kad ilginant terminus dėl galimybės susipažinti su baudžiamąja byla po jos išnagrinėjimo, informacija nebebūtų tokia jautri. Panašią nuomonę išsakė ir *prokuroras F*, pavadindamas asmens duomenų baudžiamajame procese pilną apsaugą neįmanoma – procesiniuose dokumentuose figūruoja didelis kiekis asmens duomenų, be kurių veikos tyrimas neįmanomas. *Teisėjas I* ir *prokuroras G* mano, jog duomenų apsauga teisme būtų užtikrinama keliant darbuotojų kvalifikaciją, o *teisėjas I* siūlo didesnę dėmesį skirti neviešų bylų prieigos LITEKO sistemoje žymoms, tapачią nuomonę išreiškė ir *Teisėjas J*, papildant, jog dokumentų naikintuvai teismo patalpose yra geras pavyzdys ir visą asmeninę informaciją, net ir elektroniniuose laiškuose, pasibaigus baudžiamosios bylos nagrinėjimui, kaip ir *prokuroras G*, mato užtušuotai, be to, atsiradus asmens duomenų apsaugai BPK ir BK normas įvardija kaip sustabarėjusias. *Advokatas M* baudžiamojame byloje siūlo nenaudoti banko sąskaitų ir liudytojų duomenų kai šių nebereikia bylos nagrinėjimui, o susipažįstant su išnagrinėta baudžiamąja byla, dažnai mato neužtušuotus asmens duomenis, kuriais galima pasinaudoti sukčiavimo tikslais, todėl akcentuoja būtinybę teismų sistemai pateikti gaires baudžiamojo proceso subjektams dėl asmens duomenų apsaugos taisyklių taikymo baudžiamosiose bylose. *Advokatas L* laikosi nuomonės, jog ne visi asmens duomenų apsaugos principai turėtų būti perkeliama į baudžiamojo proceso normas dėl proceso specifikos, naudojant asmens privačius duomenis nusikalstamų veikų tyrime. *Pareigūnas C* siūlo didesnę dėmesį skirti asmenims, norintiems pranešti apie nusikalstamą veiką, tačiau dėl artimo ryšio su veiką atliekančiu asmeniu norintiems

išlikti anonimiškiems – jei pranešęs asmuo neįtraukiamas į procesą, jo telefono numeris dažniausiai nurodomas įvykio vietos apžiūros protokole, pakoregavus šią procedūrą, padidėtų asmenų, norinčių pranešti apie nusikaltimus, skaičius. *Pareigūnas D* nurodo, jog duomenų saugumas turi būti garantuojamas pakankamomis priemonėmis, kurios užtikrintų trečiųjų asmenų neprieinamumą prie duomenų. *Pagalbą nukentėjusiesiems nuo nusikalstamos veikos teikianti įstaiga N* patvirtino, kad sutarties pagrindu bendradarbiavimas su policija asmens duomenų apsaugos kontekste yra aukščiausio lygio – aiškiai nurodyta kokia apimtimi galima duomenis atskleisti, informacijos atskleidimas įtariamajam apie nukentėjusiuosius dažniausiai kyla ne iš procesinių dokumentų turinio baudžiamojame byloje, tačiau iš advokatų, o pati įstaiga ikiteisminio tyrimo subjektams gali atskleisti tik informaciją apie nukentėjusiojo būseną. Iš pateiktų teisėsaugos subjektų siūlymų ir nuomonių galima daryti išvadą, kad nors asmens duomenų apsauga baudžiamajame procese vertintina kaip pakankamai saugi bei užtikrinama, tačiau ši sritis turi spragų, kurios įstatymų leidėjo galėtų būti koreguotinos. Pabrėžtina ir tai, kad teisėsaugos institucijose vyrauja skirtingos patirtys ir skirtinga tvarka, pavyzdžiui, teisėjas nurodo, kad visi asmens duomenys pasibaigus bylos nagrinėjimui paslepiami, tačiau kitas teisėjas neįsivaizduoja ar įmanoma paslėpti visus asmens duomenis daugiatomėse bylose, o advokatas teigia, kad susipažįstant su išnagrinėta byla nemato paslėptų asmens duomenų. Ši takoskyra suformuoja nuomonę, kad nors asmens duomenų apsauga baudžiamajame procese užtikrinama pakankamai ir pasižymi itin aukštu lygiu, tačiau praktikoje susiduriama su neesminėmis koreguotinomis spragomis.

Darbo autorei išanalizavus baudžiamajame procese taikomus asmens duomenų apsaugos principus, formuojama nuomonė, jog teisėsaugos subjektai didžiąja dalimi užtikrina informacinio privatumo taisyklių mechanizmą. Pagirtina tai, jog atliekant kokybinį tyrimą, visi informantai buvo suinteresuoti tobulėti šioje srityje ir suprato kokia žala gali būti padaroma atskleidžiant privačią žmogaus gyvenimo informaciją, net ir nurodžius ją baudžiamosios bylos procesiniuose dokumentuose. Visgi, iš pateiktų atsakymų spręstina, kad praktikoje pasitaiko probleminių aspektų, kurie neturi didelės lemiamos reikšmės proceso baigčiai, tačiau rodo poreikį dar labiau tobulinti duomenų apsaugos tvarką baudžiamajame procese – tai gali būti dėl to, nes asmens duomenų apsauga yra viena iš moderniausių fundamentalių žmogaus teisių kataloge ir jai reikia daugiau laiko bei daugiau teismų praktikos pilnam susiformavimui. Be to, atliekant kokybinį interviu tyrimą, darbo autorė pastebėjo mažą tyrimo dalyvių aktyvumą: iš beveik 250 kviestinių asmenų, dauguma atsisakė dalyvauti dėl informuotumo stokos asmens duomenų apsaugos srityje arba nagrinėjamos temos kompleksiskumo, tai rodo, kad baudžiamajame procese asmens duomenų apsauga – sunkiai

suprantama sritis dėl baudžiamojo proceso specifikos įgyvendinant viešąjį interesą. Atsižvelgiant į asmens duomenų kaip vertybės saugojimą ir teisės į privatų gyvenimą svarbą, teisėsaugos institucijos ir įstatymų leidėjas turėtų labiau susirūpinti dėl esamo teisinio reguliavimo bei didesnio teisėsaugos subjektų informuotumo, kadangi egzistuoja nevienoda asmens duomenų apsaugos taisyklių taikymo praktika. Svarbu suprasti ir tai, jog duomenų apsauga baudžiamajame procese įgyvendinama remiantis principais, kurių reikalavimai kyla ne tik iš BDAR, Direktyvos 2016/680 ir Teisėsaugos ADTAĮ, bet ir iš tam tikrų BPK normų. Asmens duomenų apsaugos principai baudžiamajame procese nagrinėti atskirai, stengiantis atskleisti jų specifiką ir problematiką, tačiau reikalingas platesnis kiekvieno principo ištyrimas moksliniu ir įstatyminiu lygmeniu, nes iki galo nėra suprantamas pilnas principų turinys bei jų taikymo sritys. Teisėsaugos institucijos, privalo griežtai atriboti asmenų kategorijas bei diferencijuoti faktinę informaciją nuo subjektyvių vertinimų. Nors subjekto teisių ribojimas ikiteisminiame procese – teisėtas instrumentas nusikalstamoms veikoms atskleisti, jis negali būti absoliutus ir privalo atitikti proporcingumo bei būtinumo demokratinėje visuomenėje kriterijus, toks mechanizmas užtikrina, kad procesinė prievarta netaptų savivale, o surinkta informacija būtų naudojama tik griežtai įstatymo apibrėžtais tikslais nusikalstamų veikų tyrimui. Be to, lankstesnė asmens duomenų apsaugos baudžiamajame procese įstatyminė bazė nereiškia žemesnio apsaugos lygio, o užtikrina apsaugos mechanizmą, pritaikytą specifinėms baudžiamosios justicijos reikmėms.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

1. Dėl poreikio užtikrinti efektyvų nusikalstamų veikų tyrimą, baudžiamajame procese negali būti taikomi vidaus rinkai būdingi asmens duomenų apsaugos principai, todėl įstatymų leidėjas priėmė lankstesnį teisinį reguliavimą, suteikiantį teisėsaugos institucijoms reikiamus procesinius įgaliojimus, tuo pačiu nustatydamas saugiklius, užtikrinančius teisėtą bei proporcingą teisėsaugos intervenciją į asmens privatą gyvenimą. Lietuvos įstatyminė bazė, asmens duomenų apsaugos baudžiamojo proceso kontekste, tinkamai perkelta iš Europos Sąjungos teisės aktų ir taikomas informacinio privatumo apsaugos mechanizmas yra pakankamas, tačiau egzistuoja nevienodas asmens duomenų apsaugos taisyklių taikymas teisėsaugos institucijų praktikoje dėl teismų praktikos ir nagrinėjamos temos mokslinio ištyrimo stokos, todėl reikalinga gilesnė jurisprudencinė analizė.

2. Empirinio tyrimo metu nustatyta, jog teisėsaugos institucijoms reikalingas aiškesnis ir platesnis rekomendacinio pobūdžio reguliavimas asmens duomenų apsaugos srityje: teisėsaugos subjektai asmens duomenų apsaugos principų taikymą praktikoje didžiąja dalimi suvokia kaip administracinį reguliavimą, nors principų taisyklės gali būti kildinamos ir iš tam tikrų BPK nuostatų, įrodymų rinkimo taktikos reikalavimų bei baudžiamosios bylos procesinių dokumentų formavimo. Eksplicitiškas reguliavimas atliktų metodologinio įrankio funkciją, kuri padėtų teisėsaugos subjektams asmens duomenų apsaugos principus organiškai integruoti į specifinius baudžiamojo proceso veiksmus visose stadijose.

3. Siauras asmens duomenų apsaugos principų baudžiamajame procese aiškinimas sukuria teisinio neapibrėžtumo riziką, kai procesinių veiksmų metu asmens duomenų apsaugos reikalavimai gali būti traktuojami kaip perteklinė administracinė našta, o ne kaip integrali baudžiamojo proceso teisėtumo dalis:

3.1. siekiant užtikrinti duomenų tvarkymo teisėtumą, sąžiningumą, tikslo apribojimą, subjekto teisę žinoti apie renkamą informaciją ir teisę į gynybą, siūloma formalizuoti susipažinimo su baudžiamosios bylos medžiaga procesą – būtina įpareigoti prokurorą bet kokią draudimą susipažinti su ikiteisminio tyrimo duomenimis įforminti raštišku motyvuotu nutarimu visose proceso stadijose, be to, reikalingas aiškesnis susipažinimo su baudžiamosios bylos medžiaga pasibaigus teisminiam nagrinėjimui apibrėžimas, nes egzistuojantis asmens duomenų konfidencialumo užtikrinimas paslepiant tam tikrus duomenis praktikoje taikomas nevienodai. BPK trūksta eksplicitiško privataus pobūdžio informacijos sąrašo, todėl procesinių dokumentų kopijų teikimo praktika išlieka nenuosekli. Taip pat, egzistuoja poreikis sistemiškai įvertinti, ar pilnos apimties ekspertizės akto bei specialisto išvados pateikimas prie baudžiamosios bylos medžiagos netampa pertekliniu veiksmu, ypač tiriant

finansinius nusikaltimus, kai kartu su reikšmingais duomenimis sukaupiama didelės apimties charakterizuojanti asmeninė informacija;

3.2. duomenų kiekio mažinimo principas baudžiamajame procese įgyvendinamas per duomenų klasifikavimą pagal subjektų procesinį statusą, jų nuasmeninimą bei griežtą įrodymų atranką, ribojant ją tik su nusikalstama veika susijusia informacija. Visgi pastebimos reglamentavimo spragos: BPK trūksta aiškių civilinio ieškinio turinio reikalavimų – bylos medžiagoje dažnai perteklinai nurodomas asmens kodas. Taip pat, tikslinga peržiūrėti teismo šaukimų turinį ir jų naudojimo būtinybę, užtikrinant, kad jie netaptų perteklinės informacijos šaltiniu. Kita vertus, per didelis duomenų minimizavimas sukuria praktinių kliūčių – neatskleidžiant proceso dalyvių kontaktinių duomenų, apribojamos įtariamąjo galimybės atlyginti žalą ar susitaikyti su nukentėjusiuoju. Galiausiai, glaudus ryšys tarp asmens duomenų ir įrodymų baudžiamajame byloje rodo, jog bet koks duomenų netikslumas tiesiogiai kenkia tyrimo kokybei ir subjekto interesams, todėl būtina stiprinti duomenų tikslumo principo užtikrinimo mechanizmą;

3.3. nors duomenų saugojimo terminų reglamentavimas Lietuvoje vertintinas kaip pavyzdinis ES kontekste, faktinis duomenų saugumas tiesiogiai priklauso nuo teisėsaugos subjektų konfidencialumo pareigos laikymosi – technologinis pranašumas informacinėse sistemose turi būti derinamas su sistemingu veiklos tikrinimu ir darbuotojų mokymais. Ypatingas dėmesys skirtinas informacijos sklaidai viešojoje erdvėje: neatsakingas ikiteisminio tyrimo bei asmens duomenų publikavimas žiniasklaidoje ne tik pažeidžia nekaltumo prezumpciją, bet ir sukelia sunkias psichologines bei fizines pasekmes proceso dalyviams, todėl šioje srityje būtinas papildomas teisinis reguliavimas.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

TEISĖS AKTAI:

1. „Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija“. EUR–Lex. Žiūrėta 2026 m. kovo 12 d. https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/char_2016/oj/lit.
2. „Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija“. Infolex. Žiūrėta 2026 m. kovo 12 d. <https://www.infolex.lt/ta/58707>.
3. „Visuotinė žmogaus teisių deklaracija“. United Nations. Žiūrėta 2026 m. kovo 1 d. <https://www.ohchr.org/en/human-rights/universal-declaration/translations/lithuanian-lietuviskai>.
4. „Europos Tarybos konvencija „Dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu ETS Nr. 108“. TAR. Žiūrėta 2026 m. kovo 24 d., <https://www.e-tar.lt/portal/de/legalAct/TAR.A28CF120BC09>.
5. „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (95/46/EB) „Dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo“. EUR–Lex. Žiūrėta 2026 m. kovo 1 d. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/1995/46/oj>.
6. „Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas 2016/679 „Dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB“. EUR–Lex. Žiūrėta 2026 m. kovo 6 d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679>.
7. „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/680 „Dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, ir kuriuo panaikinamas Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR“. EUR–Lex. Žiūrėta 2026 m. kovo 26 d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L0680>.
8. „Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas 2018/1807 „Dėl laisvo ne asmens duomenų judėjimo Europos Sąjungoje pagrindų“. EUR–Lex. Žiūrėta 2026 m. kovo 9 d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R1807>.
9. „Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2019/1024 „Dėl atvirųjų duomenų ir viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo“. EUR–Lex. Žiūrėta 2026 m. kovo 9 d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1561563110433&uri=CELEX:32019L1024>.
10. „Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/982 „Dėl automatinės duomenų paieškos ir keitimosi duomenimis policijos bendradarbiavimo srityje, kuriuo iš dalies keičiami Tarybos sprendimai 2008/615/TVR ir 2008/616/TVR ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (ES) 2018/1726, (ES) 2019/817 ir (ES) 2019/818 (reglamentas „Priūmas II“)“. EUR–Lex. Žiūrėta 2026 m. balandžio 11 d. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202400982&qid=1775908736566.
11. „Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas“. Suvestinė redakcija 1998 m. balandžio 1 d. – 2000 m. gruodžio 31 d. E-TAR. Žiūrėta 2026 m. kovo 4 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5368B592234C/NkKAYZnveN>.
12. „Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas“. Suvestinė redakcija 2002 m. liepos 3 d. – 2003 m. birželio 30 d. E-TAR. Žiūrėta 2026 m. kovo 4 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5368B592234C/lbFGMSEhtZ>.

13. „Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas“. Suvestinė redakcija 2004 m. balandžio 24 d. – 2008 m. gruodžio 31 d. E-TAR. Žiūrėta 2026 m. kovo 26 d. <https://www.teisesakturegistras.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5368B592234C/MdumxCnkya>.
14. „Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas“. E-TAR. Žiūrėta 2026 m. balandžio 4 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2B866DFF7D43/asr?csrt=5421483297570424628>.
15. „Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas“. E-TAR. Žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.EC588C321777/asr?csrt=16619169561299614738>.
16. „Lietuvos Respublikos policijos įstatymas“. E-TAR. Žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.CA89372D00AA/TAIS_325623.
17. „Lietuvos Respublikos asmens duomenų, tvarkomų nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas, bausmių vykdymo arba nacionalinio saugumo ar gynybos tikslais, teisinės apsaugos įstatymas“. E-TAR. Žiūrėta 2026 m. kovo 27 d. <https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.299D835159BE/asr?undefined=undefined>.
18. „Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas“. Suvestinė redakcija 2019 m. sausio 1 d. – 2019 m. lapkričio 13 d. E-TAR. Žiūrėta 2026 m. kovo 27 d. <https://www.teisesakturegistras.lt/portal/lt/legalAct/TAR.5368B592234C/vPjFXCcKJS>.
19. „Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymas“. E-TAR. Žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.3B8E4F16C815/asr?csrt=12488857953858618433>.
20. „Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas“. E-TAR. Žiūrėta 2026 m. balandžio 21 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.EC588C321777/asr?csrt=1040750797725897194>.
21. „Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymas“. E-TAR. Žiūrėta 2026 m. balandžio 18 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.9F4371AB03A3/asr?csrt=18336007352469310969>.
22. „Lietuvos generalinio prokuroro rekomendacijos dėl ikiteisminio tyrimo dokumentų sudėjimo į bylą tvarkos baigiant ikiteisminį tyrimą“. E-TAR. Žiūrėta 2026 m. kovo 1 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0D5BC729E303/asr>.
23. „Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro ir Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro įsakymas „Dėl informacijos apie asmenis su kūno sužalojimais, kurie gali būti susiję su nusikaltimu, teikimo““. E-TAR. Žiūrėta 2026 m. balandžio 20 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.A5135FB62E52>.
24. „Asmens duomenų tvarkymo policijos įstaigose taisyklės“. E-TAR. Žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/cbc2a6b0938f11eb9fecb5ecd3bd711c?csrt=2154595425218082281>.
25. „Asmens duomenų tvarkymo Lietuvos Respublikos prokuratūroje taisyklės“. E-TAR. Žiūrėta 2026 m. balandžio 18 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/12e491d0fa9511e78bcec397524184ce>.
26. „Asmens duomenų tvarkymo teismuose taisyklės“. E-TAR. Žiūrėta 2026 m. balandžio 18 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/3db78a20b0e811e88f64a5ecc703f89b/asr?csrt=3133447484516943355>.
27. „2021 m. gruodžio 17 d. Kauno apylinkės teismo pirmininko įsakymas „Dėl susipažinimo su bylų medžiaga, kopijų darymo ir apmokėjimo už jas taisyklių patvirtinimo““. E-TAR. Žiūrėta 2026 m. balandžio 20 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/07d86f605f2b11eca9ac839120d251c4/asr?csrt=9354077447594283903>.

28. „Lietuvos generalinio prokuroro ikiteisminio tyrimo duomenų teikimo ir panaudojimo ne baudžiamojo persekiojimo tikslais ir ikiteisminio tyrimo duomenų apsaugos rekomendacijos“. E–TAR. Žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/b8873420834511e7922688da979d97a3/asr?csrt=6594828361043693737>.
29. „Generalinio prokuroro rekomendacijos dėl užduočių specialistams ir ekspertams skyrimo“. E–TAR. Žiūrėta 2026 m. balandžio 20 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.A9B352D1618D/asr?csrt=2349153983019354632>.
30. „Generalinio prokuroro rekomendacijos dėl ikiteisminio tyrimo pradžios ir jos registravimo tvarkos“. E–TAR. Žiūrėta 2026 m. balandžio 22 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.2E44056387C9/SLghmxcnXW?csrt=7417999540312158790>.
31. „Informacinės prokuratūros sistemos saugaus elektroninės informacijos tvarkymo taisyklės“. E–TAR. Žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ab404d1083eb11e6b969d7ae07280e89/asr?csrt=6694500448266387786>.
32. „Asmens duomenų tvarkymo Lietuvos advokatūroje taisyklės“. Lietuvos advokatūra. Žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d. https://www.advokatura.lt/uploads/ECB/content_1738671427/asmens_duomenu_tvarkymo_taisykles_sprendimas_taisykles_7599.pdf.
33. „Ieškomų asmenų, neatpažintų lavonų ir nežinomų bejėgių asmenų žinybinio registro nuostatai“. E–TAR. Žiūrėta 2026 m. balandžio 22 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ce77c810001111e78034be159a964f47/asr?csrt=2937240154373551297>.
34. „Lietuvos Respublikos prokuratūros kompetencijos srityje susidarančių dokumentų saugojimo terminų rodyklė“. E–TAR. Žiūrėta 2026 m. balandžio 22 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/5101090034a511e78397ae072f58c508>.
35. „Lietuvos Respublikos teismų procesinių dokumentų saugojimo terminų rodyklė“. E–TAR. Žiūrėta 2026 m. balandžio 22 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ddc3a9919ad311f0a8bbd1e98310677d>.
36. „Nutrauktų baudžiamųjų bylų ir ikiteisminio tyrimo bylų, kuriose ikiteisminis tyrimas nutrauktas, saugojimo, naudojimo ir naikinimo instrukcija“. E–TAR. Žiūrėta 2026 m. balandžio 22 d. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.70C01E51DDFA/asr?csrt=1914946103239917556>.
37. „Asmens duomenų saugumo pažeidimų nustatymo, tyrimo, pranešimo apie juos ir dokumentavimo tvarkos aprašas“. Lietuvos policija. Žiūrėta 2026 m. balandžio 23 d. <https://policija.lrv.lt/uploads/policija/documents/files/administracine-informacija/Saugumo%20pazeidimu%20tyrimo%20tvarka%20NAUJA.pdf>

MOKSLINIAI ŠALTINIAI

38. 29 straipsnio duomenų apsaugos darbo grupė. „Nuomonė 4/2007 „Dėl asmens duomenų sąvokos““. 01248/07/LT, WP 136 (2007): 6–7. https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2007/wp136_lt.pdf.
39. 29 straipsnio duomenų apsaugos darbo grupė. „Nuomonė Nr. 03/2013 „Dėl tikslo ribojimo““. 00569/13/EN WP 203, (2013): 11. https://vdai.lrv.lt/uploads/vdai/documents/files/NuomoneNr_032013deltiksloribojimowp203_29strDG20181116.docx.
40. 29 straipsnio duomenų apsaugos darbo grupė. „Nuomonė „Dėl kai kurių esminių Teisės saugos direktyvos (Direktyvos (ES) 2016/680) aspektų““. WP 258 (2017): 4–5. http://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?doc_id=48804.
41. „2024 m. gruodžio 2 d. Europos duomenų apsaugos valdybos nuomonė Nr. 28/2024 „Dėl tam tikrų duomenų apsaugos aspektų, susijusių su DI modeliuose naudojamų asmens duomenų tvarkymu““. EDPB, 20. Žiūrėta 2026 m. balandžio 7 d. https://www.edpb.europa.eu/system/files/2025-05/edpb_opinion_202428_ai-models_lt.pdf.

42. Aidinlis, Stergios, David Barnard-Wills, Leanne Cochrane, Krzysztof Garstka, Agata Gurzawska ir Joshua Hughes. „Between GDPR and Law Enforcement Directive in Security Research: The Use of Personal Data by Law Enforcement Authorities“, *European Journal of Law and Technology* 15, 3 (2024): 23–24. <https://ejlt.org/index.php/ejlt/article/view/957/1094>.
43. Andrijauskas, Raimondas ir Danguolė Morkūnienė. „Asmens duomenų apsaugos priežiūros institucijos vaidmens pasikeitimai priėmus bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą“. *Jurisprudencija* 27(2), (2020): 299. <https://ojs.mruni.eu/ojs/jurisprudence/article/view/6360/5320>.
44. Bučiūnas, Gediminas. „Konfidencialumo ir konspiracijos principai baudžiamajame procese“. *Teisės apžvalga* 1, 11 (2014): 35. <https://portalcris.vdu.lt/server/api/core/bitstreams/01e940ff-abc3-4b36-a75b-cfaec6d3036f/content>.
45. Chen, Jiahong. „The Dangers of Accuracy: Exploring the Other Side of the Data Quality Principle“. *European Data Protection Law Review* 1, (2018): 36. <https://heinonline-org.skaitykla.mruni.eu/HOL/Page?handle=hein.journals/edpl4&id=42&collection=journals&index=>
46. Clifford, Damian ir Jef Ausloos. „Data Protection and the Role of Fairness“. *Yearbook of European Law* 37, 1 (2018): 138–140, 186–187. <https://academic-oup-com.skaitykla.mruni.eu/yel/article-pdf/doi/10.1093/yel/yey004/27374007/yey004.pdf>.
47. De Hert, Paul ir Juraj Sajfert. „The fundamental right to personal data protection in criminal investigations and proceedings: framing big data policing through the purpose limitation and data minimisation principles of the directive (EU) 2016/680“. *Brussels Privacy Hub, Working Paper* 7, 31 (2021): 9–11, 14. https://papers.ssrn.com/sol3/Delivery.cfm/SSRN_ID4016491_code582383.pdf?abstractid=4016491&mirid=1&type=2.
48. De Hert, Paul ir Juraj Sajfert. „Relevant Case Law“ iš *The EU Law Enforcement Directive (LED): A Commentary*, Eleni Kosta, Franziska Boehm (Jungtinė Karalystė: Oxford University Press, 2024): 12. https://api.pageplace.de/preview/DT0400.9780192667434_A48368371/preview-9780192667434_A48368371.pdf.
49. De Hert, Paul ir Vagelis Papakonstantinou. „The New Police and Criminal Justice Data Protection Directive, A First Analysis“. *New Journal of European Criminal Law* 7, 1 (2016): 17. https://research.tilburguniversity.edu/files/19816258/pdh16_vpdirective_corrected_.pdf.
50. De Jonge, Boudewijn ir Barry de Vries. „Data-Driven Investigations in a Cross-Border Setting: Experiences from the Netherlands“. *Eucrim: Focus: Digitalisation of Justice*, 3 (2024): 216. https://eucrim.eu/media/issue/pdf/eucrim_issue_2024-03.pdf#page=44.
51. Dešriūtė, Justina. „Esminiai asmens duomenų apsaugos baudžiamajame procese reformos Europos Sąjungoje aspektai ir jų įtaka nacionaliniam teisiniam reguliavimui“. *Teisės problemos* 91, 1 (2016): 46. https://teise.org/wp-content/uploads/2023/01/J.-Desriute-2016_1-4.pdf.
52. Dimitrova, Diana ir Paul De Hert. „The LED’s right of access to one’s data: Loopholes on proper access, legality review and data protection authority Accountability“. *New Journal of European Criminal Law* 15, 1 (2024). <https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/20322844231214484>.
53. Europos duomenų apsaugos valdyba. „Gairės 4/2019 dėl 25 straipsnio: Pritaikytoji ir standartizuotoji duomenų apsauga“. Versija 2.0 (2020): 6. https://www.edpb.europa.eu/system/files/2021-04/edpb_guidelines_201904_dataprotection_by_design_and_by_default_v2.0_lt.pdf.
54. Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas. „Nuomonė „On the data protection reform package““. 2012: 1–3. https://www.edps.europa.eu/sites/default/files/publication/12-03-07_edps_reform_package_en.pdf.

55. Ferguson, Lorna ir Wendy Picknell. „Repeat or chronic?: Examining Police Data Accuracy Across the „History“ Classifications of Missing Person Cases“. *Policing and Society* 32, 5 (2022): 680, 689–691. https://heinonline-org.skaitykla.mruni.eu/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/pgsty32&id=680&men_tab=srchresults.
56. Guild, Elspeth ir Sergio Carrera. „The Political and Judicial Life of Metadata: Digital Rights Ireland and the Trail of the Data Retention Directive“, *CEPS Paper in Liberty and Security in Europe*, 65 (2014): 5–6. https://papers.ssrn.com/sol3/Delivery.cfm/SSRN_ID2445901_code1194431.pdf?abstractid=2445901&mirid=1&type=2.
57. Grialashvili, Koba. „Personal Data Protection in the Activities of Law Enforcement Bodies“. *Journal of Personal Data Protection Law* 1, 2 (2025): 60. <https://heinonline-org.skaitykla.mruni.eu/HOL/Page?handle=hein.journals/jnlopld2025&id=55&collection=journals&index=>.
58. Hallinan, Dara ir Frederik Zuiderveen Borgesius. „Opinions can be incorrect (in our opinion)! On Data Protection Law’s Accuracy Principle“. *International Data Privacy Law* 10, 1 (2020): 2–3. https://www.researchgate.net/publication/344634065_Opinions_can_be_incorrect_in_our_opinion_On_data_protection_law's_accuracy_principle.
59. Jasseran, Catherine. „Subsequent Use of GDPR Data for a Law Enforcement Purpose: The Forgotten Principle of Purpose Limitation?“. *European Data Protection Law Review* 4, 2 (2018): 166. <https://heinonline-org.skaitykla.mruni.eu/HOL/Page?handle=hein.journals/edpl4&id=167>.
60. Kostelny, Albert J. „Emerging Data Protection In Europe; Community Law Through the Cases. *Fordham International Law Journal* Volume 1, 1 (1977): 72. <https://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1003&context=ilj>.
61. Lastauskienė, Giedrė. „Teisės principai Lietuvos teisės sistemoje: lemia ar nukreipia?“. *Konstitucinė justicija Lietuvoje: trys veiklos dešimtmečiai*, (2023): 345. <https://www.zurnalai.vu.lt/open-series/lt/article/view/34040/32528>.
62. Leese, Matthias. „Towards systematic data governance in law enforcement“. *CURATE Working Paper*, 5 (2026): 1–2, 9. https://www.researchgate.net/publication/400430051_Towards_systematic_data_governance_in_law_enforcement_-_CURATE_Working_Paper_No_5.
63. Leiser, M. R. ir Bart Custers. „The Law Enforcement Directive: Conceptual Issues of EU Directive 2016/680“. *European Data Protection Law Review* 5, 3 (2019): 372–373. https://papers.ssrn.com/sol3/Delivery.cfm/SSRN_ID4014545_code2775333.pdf?abstractid=4014545&mirid=1.
64. Lietuvos Respublikos prokuratūra. „Lietuvos Respublikos prokuratūros veiklos 2024 metais ataskaita“. Nr. 17.9.-2640 (2025): 5-6. <https://www.prokuraturos.lt/data/public/uploads/2025/04/metine-prokuraturos-ataskaita-2024-final.pdf>.
65. Lietuvos teismai. „Veiklos rezultatai 2024“. 15. <https://www.teismai.lt/data/public/uploads/2025/03/teismu-veiklos-2024-m.-ataskaita.pdf>.
66. Mateeva Stoyanova, Zhivka. „Principles of personal data protection“. *Audit* 2, 28 (2020): 97. https://www.researchgate.net/publication/342527554_Principles_of_personal_data_protection.
67. Mildebrath, Hendrik. „Understanding EU data protection policy“. European Parliament, PE 698.898 (2026): 3. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/698898/EPRS_BRI\(2022\)698898_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/698898/EPRS_BRI(2022)698898_EN.pdf)
68. Mitsilegas, Valsamis. „The Transformation of Privacy in an Era of Pre-emptive Surveillance“. *Tilburg Law Review* 20, (2015): 38, 42. https://www.researchgate.net/publication/282483987_The_Transformation_of_Privacy_in_an_Era_of_Pre-emptive_Surveillance.

69. Petraitytė, Ilona. „Asmens duomenų apsauga ir teisė į privatų gyvenimą“. *Teisė* 80, (2011): 169–170, 172–173. <https://www.zurnalai.vu.lt/teise/lt/article/view/158/124>.
70. Petraitytė, Ilona. „Asmens duomenų apsaugos teisinis reguliavimas Lietuvos teisės sistemoje“. *Teisė* 79, (2011): 132, 135. <https://www.zurnalai.vu.lt/teise/lt/article/view/175/137>.
71. Petraitytė, Ilona. „Asmens duomenų teisinės apsaugos principai“. Daktaro disertacija, Vilniaus universitetas, 2013. https://www.tf.vu.lt/wp-content/uploads/2016/08/Ilona-Petraityt%C4%97_Asmens-duomen%C5%B3-teisin%C4%97s-apsaugos-principai-.pdf.
72. Prystai, Rostyslav. „Asmens duomenų apsaugos, kaip atskiro teisės instituto, ypatumai“. *Teisė*, 135 (2025): 123. <https://www.journals.vu.lt/teise/article/download/37238/39584/118064>.
73. Sajfert, Juraj ir Teresa Quintel. „Data Protection Directive (EU) 2016/680 For Police and Criminal Justice Authorities“. *GDPR Commentary*, (2019): 15–16. https://www.researchgate.net/publication/356967737_Data_Protection_Directive_EU_2016680_for_Police_and_Criminal_Justice_Authorities.
74. Štareikė, Eglė ir Sigita Kausteklytė-Tunkevičienė. „Pagrindinės duomenų subjekto teisės ir jų užtikrinimas pagal ES bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą“. *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka*. 20 (2018): 294, 305. <https://ojs.mruni.eu/ojs/vsvt/article/view/5597/4793>.
75. Te Molder, Ruben, Masha Fedorova, Marieke Dubelaar ir Sjarai Lestrade. „The Principle of Purpose Limitation in Data–Driven Policing: A Guiding Light or an Empty Shell?“. *New Journal of European Criminal Law* 14, 4 (2023): 517, 520–521, 522, 531. https://www.researchgate.net/publication/375566331_The_principle_of_purpose_limitation_in_data-driven_policing_A_guiding_light_or_an_empty_shell.
76. Tzanou, Maria. „Data Protection as a Fundamental Right Next to Privacy? ‘Reconstructing’ a not so New Right“. *International Data Privacy Law* 3, 2 (2013): 96. <https://academic-oup-com.skaitykla.mruni.eu/idpl/article-pdf/3/2/88/2090535/ipt004.pdf>.
77. Vadalà, Rosa Maria. „Data Scraping in Criminal Law: the Possible Contribution in Preserving the Value of Data Analytics in the Modern Age“. *Rivista di Scienze Giuridiche, Scienze Cognitive ed Intelligenza Artificiale* 6, 2 (2023): 71. <https://i-lex.unibo.it/article/view/18876/17436>.
78. Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija. „Rekomendacija: Nuasmeninimo metodai“. (2015): 2. https://vdai.lrv.lt/uploads/vdai/documents/files/Rekomend_nuasmeninimo_metodai_2015.pdf.
79. Zaleskis, Julius. *Europos Sąjungos Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas ir asmens duomenų apsaugos teisė*. Vilnius: VĮ Registrų Centras, 2019.
80. Warren, D. Samuel ir Louis Brandeis. „The Right to Privacy“. *Harvard Law Review* IV, No. 5 (1890). https://groups.csail.mit.edu/mac/classes/6.805/articles/privacy/Privacy_brand_warr2.html.

SPECIALIOJI LITERATŪRA

81. Ancelis, Petras. *Baudžiamojo proceso ikiteisminis etapas*. Vilnius: UAB „Saulėlė“, 2007.
82. Ažubalytė, Rima, Raimundas Jurka ir Jolanta Zajančauskienė. *Baudžiamojo proceso teisė: Bendroji dalis, I knyga*. Vilnius, VĮ Registrų centras, 2016.
83. Boehm, Franziska. *Information Sharing and Data Protection in the Area of Freedom, Security and Justice*. Liuksemburgas: Springer, 2012. <https://link-springer-com.skaitykla.mruni.eu/content/pdf/10.1007/978-3-642-22392-1.pdf>.

84. Bučiūnas, Gediminas, Edita Gruodytė ir Marijus Šalčius. *Ikiteisminis tyrimas: procesiniai, kriminalistiniai ir praktiniai aspektai*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2017.
85. De Hert, Paul ir Serge Gutwirth. „Privacy, Data Protection and Law Enforcement. Opacity of the Individual and Transparency of Power“. Iš *Privacy and the Criminal Law*, Erik Claes, Antony Duff, Serge Gutwirth. Antwerpen – Oxford: Intersentia, 2006.
https://www.researchgate.net/publication/254800085_Privacy_Data_Protection_and_Law_Enforcement_Opacity_of_the_Individual_and_Transparency_of_Power#fullTextFileContent.
86. Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra ir Europos Taryba. *Europos duomenų apsaugos teisės vadovas, 2018 m. redakcija*. Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2018.
https://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_data_protection_LIT.pdf.
87. Gaižauskaitė, Inga ir Natalija Valavičienė. *Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2016. <https://cris.mruni.eu/cris/bitstreams/6bc9b0c7-425b-4420-a2cd-e6ec2d12736a/download>.
88. González Fuster, Gloria. *The emergence of personal data protection as a fundamental right of the EU*. Springer Switzerland, 2014.
https://www.google.lt/books/edition/The_Emergence_of_Personal_Data_Protection/iqnBBAAQBAJ?hl=lt&gbpv=1&dq=Data+Protection+as+a+Fundamental+Right&printsec=frontcover.
89. Jurka, Raimundas, Rima Ažubalytė, Marina Gušauskienė ir Artūras Panomariovas. *Baudžiamojo proceso principai*. Vilnius: Eugrimas, 2009.
90. Kiškis, Mindaugas, Rimantas Petrauskas, Irmantas Rotomskis ir Darius Šttilis. *Teisės informatika ir informatikos teisė*. Vilnius, Mykolo Romerio universitetas, 2006. <https://cris.mruni.eu/cris/bitstreams/1267209f-50ad-4c66-a213-239feed9f139/download>.
91. Leiser, Mark ir Bart Custers. „Article 5: Time limits for storage and review“. Iš *The EU Law Enforcement Directive (LED): A Commentary*, Eleni Kosta, Franziska Boehm, Diana Dimitrova ir Irene Kamara. Oxford, 2024), 153.
<https://papers.ssrn.com/sol3/Delivery.cfm/5116110.pdf?abstractid=5116110&mirid=1&type=2>.
92. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas. *Oficialioji konstitucinė doktrina, svarbiausios nuostatos 1993–2025*. Vilnius, 2025. <https://lrkt.lt/data/public/uploads/2025/10/konstitucines-doktrinos-nuostatos-1993-2025-web.pdf>.
93. Mateeva, Zhivka. „Conditions for lawful personal data processing by data controllers as per the general data protection regulation“. Pranešimas konferencijoje Globalization, the State and the Individual, Bulgarija, 2019 m. birželio mėn.
https://www.researchgate.net/publication/341980226_CONDITIONS_FOR_LAWFUL_PERSONAL_DATA_PROCESSING_BY_DATA_CONTROLLERS_CONDITIONS_FOR_LAWFUL_PERSONAL_DATA_PROCESSING_BY_DATA_CONTROLLERS_AS_PER_THE_GENERAL_DATA_PROTECTION_REGULATION.
94. Meškauskaitė, Liudvika. *Teisė į privatų gyvenimą*. Vilnius, VĮ Registrų Centras, 2015.
95. Vaičekauskaitė, Rita. *Mokslinių tyrimų metodologijos diskursas*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2023.
96. Voigt, Paul ir Axel von dem Bussche. *The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Practical Guide*. Switzerland, Springer International Publishing, 2017. <https://dokumen.pub/the-eu-general-data-protection-regulation-gdpr-a-practical-guide-978-3-319-57959-7-3319579592-978-3-319-57958-0.html>.
97. Žydzūnaitė, Vilma ir Stanislav Sabaliauskas. *Kokybiniai tyrimai: principai ir metodai*. Vilnius: Vaga, 2017.

98. „2007 m. lapkričio 12 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje Hachette Filipacchi Associés prieš Prancūziją“. Hudoc. Žiūrėta 2026 m. kovo 19 d. <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-81066%22%7D>.

99. „2008 m. gruodžio 4 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje S. ir Marper prieš Jungtinę Karalystę“. Hudoc. Žiūrėta 2026 m. kovo 17 d. <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22%3A%22001-90051%22%7D>.

100. „2011 m. asmens duomenų apsaugos srities teismų sprendimų apibendrinimas“. Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija. Žiūrėta 2026 m. balandžio 20 d. <https://vdai.lrv.lt/uploads/vdai/documents/files/apibendrinimasteism%20sprend%202011.pdf>.

101. „2013 m. birželio 4 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje Antonio Peruzzo prieš Vokietiją ir Uwe Martens prieš Vokietiją“. Hudoc. Žiūrėta 2026 m. kovo 16 d. <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22%3A%22001-121998%22%7D>.

102. „2014 m. balandžio 8 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas byloje Nr. C-293/12“. EUR-Lex. Žiūrėta 2026 m. balandžio 27 d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:62012CJ0293>.

103. „2017 m. rugsėjo 22 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje Aycaguer prieš Prancūziją“. Hudoc. Žiūrėta 2026 m. kovo 17 d. <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-175007%22%7D>.

104. „2018 m. gegužės 23 d. Kauno apylinkės teismo sprendimas byloje Nr. 2-1989-587/2018. E–Teismai. Žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d. <https://eteismai.lt/byla/35378053883857/2-1989-587/2018>.

105. „2018 m. birželio 28 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje M.L. ir W.W. prieš Vokietiją“. Hudoc. Žiūrėta 2026 m. balandžio 27 d. <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-183947%22%7D>.

106. „2020 m. rugsėjo 25 d. Klaipėdos apylinkės teismo nutartis byloje Nr. T-265-963/2020“. E–Teismai. Žiūrėta 2026 m. balandžio 26 d., <https://eteismai.lt/byla/231366423525596/T-265-963/2020>.

107. „2021 m. gegužės 25 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje Big Brother Watch ir kiti prieš Jungtinę Karalystę“. Hudoc. Žiūrėta 2026 m. kovo 19 d. <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-210077%22%7D>.

108. „2022 m. sausio 14 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje M.L. prieš Slovakiją“. Hudoc. Žiūrėta 2026 m. kovo 19 d. <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22%3A%22001-212150%22%7D>.

109. „2022 m. balandžio 5 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas byloje Nr. C–140/20“. EUR-Lex. Žiūrėta 2026 m. balandžio 12 d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:62020CJ0140>.

110. „2022 m. balandžio 11 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje Ekimdzhiev ir kiti prieš Bulgariją“. Hudoc. Žiūrėta 2026 m. kovo 19 d. <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22%3A%22001-214673%22%7D>.

111. „2022 m. gruodžio 8 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas byloje Nr. C–180/21“. DPcuria. Žiūrėta 2026 m. balandžio 1 d. <https://dpcuria.eu/case?reference=C-180/21>.

112. „2022 m. gruodžio 22 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis byloje Nr. 2K-257-697/2022“. LAT. Žiūrėta 2026 m. balandžio 21 d. <https://www.lat.lt/lt/doclib/ku8an3lwpnzmrtafahr8cjsbz36axmnv>.

113. „2023 m. sausio 26 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas byloje Nr. C-205/21“. EUR-Lex. Žiūrėta 2026 m. balandžio 2 d., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:62021CJ0205>.

114. „2023 m. birželio 15 d. Generalinės advokatės Laila Medina išvada byloje Nr. C–333/22“. EUR-Lex. Žiūrėta 2026 m. balandžio 11 d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:62022CC0333>.

115. „2023 m. birželio 23 d. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis byloje Nr. 2K-7-53-489/2023“. LAT. Žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d. <https://www.lat.lt/lt/doclib/ixjcxsgvcymhx261zuagxyxbtfm84ghs8>.

116. 2023 m. liepos 4 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje Hurbain prieš Belgiją“. Hudoc. Žiūrėta 2026 m. balandžio 27 d. [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-225814%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-225814%22]}).
117. „2024 m. sausio 30 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas byloje Nr. C–118/22“. EUR–Lex. Žiūrėta 2026 m. balandžio 6 d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:62022CJ0118>.
118. „2024 m. rugpjūčio 28 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas byloje Pietrzak, Bychawska-Siniarska ir kiti prieš Lenkiją“. Hudoc. Žiūrėta 2026 m. kovo 20 d. [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22002-14333%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22002-14333%22]}).
119. „2024 m. spalio 4 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimas byloje Nr. C–548/21“. EUR–Lex. Žiūrėta 2026 m. balandžio 6 d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:62021CJ0548>.
120. „2025 m. lapkričio 13 d. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis byloje Nr. 2K-138-594/2025“. LAT. Žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d. <https://www.lat.lt/data/public/uploads/2025/11/2k-138-594-2025-s.docx>.
121. „2025 m. gruodžio 12 d. Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos sprendimas Nr. 3R–1801“. VDAI. Žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d. [https://vdai.lrv.lt/public/canonical/1765880988/1189/2025-12-12%20sprendimas%20Nr.%203R-1801%20\(2.13-1.E\).pdf](https://vdai.lrv.lt/public/canonical/1765880988/1189/2025-12-12%20sprendimas%20Nr.%203R-1801%20(2.13-1.E).pdf).
122. „2025 m. kovo 18 d. Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis byloje Nr. 2K-46-387/2025“. LAT. Žiūrėta 2026 m. balandžio 21 d. <https://www.lat.lt/doclib/w8nmngxggszjrlxnczuk5229kgx3dp3n>.
123. „2025 m. kovo 19 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis byloje Nr. 2K-18-976/2025“. Liteko. Žiūrėta 2026 m. balandžio 20 d. <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=1de92240-f658-468a-84a9-ce206916468f>.
124. „2025 m. liepos 23 d. Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos sprendimas Nr. 3R-424“. VDAI. Žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d. [https://vdai.lrv.lt/public/canonical/1753417266/1013/2025-07-23%20sprendimas%20Nr.%203R-934%20\(2.13-1.E\).pdf](https://vdai.lrv.lt/public/canonical/1753417266/1013/2025-07-23%20sprendimas%20Nr.%203R-934%20(2.13-1.E).pdf).
125. „2025 m. rugpjūčio 26 d. Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos sprendimas Nr. 3R-1162“. VDAI. Žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d. [https://vdai.lrv.lt/public/canonical/1756292767/1065/2025-08-26%20sprendimas%20Nr.%203R-1162%20\(2.13-1.E\).pdf](https://vdai.lrv.lt/public/canonical/1756292767/1065/2025-08-26%20sprendimas%20Nr.%203R-1162%20(2.13-1.E).pdf).
126. „2025 m. lapkričio 12 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartis byloje Nr. eA-353-822/2025“. E–TAR. Žiūrėta 2026 m. balandžio 20 d. <https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/98794266c6fb11f0a6e08c3b04d14d49>.
127. „2025 m. vasario 27 d. Generalinio advokato Jean Richard De La Tour išvada Europos Sąjungos Teisingumo Teismo byloje Nr. C–57/23“. EUR–Lex. Žiūrėta 2026 m. balandžio 6 d. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:62023CC0057>.
128. „2026 m. kovo 26 d. Lietuvos apeliacinio teismo nuosprendis byloje Nr. 1A-58-478/2026“. Liteko. Žiūrėta 2026 m. balandžio 20 d. <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=bcb6af2e-146e-4ff2-9538-993e3354c24f>.
129. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. *Teisingumo Teismo praktikos rinkinys, 2024 m. balandžio 30 d.* EUR-Lex, 2024. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:62021CJ0470>.
130. „Lietuvos apeliacinio teismo nutartis byloje Nr. 1S-234-453/2018“. E-Teismai. Žiūrėta 2026 m. balandžio 18 d. <https://eteismai.lt/byla/60852675864527/1S-234-453/2018>.
131. „Lietuvos Aukščiausiojo teismo 2015 metų birželio mėnesio teismo praktikos apžvalga“. LAT. Žiūrėta 2025 m. balandžio 19 d. https://www.lat.lt/data/public/uploads/2018/01/d1_lat_aktuali_praktika_birzelis.pdf.

132. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas ir Lietuvos apeliacinis teismas. *Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktikos apžvalga, 2017 m. gegužė*. Vilnius, 2017. https://www.lat.lt/data/public/uploads/2018/01/estt_2017_geguze.pdf.
133. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. gegužės 4 d. sprendimas byloje Nr. A-858-1500-12“. Žiūrėta 2026 m. kovo 19 d. E–Teismai. <https://eteismai.lt/byla/169921587206803/A-858-1500-12>.
134. „Lietuvos vyriausiojo teismo sprendimas byloje Nr. eA-649-968/2022“. E–TAR. Žiūrėta 2026 m. balandžio 19 d. https://www.e-tar.lt/rs/legalact/5ac501604fc711edbc04912defe897d1/format/OO3_ODT/.
135. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos apžvalga: 2023 m. lapkričio 1 d. – 2023 m. lapkričio 30 d.“. Byla Nr. eA-831-525/2023. Žiūrėta 2026 m. balandžio 18 d. <https://www.lvat.lt/lt/doclib/mxd0ovyddxdh4nnkvnsnapz3s4vmh2m>.
136. „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos apžvalga: 2023 m. lapkričio 1 d. – 2023 m. lapkričio 30 d.“. Byla Nr. A-798-556/2023. Žiūrėta 2026 m. balandžio 18 d. <https://www.lvat.lt/lt/doclib/mxd0ovyddxdh4nnkvnsnapz3s4vmh2m>.
137. „Vilniaus regiono apylinkės teismo nutartis byloje Nr. 1-549-1036/2019“. E–Teismai. Žiūrėta 2026 m. balandžio 18 d. <https://eteismai.lt/byla/210022117602621/1-549-1036/2019>.

INTERNETINIAI ŠALTINIAI

138. „2026 m. kovo 19 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo pranešimas spaudai Nr. 39/26“. Curia. Žiūrėta 2026 m. balandžio 2 d. <https://curia.europa.eu/site/upload/docs/application/pdf/2026-03/cp260039en.pdf>.
139. „A brief history of data protection: How did it all start?“. Sourcing International. Žiūrėta 2026 m. kovo 9 d. <https://sourcing-international.org/en/news/a-brief-history-of-data-protection-how-did-it-all-start>.
140. „Asmens duomenų sauga“. Lietuvos policija. Žiūrėta 2026 m. balandžio 23 d. <https://policija.lrv.lt/lt/administracine-informacija/asmens-duomenu-apsauga-1/asmens-duomenu-sauga-1/>.
141. „Asmens duomenų tvarkymo teisinis pagrindas ir tikslai“. Lietuvos policija. Žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d. <https://policija.lrv.lt/lt/administracine-informacija/asmens-duomenu-apsauga-1/asmens-duomenu-tvarkymo-teisinis-pagrindas-ir-tikslas-1/>.
142. „Bendra informacija apie asmens duomenų tvarkymą“. Lietuvos policija. Žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d. <https://policija.lrv.lt/lt/administracine-informacija/asmens-duomenu-apsauga-1/asmens-duomenu-tvarkymas-1/>.
143. „Buvusi Šakių rajono savivaldybės darbuotoja pripažinta kalta dėl piktnaudžiavimo ir neteisėto informacijos apie privatų asmens gyvenimą rinkimo“. Lietuvos Respublikos prokuratūra. Žiūrėta 2026 m. balandžio 23 d. <https://www.prokuraturos.lt/lt/buvusi-sakiu-rajono-savivaldybes-darbuotoja-pripazinta-kalta-del-piktnaudziavimo-ir-neteiseto-informacijos-apie-privatu-asmens-gyvenima-rinkimo/12207>.
144. „DNR duomenų registras“. Lietuvos policija. Žiūrėta 2026 m. balandžio 22 d. <https://policija.lrv.lt/public/canonical/1736944208/10305/DNR%20duomenu%CC%A8%20registras.pdf>.
145. „Ikiteisminio tyrimo pareigūnai nepagrįstai rinko perteklinius advokatų asmens duomenis“. Lietuvos advokatūra. Žiūrėta 2026 m. balandžio 20 d. <https://www.advokatura.lt/naujienos/ikiteisminio-tyrimo-pareigunai-nepagrirstai-rinko-perteklinius-advokatu-asmens-duomenis/>.
146. „Policijos registruojamų įvykių registras (PRĮR)“. Lietuvos policija. Žiūrėta 2026 m. balandžio 22 d. <https://policija.lrv.lt/public/canonical/1736944373/10311/Policijos%20registruojamu%CC%A8%20i%CC%A8vykiu%C%20registras.pdf>.

147. Lazauskienė, Raimonda. „Advokatė: kada sveikatos duomenų naudojimas baudžiamojoje byloje tampa neteisėtas?“. *Kas vyksta Kaune*, 2025 m. balandžio 21 d. <https://kaunas.kasvyksta.lt/lietuvoje/advokate-kada-sveikatos-duomenu-naudojimas-baudziamojoje-byloje-tampa-neteisetas>.
148. „Teismo sprendimų nuasmeninimas – ką reikia žinoti?“. *Lietuvos teismai*. Žiūrėta 2026 m. balandžio 20 d. <https://www.teismai.lt/lt/naujienos/teismu-sistemos-naujienos/teismo-sprendimu-nuasmeninimas-ka-reikia-zinoti/12927>.
149. Leiser, Mark. „Directive 2016/680, Personal Data in Law Enforcement“. Pranešimas konferencijoje Introduction of the Data Protection Reform to the Judicial System Inform, Nyderlandai. <https://www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/rechtsgeleerdheid/instituut-voor-metajuridica/presentation-leiser-inform.pdf>.
150. Merkevičiūtė, Tautvilė. „Žmogaus teisių apsaugos ekspertė: apie teisių užtikrinimą, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką, geruosius ir tobulintinus pavyzdžius“. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas. Žiūrėta 2026 m. balandžio 23 d. <https://www.lat.lt/zmogaus-teisiu-apsaugos-eksperte-apie-teisiu-uztikrinima-lietuvos-auksciausiojo-teismo-praktika-geruosius-ir-tobulintinus-pavyzdzius/2320>.
151. Radijo byla. „Ar paskyrus valstybės apmokamą advokatą, visas bylinėjimosi išlaidas apmokės valstybė?“. Lrt Radioteka. Žiūrėta 2026 m. balandžio 22 d. <https://www.lrt.lt/radioteka/irasas/2000630075/ar-paskyrus-valstybes-apmokama-advokata-visas-bylinejimosi-islaidas-apmokes->.
152. Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija. „Duomenų valdytojo veiklos įrašų rekomenduojama forma“. VDAI. Žiūrėta 2026 m. balandžio 16 d. <https://vdai.lrv.lt/media/viesa/saugykla/2024/4/kxL9FzY9zo0.docx>.
153. Valstybinė asmens duomenų apsaugos inspekcija. „Inspekcijos istorija“. Žiūrėta 2026 m. kovo 26 d. <https://vdai.lrv.lt/lt/naudinga-informacija/inspekcijos-istorija/>.
154. Wahl, Thomas. „ECJ: Indiscriminate Collection and Unlimited Storage of Biometric and Genetic Data Permissible“. *Eucrim*, 2026 m. vasario 18 d. <https://eucrim.eu/news/ecj-indiscriminate-collection-and-unlimited-storage-of-biometric-and-genetic-data-permissible/>.

PRIEDAI

1. Kokybinio interviu dalyvių sąrašas

- 1) Ikiteisminio tyrimo pareigūnas A (darbo patirtis 20–30 metų);
- 2) Ikiteisminio tyrimo pareigūnas B (darbo patirtis 20–30 metų);
- 3) Ikiteisminio tyrimo pareigūnas C (darbo patirtis 0–10 metų);
- 4) Ikiteisminio tyrimo pareigūnas D (darbo patirtis 0–10 metų);
- 5) Prokuroras E (darbo patirtis 20–30 metų);
- 6) Prokuroras F (darbo patirtis 20–30 metų);
- 7) Prokuroras G (darbo patirtis 30–40 metų);
- 8) Teisėjas H (darbo patirtis 20–30 metų);
- 9) Teisėjas I (darbo patirtis 10–20 metų);
- 10) Teisėjas J (darbo patirtis 10–20 metų);
- 11) Gynėjas advokatas K (darbo patirtis 20–30 metų);
- 12) Gynėjas advokatas L (darbo patirtis 20–30 metų);
- 13) Gynėjas advokatas M (darbo patirtis 20 –30 metų);
- 14) Pagalbą nukentėjusiesiems nuo nusikalstamos veikos teikianti įstaiga N;
- 15) Teisėsaugos institucijos duomenų apsaugos pareigūnas O;
- 16) Informacinių technologijų specialistas P (darbo patirtis 10–20 metų);
- 17) Informacinių technologijų specialistas R (darbo patirtis 0–10 metų).

2. Kokybinio tyrimo (interviu) klausimai

Pateikiami visi kokybinio tyrimo metu informantams užduoti klausimai:

1. Ar asmens duomenų apsauga baudžiamajame procese yra pakankama?
2. Ar Jūsų darbinėje patirtyje teko susidurti su asmens duomenų apsaugos problema? Jeigu taip – pakomentuokite situaciją plačiau, kaip ji buvo išspręsta?
3. Kokiais pagrindiniais asmens duomenų apsaugos principais vadovaujatės atliekat darbinės funkcijas, susijusias su duomenų saugojimu, rinkimu ir tvarkymu baudžiamosiose bylose?
4. Kokie asmens duomenys baudžiamojoje byloje jautriausi ir pažeidžiami labiausiai? Kokia žala gali būti padaryta atskleidžiant šiuos duomenis?
5. Ar pilnas ekspertizės akto turinys, prijungtas prie baudžiamosios bylos, nėra per didelis medicininės informacijos apie asmenį atskleidimas kitiems proceso dalyviams?
6. Ar baudžiamojoje byloje pateikto civilinio ieškinio turinyje asmens duomenys minimizuojami pakankamai?
7. Ar jūsų darbinėje patirtyje baudžiamųjų bylų procesiniuose dokumentuose teko matyti nukentėjusiųjų ar liudytojų neskelbtinų duomenų (gyvenamosios vietos adreso, telefono numerio)?
8. Kaip manote, ar asmens duomenų atskleidimas procesiniuose dokumentuose gali turėti neigiamos įtakos nukentėjusiojo arba liudytojo atžvilgiu įtariamajam / kaltinamajam susipažįstant su baudžiamosios bylos medžiaga, kai šis asmuo proceso dalyviams gali daryti tiesioginį neigiamą poveikį? (Ypač nagrinėjant jautrias baudžiamąsias bylas – smurto artimoje aplinkoje atvejus, seksualinio pobūdžio nusikaltimus, kai proceso dalyviai nepilnamečiai ir mažamečiai).
9. Ar baudžiamojoje byloje renkami duomenys nukentėjusiojo ir liudytojo atžvilgiu baudžiamojoje byloje nėra pertekliniai ir minimizuojami pakankamai?
10. Ar Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybai atliekant vaiko situacijos vertinimą nepakenkiama asmens duomenų ir įrodymų tikslumui ikiteisminiame procese?
11. Ar baudžiamojoje byloje renkamas didesnis įtariamojo asmens duomenų kiekis nepažeidžia duomenų kiekio mažinimo principo?
12. Ar įtariamojo atžvilgiu renkama charakterizuojanti medžiaga pilnu turiniu turi būti prijungiama prie baudžiamosios bylos?
13. Kokiomis informacinėmis technologijomis naudojātės atliekant darbinės funkcijas? Ar šios sistemos, jūsų nuomone, pakankamai saugios?

14. Ar pritartumėte nuomonei, kad asmens duomenų apsauga teisėsaugos institucijose būtų stiprinama siunčiant procesinius dokumentus proceso dalyviams elektroniniu paštu nustatant asmens kodo identifikatorių?
15. Ar pateikiant procesinius dokumentus elektroniniu paštu nustačius asmens kodo identifikatorių ši priemonė technologiškai užtikrina dokumento saugumą?
16. Kaip manote, ar jūsų darbovietėje įtvirtinti baudžiamųjų bylų saugojimo laikotarpiai yra pakankami, ar juos reikėtų sutrumpinti?
17. Kokias pagrindines funkcijas atliekate duomenų apsaugos pareigūno pozicijoje?
18. Ar atliekant duomenų apsaugos pareigūno užduotis bendradarbiaujate su Valstybine duomenų apsaugos inspekcija?
19. Ar turite pasiūlymų Lietuvos Respublikos teisėkūrai dėl asmens duomenų apsaugos gerinimo baudžiamajame procese?

SANTRAUKA

Asmens duomenų apsaugos baudžiamajame procese principai ir jų problematika

Baudžiamosiose bylose renkami su proceso dalyviais susiję ir turintys reikšmės tyrimui asmeninio pobūdžio duomenys, kurie teisėsaugos subjektams atskleidžiami dideliu mastu. Jurisprudencijai ir moksliniam ištyrimui stokojant platesnio asmens duomenų apsaugos principų taikymo bei esant viešojo intereso bei teisės į privatumą kolizijai, gali kilti visuomenės susirūpinimas dėl teisingo asmens duomenų apsaugos principų nuostatų perkėlimo į teisėsaugos praktiką. Siekiant išsiaiškinti ar Lietuvos baudžiamajame procese tinkamai įgyvendinami asmens duomenų apsaugos principų reikalavimai, svarbu išsiaiškinti ar asmens duomenų apsaugos mechanizmas nagrinėjant baudžiamąsias bylas yra pakankamai užtikrinantis asmens teisę į privatą gyvenimą, įvertinti ar teisėsaugos institucijose taikoma vienoda asmens duomenų apsaugos taisyklių praktika, taip pat, identifikuoti teisėtumo, sąžiningumo ir duomenų tvarkymo tikslo apribojimo principų taikymo problematiką baudžiamajame procese, ištirti ar baudžiamosiose bylose nerenkami pertekliniai ir netikslūs asmens duomenys, be to, nustatyti ar asmens duomenų saugojimo trukmės apribojimo ir duomenų saugumo principų taisyklės tinkamai perkeltos iš Europos Sąjungos teisinių šaltinių į nacionalinę teisę.

Baigiamąjį darbą sudaro du skyriai – pirmajame analizuojant teisės aktus, mokslinius šaltinius ir jurisprudenciją, nagrinėjama asmens duomenų samprata, asmens duomenų apsaugos raidos ir teisinio instituto ypatumai bei ryšys su teise į privatumą. Antrajame skyriuje, pasitelkiant kokybinio interviu tyrimo su teisėsaugos subjektais rezultatus ir teismų praktiką, analizuojamas asmens duomenų apsaugos principų baudžiamajame procese taikymas bei problematika visose proceso stadijose. Baigiamajame darbe buvo išsiaiškinta, jog Lietuvos įstatyminė bazė asmens duomenų apsaugos baudžiamojo proceso kontekste – tinkamai perkelta iš Europos Sąjungos teisės aktų ir taikomas informacinio privatumo apsaugos mechanizmas yra pakankamas, tačiau praktikoje pasitaiko probleminių aspektų, kurie neturi didelės lemiamos reikšmės proceso baigčiai, veikiau rodo poreikį tobulinti esamą tvarką dėl nevienodos asmens duomenų apsaugos principų taisyklių taikymo praktikos.

SUMMARY

Principles of Personal Data Protection in Criminal Proceedings and Associated Legal Challenges

In criminal cases, personal data related to the participants in the process and relevant to the investigation are collected, which are disclosed to law enforcement entities on a large scale. In the absence of a broader application of the principles of personal data protection in jurisprudence and scientific research, and in the presence of a conflict between the public interest and the right to privacy, public concern may arise regarding the correct transposition of the provisions of the principles of personal data protection into law enforcement practice. In order to clarify whether the requirements of the principles of personal data protection are properly implemented in the Lithuanian criminal process, it is important to clarify whether the personal data protection mechanism in the examination of criminal cases is sufficient to ensure the right of the individual to private life, to assess whether uniform practice of personal data protection rules is applied in law enforcement institutions, as well as to identify the problems of applying the principles of legality, fairness and purpose limitation of data processing in criminal proceedings, to investigate whether excessive and inaccurate personal data are collected in criminal cases, and to determine whether the rules on the limitation of the duration of personal data storage and the principles of data security have been properly transposed from the legal sources of the European Union into national law.

The thesis consists of two chapters - the first, analyzing legal acts, scientific sources and jurisprudence, examines the concept of personal data, the development of personal data protection and the peculiarities of the legal institute and the connection with the right to privacy. The second chapter, using the results of a qualitative interview study with law enforcement entities and case law, analyzes the application of personal data protection principles in criminal proceedings and the problems at all stages of the process. The thesis found that the Lithuanian legislative framework for the protection of personal data in the context of criminal proceedings - properly transposed from European Union legal acts and the applied information privacy protection mechanism is sufficient, but in practice there are problematic aspects that do not have a significant decisive significance for the outcome of the process, rather they indicate the need to improve the current procedure due to the uneven practice of applying the rules of personal data protection principles.